

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNINGS

939 Tidn.
So.

Julnummer 1898

nr. 51

Utgifvare: Fritthiof Hellberg

S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, Drottninggatan 2.

Lifförsäkringar

af alla slag, äfven för barn.

→ *Ovanliga förmåner.* ←

Stora vinstutsikter för de lifförsäkrade.

Kvinnor kunna vid försäkring undersökas af husläkaren.

Barn under 15 år försäkras utan läkareundersökning. Alla premier återfås vid dödsfall före 20 år; vid senare dödsfall utgår försäkringssumman.

Allmänna Lifförsäkringsbolaget

Alfa,

hvilket försäkringsätt, likasom barnförsäkringen, af detta bolag införts i Sverige, medger den försäkrade *valfrihet* i hög grad — *valfrihet* mellan kapital och *lifränta*, att lyftas tidigt med måttliga be-
lopp eller senare med större. Denna sorts *lifränta* står och växer, tills hon behöfves, men utfaller då på tillsägelse.

Allmänna Lifförsäkringsbolaget.
Hufvudkontor: Stockholm, Vasagatan 10. (G. 70308)

Gustaf Holmblom KAPP-AFFÄR

38 Vesterlånggatan 38

STOCKHOLM

Rekommenderar största lager här på platsen af

Moderna & eleganta Vinterkappor

såsom:

Pälskappor,
Supé- o. Aftonkappor,
Pälskragar,
Pälsrotonde,
Plysch-Jacquetter,
Kragar & Capes af inpregnerad silkesplysch,
Sidenkappor för supé och promenad etc.

Promenaddräkter
för alla årstider.

Skotska
Golfeapes.

Färdiga klädningar för alla årstider.

från de billigaste till de mest eleganta modeller från Paris, Wien och Berlin.

Gustaf Holmblom,
KAPPFABRIK. Stockholm.

(G. 70305)

Lithografiska Aktiebolagets i Norrköping KARTONG-FABRIK,

Grundlagdt
1858

förseud med de nyaste arbetsmaskiner, rekommenderar sina tillverkningar af alla slags ASK- och KARTONGARBETEN för Parfymerier, Konditorier, Apotek och Juvelerare samt för Stearinljus, Tvål, Socker- m. fl. fabriker. Fabriken drifves medelst elektrisk kraftöverföring.

Våra tillverkningar prisbelönta vid alla utställningar, i hvilka vi deltagit.

Guldmedalj
i Stockholm 1897.

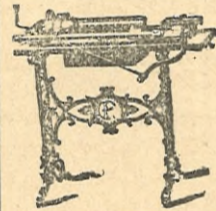
Trägravuren utförd vid Lithografiska Aktiebolaget i Norrköping, som äfven utför beställningar å liknande arbeten.
Afdelningskontor: **Stockholm, Svartmangatan 6. Göteborg, Södra Hamngatan 47. Malmö.**

(G. 70304)

C. A. Lindgren & Co.

utmärkta

● **Arraks Punsch Medaille d'or** ●
rekommenderas. (G. 70668)

Nutidens
bästa

Stickmaskiner

Malmö 1896. **GULDMEDALJ.** Stockholm 1897.

Prima svenskt fabrikat.
Lämpligast för familjebehof.
Agenter å alla större platser.

Aktiebolaget
Per Perssons Väf- & Stickmaskin,
STOCKHOLM, Drottninggatan 21. (G. 70299)

HULTMANS

Gacao och Chokolad

Guldmedalj
vid 1897 års

Konst- o. Industriutställning
i Stockholm.

rekommenderas. (G. 70914)

Som verksamt lösande, välsmakande medel vid hosta, heshet och katarrer rekommenderas Florents franska lakritspastiller.
Pâte Vanillee (lätt vaniljsmak och finaste bröstgummi) 40 öre
Pâte à la violette (finaste lakrits, aromatisk smak) 35 »
Pâte à l'anis } Anis är särdeles lösande } 35 »
Pastilles à l'anis } och välgörande vid katarrer } 30 »
Pastilles à la menthe (pepparmynt, allmänast omtyckta) 30 »
hos alla välförsedda handl. o. apotekare.
Ensam agent S. J. NORMAN, Stockholm.
Endast äkta med märke:
(G. 70300) **Régliisse Florent.**

Omtyckta af alla rökare

Kommissionslager i alla Sveriges städer.

Allm. Telefon.

Riks telefon.

Kommissionslager i alla Sveriges städer.

Den lämpligaste och billigaste dagliga tidning för familjen är
Stockholms-Tidningen

som innehåller svenska original i sin klipp-följetong (2,400 boksidor pr år) samt en stor mängd svenska skisser och berättelser. — Stockholms-Tidningen som kostar blott 1 öre om dagen eller 3 kr. 60 öre för helt år, är Sveriges mest spridda dagliga tidning, i det att upp-lagan nu utgör öfver 90,000 ex. hvarje dag. Prenumeration sker vid närmaste postanstalt. (G. 70661)

ANTOINETTE W. NORDING, Biblioteksgatan 11, rekommenderar sin omtyckta EAU DE COLOGNE samt alla till naglarnas vård och förskönande hörande artiklar.

IDUN ILLUSTRERAD TIDNING * * *

FÖR KVINNAN OCH HEMMET.

Två nummer i veckan i stället för ett.

104 nummer om året i stället för 52.

Det gamla programmet fullt bibehållet.

Talrika illustrationer till dagshändelserna.

Prenumerationspriset för helår — 5 kr. — oförändradt.

Se där i största korthet den väsentliga utvidgning af tidningen Iduns plan, som från och med 1899 års ingång — vår tidnings 12:te lefnadsår — kommer att tillämpas! För att framdeles i ännu högre grad än hitintills kunna motsvara de kraf, som lika mycket tidningsteknikens snabba utveckling som den läsande allmänhetens växande kunskapsbegär ställer på ett i bästa mening modernt familjeblad, ha vi nämligen beslutit att — utan afprutning på vårt gamla, väl bepröfvade och godt befunda program — från och med den 1 instundande januari betydligt vidga området för Iduns innehåll. En nödvändig följd häraf blir då också en motsvarande kvantitativ tillökning.

Från och med nyåret kommer alltså **IDUN**, illustrerad tidning för kvinnan och hemmet, att utgifvas

hvarje onsdag och lördag

med ett minst 12-sidigt nummer. Formatet kommer samtidigt att något ökas och papperets kvalitet, särskildt med hänsyn till de hädanefter talrika illustrationerna, att förbättras.

Det ökade utrymme, vi härigenom vinna, skall i främsta rummet tillgodogöras för att på ett underhållande och lättläst sätt följa, hvad dagskrönikan i in- och utlandet har att erbjuda af mera allmänt intresse. Och för att gifva ytterligare åskådlig och värde åt denna afdelning skola vi i betydligt större utsträckning än hittills anlita det skrifna ordets bästa kompanjon: illustrationen! Idun skall med andra ord, på samma gång den fortfar att vara den gamla omtyckta »damernas egen», därtill blifva något nytt och vida mer, nämligen

en rikt illustrerad familjetidning.

För att kunna fylla denna nya sida af vårt program, hafva vi redan vidtagit omfattande mått och steg. De redaktionella krafterna hafva förstärkts, fast engagerade artister ha antagits att med ritstift och pensel följa dagshändelserna, och på skilda orter inom vårt eget land liksom äfven i utlandets stora kulturcentra ha vi trädt i förbindelse med lämpliga personer, de där skola hålla oss *au niveau* med hvad som händer och sker.

Men, som sagdt, för det nya ämna vi ingalunda släppa det gamla! Som hittills skola våra läsarinnor beständigt finna oss med synnerlig omsorg behandla alla hemmets och kvinnans intressen. Som hittills skola vi, minst en gång i veckan, genom porträtt och lefnadsteckningar hugfästa kvinnlig gärning och förtjänst hvar hälst de göra sig gällande inom skilda områden. Som hittills skall Mathilda Langlet till en praktisk rådgifvare för en och hvar redigera »Iduns Hjälpreda», hvilken tryckes i bokform att vid årets slut särskildt inbindas och då utgör en verklig »Fråga mig om allting» med hundratals anvisningar och rön för hus och hem. Afdelningarna för »Frågor och Svar» och för kostnadsfria »Läkarråd» skola fortvara, och hjälpsökande och lidande skola allt framgent genom dem finna råd och bot. Och i »Tidsfördrifsafdelningen» skola vänner af tankesport som vanligt möta ämnen till förströelse i familje- och sällskapskretsen.

På den rent skönlitterära afdelningen skola vi äfven framdeles nedlägga den största omsorg, och våra mångåriga förbindelser med flertalet af vårt lands yppersta pennor skola, hoppas vi, sätta oss i stånd att såväl på kulturskildringens, som novelns och den bundna diktens område bjuda lyftning, underhållning och förströelse. Att upprepa namnen på våra medarbetare inom dessa fält vore nästan detsamma som att gifva ett fullständigt svenskt författarregister; vi vilja endast nämna ett par högt skattade krafter på det humoristiska området, som äfven för nästa år lofvat Idun flitiga bidrag, nämligen allas vår populära »**Lovisa Petterkvist**» (Alfhild Agrell), hvilken i ingen annan svensk tidning låter sin originella skämtådra flöda, och det vida kända skaldemärket »**Snorre**», »vår moderna fru Lenngren».

»Iduns romanbibliotek» kommer som hittills att medfölja med 16 oktav-sidor i veckan, utgörande vid årets slut en bokskatt för familjebiblioteket på öfver 800 sidor. Hufvudsakligen inflyta framstående svenska originalarbeten, men äfven en eller annan särskildt betydande utländsk roman översättes. Omedelbart på nyåret hafva vi den ovanliga förmånen att kunna öppna »Romanbiblioteket» med en uppseendeväckande kvinnlig debut:

»Annie Quidings i Iduns nyligen afslutade täfling med 2,000 kronor prisbelönade roman

»HVIDEHUS».

Den helt nya stjärna på vår litterära himmel, som representeras af fröken Quidings namn, har redan väckt det allmännaste intresse, och denna hennes sällsynt underhållande sedeskildring ur modernt svenskt öfverklasslif torde helt visst endast kunna komma att befästa detsamma. Efter »Hvidehus», som blir vid pass 300 sidor i omfång, ha vi för romanbiblioteket förvärfvat ännu ett synnerligen framstående originalverk: »Johannes Sinensis, en historisk äfventyrsroman från 1600-talet», af den kända författarinnan Mathilda Lönnberg. Om detta arbete yttra tvänne så framstående litteraturgranskare, som hrr Georg Nordensvan och d:r Sven Söderman, att det är »ett verk af litterärt värde, röjande goda historiska studier och med väl träffad tidskaraktär samt åskådlig och skildringen».

Ännu en nyhet för det kommande året, som på ej så få håll torde finna tacksam publik, särskildt bland damerna, vilja vi framhålla. Vi komma nämligen att då och då äfven i Idun införa en del bilder och beskrifningar öfver

kvinnliga dräkter och handarbeten.

Denna lilla modeafdelning är naturligtvis ingalunda afsedd att kunna vara en ersättning för en rikhaltig och fullständig modejournal sådan som »Iduns Modetidning», men skall kanske ej sakna sitt värde i mångt anspråkslöst hem, dit en särskild modetidning aldrig hittar vägen.

Till sist bedja vi få meddela, att vi, trots den så betydligt ökade valuta, som Idun, utan höjning af prenumerationspriset, från och med nästa år erbjuder, dock gratis till alla våra prenumeranter som julklapp komma att utdela:

Iduns präktiga, rikt illustrerade julnummer.

»Iduns julnummer», som omfattar bortåt ett 40-tal foliosidor, inneslutna i ett artistiskt färgtryckt omslag, betingar i bokmarknaden ett pris af 1 krona. Med sina utsökta bidrag af landets främsta författare och illustratörer, tryckt på extra godt papper och i flere färger, har det redan sedan länge betraktats som en af vår årliga bokmarknads vackraste julpublikationer. De ständigt ökade upplagorna ha också under de senaste åren slutsålts till sista exemplaret. Men är ni Idunsprenumerant, behöfver ni ej frukta att bli utan!

Som en sammanfattning af det sagda bör väl tryggt kunna påstås, att Idun med sitt utvidgade program bjuder de svenska hemmen ett, i förhållande till

det oförändrade låga prenumerationspriset: 5 kronor pr år,

ytterst mångsidigt och gediget utbyte. Hvarje familjemedlem, kvinnlig som manlig, kan finna behållning och nöje af Iduns spalter. Vi våga därför hoppas, icke endast att få behålla vår gamla kära läsekrets, utan äfven att vinna talrika nya vänner. Rundt om i landet, i hvarje hem, där man önskar hålla en med omsorg redigerad **äkta svensk familjetidning**, hör Idun hemma. Och ej höfves oss längre »gå öfver Sundet efter vatten», då våra egna källor kvälla friska.

IDUNS MODETIDNING

kommer äfven från och med nästa år att **betydligt utvidgas**, utan att priset höjes. Denna eleganta och innehållsrika modejournal, hvilken utgifves på 6 olika språk i en samlad upplaga af **300,000 exemplar**, utkommer fortfarande som hittills i **tvänne upplagor**, båda med två stora 16-sidiga nummer i månaden och hvardera innehållande **70—80 charmanta illustrationer** samt åtföljdt af **en stor dubbelsidig mönsterbilaga** af ovanligt rikhaltigt innehåll. Den dyrare upplagan, kallad **planschupplagan**, har därjämte med sitt första nummer i hvarje månad **en finfin**

kolorerad modeplansch med moderna hårfrisyrer på baksidan samt med det andra numret i hvarje månad en uteslutande för denna tidning framställd handarbetsbilaga med vackra och moderna svenska mönster för handarbeten, läderplastik, glödrättning m. m.

Prenumerationspriset för helår å planschupplagan är som hittills **endast 5 kronor**, å den andra upplagan (utan planscher och handarbetsbilaga) **endast 3 kronor**.

BARNGARDEROBEN

illustrerad månadsblad för barnkläders förfärdigande och barnens sysselsättande, är den enda tidning i sitt slag i Skandinavien. Den utgifves för öfrigt på 5 olika språk i en sammanlagd upplaga af **170,000 exemplar**. Med sitt i hvarje månad utkommande 8-sidiga eleganta nummer, innehållande inemot **ett hundratal illustrationer** och åtföljdt af en stor dubbelsidig

mönsterbilaga, utgör denna tidning för hvarje moder **en verklig skatt**, hvars prenumerationspris blir mångdubbelt ersatt genom den nytta hon har af densamma.

Prenumerationspriset för helår är från och med år 1899 **nedsatt till 2 kr. 25 öre**.

KAMRATEN ILLUSTRERAD TIDNING FÖR SVERIGES UNGDOM

Främst bland vårt lands ungdomstidningar

står numera utan gensägelse tidningen Kamraten, som härmed inbjuder alla hurtiga svenska ungdomar, hvilka ännu ej slutit sig till kamratkretsen, att till det nya året rycka upp i dess käcka led.

Den i Stockholm utkommande tidskriften »Årets minnen», hvilken gjort till sin uppgift att i ord och bild hugfästa årets märkligare händelser, har i ett af sina senaste häften bland dessa ägnat en uppsats åt det »Kamratmöte», som bland unga prenumeranter på Kamraten afhölls å Kinnekulle den 1 juli i år. »I den tanke, som då för första gången förverkligades, se vi ett spirande frö, af hvilket en dag kan varda ett stort träd,» skriver den nämnda tidskriftens redaktion. Ja, till

ett stort träd

hoppas vi att kamrattanken, spridd och huldad af »Kamraten», skall växa bland vårt lands ungdom, och hvarje fader och moder, som vilja göra sina barn delaktiga af den rena, friska och fosterländska ungdomsglädje, af hvilken Kamraten är en bärare, böra främst bland gäfvorna

i de ungas julklappskorg

tänka på ett prenumerationskvitto för »Kamraten» år 1899. »Kamraten» — så säger vidare »Årets minnen» — »har haft åtskilliga till sitt syfte förträffliga föregångare, men ingen af dessa har vunnit en sådan utbredning eller ett sådant inflytande i de ungas leder som den. Den har vunnit detta genom sin oafslätliga sträfvan att åvägabringa ett kamratligt andligt samarbete med sin läsekrets. Alltigenom har redaktionen dock utöfvat en vänskaplig, men långt ifrån alltid mild kritik, sofrat och valt, uppmuntrat, utdelat pris och på alla vis sørjt för nödig omväxling. Att förena det nyttiga med det nöjsamma har varit en genomgående sträfvan, och för hvad som kunnat gagna ungdomen har tidningen ofta gjort ganska afsevärda uppoffringar.»

Ur de talrika och för oss glädjande erkännanden, som enskildt och offentligt kommit oss till del, må det vara nog att

anföra dessa ord. Det må vara nog att säga, att vi äfven för det nya året skola göra **allt** för att vidare utveckla »Kamraten» till den svenska ungdomens bästa vän. Vårt »Kamratförbund», som nu omfattar

flere tusen medlemmar,

skall alltjämt troget fasthålla vid sitt enkla, men vackra program, som lyder: »En brinnande fosterlandskärlek, en ärlig sträfvan att väl fylla hemmets och skolans plikter, en öppen håg för oskyldig glädje, bildande lek, härdande idrott, ett vänfast kamratsinne i alla lifvets skiften.» Och det föreningsband mellan ungdomen i de skandinaviska länderna, som vi lyckats knyta genom

vår ungdomskorrespondens,

nu inom mindre än ett år omfattad af ett tusental svenska, norska och finska gossar och flickor, skola vi under det kommande året ytterligare sträfva att stärka. Den redan så förhoppningsingivande kamratmötesidén skola vi då ock i vidgad form upptaga och med lärdom af sommarens lyckade Kinnekullemöte söka åstadkomma lika minnesvärda och för de unga sinnena lyftande

kamratliga sommarmöten på skilda orter i vårt land.

Ingen svensk gosse eller flicka bör längre stå utom kamratkretsen och dess rika, äkta ungdomliga intressen. Prenumerera alltså på Kamraten för år 1899 och

blif med!

Kamraten kostar endast **3 kronor** för helt år och utkommer hvar fjortonde dag med ett 16-sidigt rikt illustrerad nummer samt till julen ett extra stort och fint utstyrdt julnummer. Redaktörer bli fortfarande **Frithiof Hellberg** och **Johan Nordling**, och landets bästa ungdomsförfattare och illustratörer medverka.

Utgifvare af ofvanstående publikationer är allt fortfarande **FRITHIOF HELLBERG, Stockholm.**

IDUNS·JUL NÚMÉR

ETT
JUL
MIN
NE

ET var en underlig julafton syster Elin skulle fira i år, — i år, då hon för första gången var borta från det kära hemmet, från far och mor och syskon...

Under dagens lopp hade det varit jämförelsevis lätt att hålla saknad och längtan på afstånd. Som vanligt var det mycket att göra på sjukhuset; en karl hade kommit dit med ett krossår i handen, som syster Elin fick rengöra och förbinda, en gosse hade skadat sitt öga, en annan sitt ben, och äfven dessa måste syster Elin gifva

den första hjälpen, tills doktorn kom och gjorde närmare undersökning.

Men då skymningen inbröt, då kvällen nalkades, då började, trots hennes energiska försök att bortdrifva minnena med arbete och praktiska omsorger, syner från hemmet att framträda i hennes inbillning. Än såg hon moderns lilla rörliga gestalt, som snabbt gick omkring i rummen och ordnade till julafton, än såg hon ett af småsyskonens strålande ansikten skymta förbi. Än såg hon granen med glitter och ljus, än hörde hon psalmer, som de brukade sjunga, när granen tändes, och faderns röst, som läste högt andra kapitlet ur Lukas evangelium.

Och allt efter som dessa minnen gled förbi henne, fick hennes längtan en smärtsam stegring, tårarne kommo henne flere gånger i ögonen, och hon tyckte, att det var en underligt tom och ödlig julkväll hon skulle fira här bland alla dessa sjuka och döende, för hvilka lifvets glädje för länge sedan tycktes ha slocknat...

Emellertid beredde man sig äfven här att fira julafton, äfven här i sorgens boning gjorde man sig i ordning att deltaga i glädjens och ljusets fest. I den sal, där syster Elin var sköterska, stod en stor, vacker gran, som de sjuka själfva fått kläda, allt efter som deras krafter medgäfvos; under flere dagar hade det varit deras fröjd att få pryda den med papper och grankottar och ljus, och nu, på julaftonen, då den stod färdig och tänd, var den föremål för allas stolthet och beundran. Så många, som kunde vara uppe, samlades omkring den, för att åse tändningen; det var som om dessa lidandets offer girigt insupit de fläktar af glädje, som tycktes susa mellan granens grenar, och till dem af de sjuka, som ej kunde stiga upp och som längtansfullt sträckte fram hufvudet för att få se så mycket som möjligt, kom skimret från ljusen likt en blek, vemodig reflex af julglädje öfver de tärda anletsdragen...

På förmiddagen hade man fört hit en döende gammal man, som hittats i ett skjul, där han legat gömd under flere dygn. Han var sanslös då han fördes in i salen och hade stark feber, som oupphörligt ökades. Fram på eftermiddagen började han yra; osammanhängande meningar, dunkla fantasier framstöttes af hans skälfvande, feberbrännande läppar; de enda tydliga ord han uttalade var en sakta hviskning: »I morgon får jag mat.»

Allt som dagen framskred aftogo emellertid hans krafter, mot aftonen började dödsarbetet, så att man måste taga fram skärmen, »dödsskärmen» som den kallades, och sätta kring hans säng, medan han kämpade den sista striden.

Hela den stora salen strålade nu af ljus; förutom granen i midten, hvars topp nådde ända upp till taket, stodo små tända grenljus mellan sängarne. Alla de sjuka sutto eller lågo med sammanknäppta händer och lyssnade andäktigt på öfversköterskan, som läste högt ur bibeln om Jesu födelse. Och medan de högtidliga orden ljödo ut öfver rummet och julens underbara fridfulla stämning svepte sig som en hemlighetsfull doft kring sinnen och tankar, inslumrade den stackars hemlöse enslingen bakom skärmen. Det blef ingen svår dödskamp; kanske hade han i sin djupa dvala någon dunkel förnimmelse om friden omkring honom, kanske trängde ett eko af det glada budskapet genom hans själs töcken, kanske susade genom hans slocknande medvetande hoppet om något okänt land, där han ej mer skulle behöfva svälta och frysa, ty han smålog ett par gånger och upprepade alltjämt sitt barnsligt förmoda »i morgon får jag mat». Så drog han några djupa, rosslande andetag och därefter blef allt tyst.

Syster Elin tyckte, att hon aldrig hört det heliga evangeliet ljuda så gripande som i afton, då det förkunnade frid och återlösning åt alla dessa lidandets barn, och då vid dess ord en själ lösgjordes ur kvalets och sjukdomens bojar. Hon kände ju ej den gamle, hon visste ju ej, hurudant hans lif varit, och dock fylldes hon i denna stund af ett visst hopp, att den eviga kärleken måste ha beredt ett hem åt den stackars hemlöse pilgrimen, att Han, som kommit för att »predika fångar frihet» och »läka de förkrossades hjärtan», måste ha emottagit den, som här varit utan fristad...

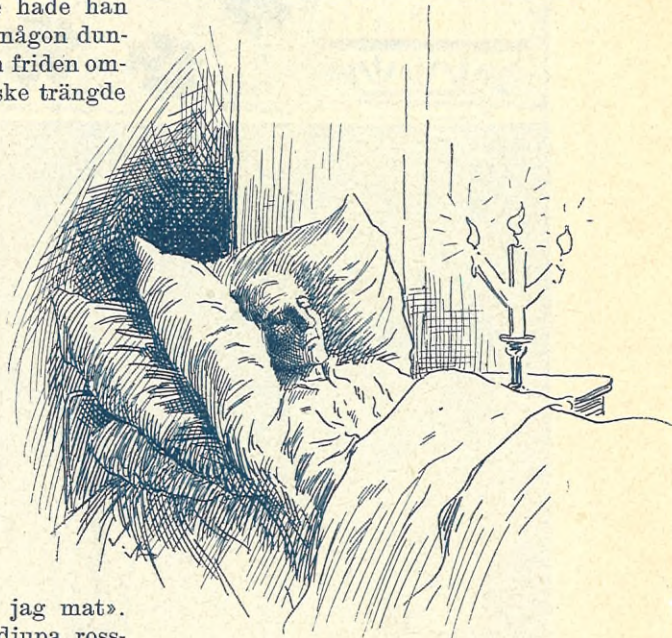
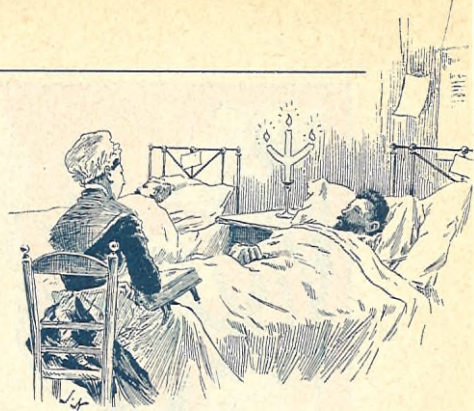
Men på samma gång upprördes hennes unga hjärta af denna första förtroliga beröring med sorg och kval. I hennes inbillning reste sig glada, leende scener från hem, där barnen jubla och de gamla fröjda sig åt julens glädje, och dessa inre syner blandade sig med hvad hon här såg till en skarp, skärande dissonans, som oroade och smärtade henne. Hvarför dessa bjärta kontraster — hvarför så mycket lidande på ett håll, så mycket glädje och sorglöshet på ett annat?...

Då julfesten var slut, fördes liket bort, »dödsskärmen» ställdes undan och sängkläderna buros ut. Snart var allt tyst i den stora salen, ljusen släcktes och de sjuke inslumrade — man hörde blott den vakande systemens lätta steg eller stönandet från någon patient, som ej kunde sofva.

Men tidigt på morgonen måste syster Elin ned på gården för att piska sängkläderna, som begagnats af den döde gubben...

Det stora sjukhuset låg utanför staden på en höjd med planteringar och sandgångar utanför. Ännu var det mörkt i den tidiga morgonstunden, men rymden var full af klara, gnistrande stjärnor och alla stadens kyrkor voro upplysta.

Och medan den unga flickan stod där, började ottesångsklockorna att ringa, den ena efter den andra, först liksom väckande och upptagande hvarandras ljud, så blandande sig med hvarandra till en stor full kör, som uppsteg från äfven den aflägsnaste vrå i staden. Stilla och högtidliga, som himmelens stjärnor lysa öfver den orofyllda jorden, som Guds kärlekstankar

hvila öfver lidandets och syndens brus, tonade klockljuden genom den mörka rymden och fyllde den unga flickans hjärta med en ousäglig känsla af Guds närhet midt i sorgens mörkaste natt...

Syster Elin glömde aldrig denna julafton; hon tyckte, att det var den skönaste hon upplefvat. Livets allvar, dödens hemskhet, lidandets mörka gåta hade då för första gången berört hennes unga sinne, men i den stilla julmorgonens klockringning hade hon tyckt sig förnimma Guds kärlekstankar öfver människorna, och som en lösning på den mörka gåtan hörde hon hur till alla — rika och fattiga, sjuka och friska — julens hälsning kom lika skön och vederkvickande:

Ära vare Gud i höjden och frid på jorden, människorna en god vilje!

Illustrerad af JENNY NYSTRÖM.

MATHILDA ROOS.

1.

Kom med dina ljusa minnen
från den tid, då barn vi voro,
Årets bästa högtid — kom,
för att i de unga sinnen
Cända längtan, hopp och oro,
Dagen ut och natten om!

Kom med dina gamla seder
Ifrån land och stad, med lefar,
Skänker, ljus och rågadt bord;
Kom till fojan, snöad neder,
Men där man i kväll ej nefar
Eggarn taf och vänligt ord.

Kom med glans till präktgemafen,
Där man smyckad julgran tänder,
Och där rika gåfvor strös;
Kom med färven, rest på taken
Utaf gifmildt öppna händer
för den sparv, som svalt och frös.

Några bilder, några minnen
från den tid, då barn vi voro,
Edra blickar stanne vid!
fläfte de från edra sinnen
Dagens larm och tidens oro,
Skänke de er fröjd och frid!

2.

På gamla torget i målarstad,
Där tung föll blodbadets bila,
Stå snöhöljda stånd nu i rad vid rad
Och mellan dem ses en barnhop glad
från lefsak till lefsak ila.
Det blåses i pipor, det tutas i horn,
Och flokkan slår sju i Storkyrkans torn,
Och handeln den går utan hvila.

Det är den fära julmarknans fröjd,
Som fattigmansbarnen njuta;
Väl står den ej mer på sin forna höjd,
Men ingen ståndsperson dock är höjd,
Trots all konkurrens, att sluta.
Nej, pepparkaksnisse och bock och gris
Man säljer ännu för sjungande pris,
Och alla få riklig valuta.

Här komma nog rikemans barn också
från präktvarterens butikar,
Där gas och elektriskt ljus tändas på,
Där lockande safer i massor stå

Och lyren blänker och skrifer.
Ty tänk blott hur nytt, när här man får
En smula frysa om fingrar och tår
Och se på små kalabalifer!

Hvad ovanlig sport att morskt gå fram
Till ståndet, där barnskaran väljer,
Och en gång få se en riktig madam,
En pepparkaks-gumma af gammal stam,
Som grälar och niger och säljer!
Och fanske till slut se en liten en,
Som står i en vrå så frusen och flen
Och som hungrig tårarna sväljer!

Hur roligt att föpa en fuse då
Och smyga i blåfrusna händer,
Att se huru finderna rodnad få,
Hur en glimt af glädje i ögonen blå
Vid ovana gåfvan sig tänder;
Så höra ett »taff», när den lille snart
Till benen tar och med ilande fart
Försvinner bland frofiga gränder!

Hur smakar ej då att få hamna varm
Vid hemnets julbord, det prydda,
Att få hänga sig tätt vid moders arm
Och tala om marknadsens stoj och larm
Och minnas dess bästa frydda;
Och sen i sin dröm se en liten pilt,
Som ler från sin krubba så gladt och mildt
Att de små i palats och hydda!

5.

Medan tindrande ljus le ur fyrkfenstren klart,
Höres bjällrornas klang genom skog;
Släddar komma i rader med ilande fart,
Och det ångar fring hästarnes bog.

Vintergnistrande natt breder stjärnstickadt tält
Öfver snöhöljd och sofvande mark,
Och det flammar af bloss öfver stigar och fält,
Och som guld skimrar furornas bark.

Hvit af rimfrost går skaran från fyrkbaden in,
Och när alla sig andäktigt satt,
Ifrån orgeln med makt brusar fram melodin
Om »det barnet, som föddes i natt».

Och ur kraftiga lungor, ur jublande bröst
Darm och ofonstlad fyrksången går,
Tills med tändande ord utaf maning och tröst
Samle herden på predikstoln står.

När hans kärnfulla, forta predikan är slut
Med dess önskan om julfröjd och frid,
Efter ännu en sång bölja skarorna ut,
Och nu gäller att fara i tid.

Den som först hinner hem ifrån julottans färd —
Det är urgammal, obestridd sak, —
Han får lycka och framgång på fält och vid härd.
Han får först föra skörd under taf!

4.

I nordanskog vida, där storälfsven slår
Sin isbrygga mellan de stupande stränder,
Där flamar en eld mellan snöiga snår
Och skinnklädda män värma valfuga händer.

De bygga en buktande väg utaf järn
Från frostbitna fält öfver tufviga moar
Och spänna med kraft öfver fors, öfver tjärn,
För pustande ånghästen smidiga broar.

Nu stockeld de tändt invid grantimradt skjul,
Och lyste af torrvedens gnistrande flamma,
De fira tillsammans sin fyliga jul
Och minnas och sakna och sjunga och glamma.

Illustrerad af J. TIRÉN.

En prisar sin fattiga, småländska myr,
Där lingonen rodna och skördarna frostas;
En annan till Värmland i tankarna tyr,
Där älfvarna brusa och malmerna rostas.

En tredje ser Siljan med fyrbåtar klädd,
Hör vallhornets lät från den grönskande säter;
Ser stugan, som drömmer i löfsfogens bädd,
Och fullan, som aldrig hans hjärta förgäter.

En fjärde med tofslufvan, toppig och röd,
Neddragen till rinnande ögon, som blinka,
Har kommit från fjällen att söka sitt bröd
Och ser hur i fjärran snötimmarna vinka.

Så vandrar fring laget en sparad butelj,
Från sågverksförvaltarn en välkommen gåfva;
De dricka för hustrur, för barn och för helg,
Och snart omkring elden de hopkrupna sofva. —

En af dem dock vakar, ty hem han ej haft,
Har ingen att minnas och ingen att sakna;
Men sten vill han bryta med hela sin kraft,
Att väg kan bli färdig och lifvet kan vakna.

Ty bygd kan här rödjas och fält kunna säas,
Där björnen och ulfven nu ensamma råda,
Och då kan af strykaren hem också nås,
Och jul kan han fira och framtid få skåda.

Frans Hedberg.

UST som klockan slog ett på natten, kom någon och ringde på doktors klocka. Den första ringningen hade intet resultat, men då en andra och en tredje visade, att det var obönhörligt allvar, kom doktors Karin ut genom köksdörren och tog reda på hvad som stod på. Och då Karin förgäfves underhandlat en stund, måste hon finna sig i att väcka doktorn. Hon kom och knackade på sängkammardörren.

»Det är bud från doktors fästmö. Doktorn måste dit.»

»Är hon sjuk?» hördes det därnifrån.

»De veta inte, hvad som fattas henne. De tro, att hon fått se något.»

»Ja, hälsa och säg, att jag kommer.»

Doktorn frågade icke mer. Tyckte inte om att höra pigskvaller om fästmön.

En besynnerlig sak med den där öfvertron, tänkte han, medan han klädde sig. Där ligger ju huset midt i staden, inte det minsta romantiskt med det. Ett helt vanligt och fult gammalt hus, inredt som alla andra i det kvarteret. Men spökeriet håller sig fast där.

Hade det endast legat vid en mörk gränd eller en smula utom staden i någon förvuxen trädgård, där hemska gamla träd piskade fönsterrutorna en sådan här stormig vinternatt! Men när det nu låg som det låg vid den breda gatan, som löpte ned till hamnen och hafvet! Och med kyrkan och sparbanken och kasernen och sockerbruket just i närheten! Skulle man ej tro, att sockerbruket med allt det rasslandet och kokandet och med de stora, glödande ångpannorna skulle kommit spöket att vantrivas. Men nej då — allt annat.

På sitt sätt kunde spöket förtjäna beundran. Det var energi i det, otrolig energi och förmåga att hålla sig fast i folks medvetande. Man medgaf väl, att det ej visat sig nu på en tjuguar, sedan fröknarna Burman flyttat in i spökrummen. Men hade någon glömt det? Det syntes ju nu: bara därför att Ellen helt plötsligen blifvit sjuk, skulle det genast heta, att hon sett något.

Skrämt sig för något, ja, det var väl ej omöjligt. Hade väl blifvit som predestinerad för spöksyner af att lefva hela sitt lif med de två nervösa, gamla tanterna. Och att det fanns ett spöke i huset, hade hon väl alltid vetat och trott. Torde väl hafva gått och retat upp sin inbillning med det allt ifrån barn domen.

Hon hade visst inte glömt det, därför att hon blifvit vuxen. Första gången han varit på sjukbesök hos tanterna, hade hon sagt till honom liksom triumferande. »Här är spökrummet,» med en ton, som om hon visat en familjedyrbarhet.

»Det går aldrig an, att spela kort här i rummet, ser doktorn.» — »Åh, hvarför inte?» — »Jo, om någon af de spelande gör det minsta fel, det allra obetydligaste knep, kommer det en hand och lägger sig på spelbordet bredvid honom.» — »Hvad för en hand?» — »En gammal, ful hand med tunga diamant-ringar på de krokiga fingrarna och med äkta spetsar om handleden.» — »Nå, och så?» — »Ja, man ser ingenting mer än handen.» — »Men hur kommer det sig ifrån början?» — »Det vet ingen, den har alltid visat sig här.»

Hon hade berättat det mycket käckt, men hvem kunde veta, hvem kunde veta? Hon torde nog tro på spökeriet.

»Så här kommer den, ser doktorn, kommer uppsmygande vid bordskanten tätt bredvid den, som spelar. Hu, och så pekar den på ett af korten med ett stort, krokigt finger! Den har naglar som klor, krökta och spetsiga.»

Nå, tro på det kunde hon väl ändå ej. Hon hade ju just valt spökrummet till sitt rum.

Doktorn jagade fram utmed den stora sockerbruksbyggnaden, där arbetet fortgick hela natten. En gång skulle man då bli glad åt den stora nedrökta fabriken! Det var godt att tänka, att hon ej vuxit upp på landet i någon drömfylld ensamhet, då hade kanske öfvertron haft verklig rot och botten i henne. Men då hon alltid lefvat här midt i denna faktiska, bullrande verklighet — — —

Han vek om sockerbrukshörnet, där vinden hväste emot honom, också den lika faktisk och verklig som vanligt, och kom uppför den höga stentrappan och in i huset.

Gud förbarne sig, han höll på att bli rädd, han med. I förstugan stod en lång figur, alldeles inrullad i en svart sjal. Själva tant Malin hade kommit ned för att lysa honom uppför trapporna.

»Hur står det till med Ellen?» frågade doktorn.

»Så snällt af dig att komma så snart,» sade tant Malin.

»Jag vet ej hvad det är med henne. Du får komma och se själf.»

Hon nästan sprang uppför trapporna, så gammal hon var. Och att tänka sig, att tant Malin ställde sig nere i kölden i förstugan för att vänta in honom. Hon hade varit i sådan oro, förstås, hade nog inbillat sig, att han skulle komma fortare, om hon gick och mötte honom. Doktorn fick nu först ett lefvande intryck af att det verkligen var fara på färde.

Harmligt om det nu skulle komma något i vägen med den där flickungen däruppe, som han valt ut till hustru åt sig. Han hade inte i hela sitt lif sett någon, som passat honom bättre. Lagom vacker och inga andra släktingar än de två gamla tanterna, och naturligtvis strängt uppfostrad, hemmavand, hushållsduglig, fridsam.

Då de kommo in i tamburen, vände sig tant Malin åter till honom. »Vi vaknade midt i natten af att hon skrek så förfärligt, och vi ha inte kunnat lugna henne sedan. Vi visste ingen annan råd än att sända efter dig.»

Hon öppnade dörren till Ellens rum, stack in hufvudet och talade om, att han var kommen. Strax därpå blef han införd.

Därinne var så ljusst, att han i första ögonblicket knappast kunde se något. De hade visst flyttat in allt, som fanns i våningen af lampor och ljus. Tog sig inte illa ut för resten, med de höga, väggfasta speglarna mellan fönstren och med de hvita, gammaldags möblerna, som Ellen skaffat ihop. I den här belysningen fick man klart för sig, att detta varit själfva festsalen förr, under husets glansdagar.

Det var alltså här de hade suttit vid spelborden förr i världen — stor ståt hade här varit, ty här hade bott fint folk, — och just som glädjen stått som högst, då unga kurtisörer stått bakom damernas stolar och pratat tok och betjänter hade gått omkring och bjudit mandelmjök på silfverbrickor, just då hade spökhanden visat sig. Det måtte ha blifvit ett spektakel och uppståndelse! Damerna måtte ha skrikit, gamla, värdiga perukstockar till herrarna måtte ha rusat upp från borden och ej fått ett ord för sig. Silfverbrickorna måtte ha glidit ur betjänternas händer och fallit till golvet. Skräcken för det öfvernaturliga hade afmålats sig på alla ansikten. De skulle ha tyckts gastlika, halft vansinniga. Man behöfde bara se på hans fästmö för att veta, hur de hade sett ut.

Hon satt midt i rummet i en stor länstol, hon höll sig alldeles upprätt, såg sig omkring med besynnerligt vandrande blickar, var blek, som hade hon fått en död människas färg, och hackade tänder och huttrade.

Länstolen var framflyttad midt på golvet. Det var en med fria ben. Ingen möbel stod nära den, ingenting kunde ligga doldt under den och plötsligt krypa fram.

Hon lade ej mycket märke till dem, som kommo in. Hon höll nu ögonen fast, alldeles fast på skuggan af skåpet, som sträckte sig framemot kakelugnsvrån. Hon misstänkte nog skuggan för att vilja spela henne något fult spratt. Hon drog till sig kjolarna liksom för att vara färdig att fly, då skuggan skulle förtäas och visa sig vara något, kanske en stor hand med fingrar som klor. Nå, doktorn fick i all hast en lampa flyttad, så att dess ljus föll in i vrån. Hon sjönk ned i stolen igen.

Nu kom tant Berta och aflade samma rapport som tant Malin. »Vi vaknade vid det, att hon skrek som om hon blifvit galen, och sådan här har hon varit allt sedan. Hon bara vill ha ljus, ständigt mer ljus. Hvad är det, tror du?»

»Förskrämd, ingenting annat än förskrämd,» hviskade doktorn.

Så, nu voro hennes blickar i färd att arbeta sig in bakom en rullgardin.

Han gjorde ett slag kring rummet. Kunde ju vara möjligt, att han upptäckte hvad som skrämt henne. På skrifbordet låg

ett bläckigt brefpapper. Hon hade börjat att skriva något, men pennan hade fallit ur hennes hand och rullat öfver papperet. En biljett, som han skickat till henne sent på kvällen för att få veta, om hon och tanterna ville göra en utflykt med honom nästa dag, låg alldeles bredvid.

Det var tydligt, att hon satt sig till skrifbordet för att skriva svar till honom. Hon hade skrivit så mycket som »Min älsk...» Så hade hon blifvit skräm, och pennan hade fallit ur hennes hand.

Doktorn kände, hur tanternas blickar följde honom. De undrade nog, att han ej än sagt något till Ellen. Förstodo naturligtvis ej, att det viktigaste var, att han kom underfund med det, som vållat förskräckelsen. Han kunde ju ej tro på spökhanden, det var alldeles uteslutet.

Stackars tös, rädd som hon själf var, så var också hela atmosfären omkring henne full af förfäran. Ingen, som ej var hemligt öfvertygad om, att hon sett något. Det första, som måste göras, var verkligen att få ut dem ur rummet, både tant Malin och tant Berta och jungfrun med, så att de ej skulle hålla skrämselfn lefvande hos henne.

»Jag tror nog, att hon talar om allt för mig, om jag får tala ensam med henne,» sade han och fick snart rummet utrymdt.

Han drog fram en stol och satte sig bredvid henne.

Underbart hur många ansikten en människa kan ha! Han skulle knappt ha kunnat känna igen Ellen så där. Det var lugn, fridfullt lugn, som var hufvudkaraktären i hennes utseende. Han hade tjusats af att alltid finna henne lika lugn, riktigt en artist i konsten att tala tanterna till rätta. Hon såg knappast upp från broderiet, hur de än bråkade. Och så hade han en gång haft som en uppenbarelse, hade tyckt sig komma hem till sitt en kväll och så funnit en fin böjd gestalt sitta i lampskenet vid arbetsbordet. Han hade haft en tydlig syn af den fina nacken och de små händerna. De hade klädt upp hela rummet. Efter detta hade han friat.

Och nu däremot. Bara blek förfäran och uppjagad vildhet. Just hvad han ej ville. En hysterisk hustru! Åh, bevare oss, bevare oss väl!

I alla fall måste han nu göra något för henne. Han fick inte bry sig om, att hon nästan blifvit honom motbjudande. Fick lof att tänka på henne som patient och ej som blifvande hustru.

»Säg, Ellen, hvad är det?»

Hon svarade ej.

»Det är till mig du skall säga det, förstår du,» sade han litet strängt.

Hon fäste ögonen på honom, det var som om en skynt af en förhoppning tindrade upp i dem.

»Du får ro, bara du säger det.»

Det var skada på hennes vackra, ljusa ögon. De hade alltid hvilat på den hon tilltalat med ett sken så stilla som solens. De voro briljantare nu kanske. Men de hade en sådan där glans, som han egentligen alls ej frågade efter.

Hon kämpade våldsamt med sig själf. Hon kunde ej hålla underkäken stilla. Hon stoppade en näsduk mellan tänderna, så att det ej skulle höras, hur de hackade mot hvarandra.

Ändtligen fick han höra henne säga ett par ord. Hon satt och slog den ena handen i den andra och tänkte högt. »Jag måste säga honom det. Jag måste, jag måste. Den kommer igen annars. Ja, den kommer igen.»

Sedan började hon tala och han blef underligt nedstämd vid det. Det liknade mest den stämning man får, då man går ute i en procession i frack, och det kommer ett slagregn. Man känner sig mista hela sin storhet och värdighet.

Hon bekände med ens, att hon ej tyckte om honom. Hon hade gärna velat gifta sig med honom, men endast och allenast för att komma hemifrån.

Hade det ej gällt honom själf, skulle han kunnat skratta åt hur det barnet längtat efter en man. Den förste bäste. Hon var så besluten att komma bort. Det var för tanternas skull. De hade ju varit mycket goda mot henne, och de visste inte själfva, hur de pinade henne.

Hon såg på honom med förvildade ögon och liksom tiggde, att han skulle förstå, känna något för henne. Han kände ju till, hurudana tanterna voro, han, som skött dem under många år. De voro så svåra, så svåra, så fulla af fixa idéer och förskräckelser. Tant Malin väntade alltid eldsvåda, tant Berta trodde alltid, att hon skulle blifva öfverkörd på gatan. Han visste, hur de voro. Och om hon, Ellen, ginge kvar hos dem, skulle hon bli lika besynnerlig. Det visste hon.

Men hon ville bli en ordentlig människa. Och hon hade

bedt dem att få komma bort i arbete. Det hade de naturligtvis ej velat tillåta. Då kunde han ju förstå, att det ej återstod annat för henne än att gifta sig.

Doktorn kunde ej låta bli att fråga, om hon ej fruktat, att hon kunde få ett värre lif som gift med någon, hon ej frågade efter, än här hos tanterna.

Åh nej, värre kunde det nog aldrig bli. En man var åtminstone borta ibland, han. Tanterna voro hemma hela dagen.

Nå, eftersom hon var så öppenhjärtig — hade det aldrig fallit henne in att tycka om honom? — Hon skakade på hufvudet, det var något som låg alldeles utom det tänkbara. — Och hvarför? Var han för ful? — Nej, hon slog betydande upp ögonen. — Var han tråkig? — Hon gjorde en afvärande rörelse med handen. — Hvad var det för fel med honom då? — Han var för kall. — Jaså, han var för kall.

Doktorn gick ett slag öfver golvet. Det var obestriddigen ruskigt, att ett sådant där barn gått och lagat ihop något sådant. Låtit honom kyssa sig, utan att ha ett spår af tycke för honom. Och hon hade inte spelat sin roll illa alls. Nog hade han varit bedragen. Och att han var så obehaglig, att en ung flicka alls ej kunde tänka på att tycka om honom.

Men naturligtvis hade hon fört ett eländigt lif hos de gamla. Kunde nog förstå, att det gällt mycket för henne att bli gift. Det hade väl varit som att frälsa hela lifvet. Hon bekände, utan att visa något slags förbarmande. Det föll henne aldrig in, att hon sårade honom. Hon måtte visst tro, att han var pansrad, alldeles järnhård.

Hennes röst kom plötsligen upp i ett skrik. »Du vet ju,» sade hon, »att alla, som spela falskt i det här rummet få se handen. Jag har sett henne. Jag satt där, där.» Och hon vände sig häftigt mot skrifbordet. »Där såg jag henne.»

»Tror du inte, att jag såg henne?» fortfor hon och satte sina ögon i honom, som om hon ville tvinga fram sanningen.

»Låt mig höra, hur det var,» sade han lugnande.

»Jo, du vet, att du skref till mig i kväll, och jag ville skriva svar, innan jag gick och lade mig. Men då jag satte mig till skrifbordet, blef jag orolig och satt länge och tänkte, ty jag visste ej, hur jag skulle skriva öfverskriften. Jag borde ju skriva älskade, men jag tyckte inte det var rätt. Det var första gången jag skref till dig. Jag tyckte det var förfärligt att skriva det, som inte var riktigt sant — men till sist tyckte jag, att jag inte kunde skriva mindre.»

»Är det så stor skillnad på det man skriver och det man säger?»

»Du hade aldrig frågat mig, om jag älskade dig, bara om jag ville bli din hustru —»

»Ah, på det sättet!»

»Men då i samma stund, i samma stund som jag hade börjat skriva ordet, var handen där. Den kom uppglidande öfver bordskanten, och jag tror jag satt och stirrade på den ett par sekunder, innan jag förstod hvad det var. Jag skrek inte genast. Jag kunde liksom ej förstå, att det var något öfvernaturligt. Men så lade den sig öfver papperet och pekade med de krokiga fingrarna på det där ordet.

Jag tror den var glad, den liksom skalf af glädje. Det var som ville den skrapa till sig bokstäfverna. — Det var falskt spel, den ville vara med.

Den kom krypande på de gula fingrarna som en stor spindel. Just som hade den brådtom. Det var så längesedan den haft någon anledning att få komma fram. Nu skulle den skyn-da sig. Den riktigt grep efter pennan med de fuktiga, knotiga fingrarna. Det var ju falskt spel. Den ville vara med.

Jag skrek till, som om den varit en orm, och då försvann den, men jag vet inte, om den inte finns kvar här. Jag tycker jag känner, att den finns här i rummet ännu. Och om den kommer igen, då dör jag. Jag höll på att dö.»

»Nej, den skall ej få komma igen,» sade han tröstande.

»Jag vet, att det är en sak jag måste göra,» sade hon, »jag måste göra det, för att hon inte skall komma igen. Men det är så förfärligt hårdt.»

Hon tog förlofningsringen af fingret, stack sin kalla, darrande hand in i doktors och lämnade ringen. Sedan grät hon i känslan af försakelsens bitterhet.

Doktorn sade ingenting, han satte fingerspetsarna mot hvarandra och lät ringen åka mellan dem.

Spökhanden var inte så svår att komma till rätta med som det andra, tyckte han. Handen hade liksom tagit hans parti, gett honom en smula hämnd. Han kände sympati för den.

Det är nog så med somliga, tänkte han, att samvetet smy-

ger sig öfver dem på ett eller annat sätt, hur de än försöka att lura det. Det har sina egna tysta vägar. Där hade nu den här lilla fästmon hans planerat allting för sig för att få ett godt hem. Bara lite hyckleri behöfde hon kosta på sig, och hela världens lycka var hennes. Och så går samvetet fram helt tyst och gräver sin mina djupt nere i själen och spränger till sist bort all beräkning och klokskap på ett ögonblick.

Ja då, ja då. Hon hade nog trott, att hon skulle kunna gå på med att ljuga ett helt lif. Hade väl sett, hur det lyckats för andra. Men så befinnes det, att hon består af finare material än så. Något hinderligt i det där att tillhöra en förfinad ras af samvetmänniskor. Då man minst väntar det, så har man samvetshallucinationen färdig.

Naturligtvis tar den då den form, som ligger närmast till hands. Det var ju själfklart, att samvetet skulle bli till en spökhands i det här rummet.

Han satt alltjämt och vägde med ringen och lät den åka från finger till finger. Han kände något annat än harm öfver att han ej kunnat vinna henne. Han var nästan sorgsen. Hon började visst nu påminna sig honom, tänka att det skett honom en oförrätt, ty hon böjde sig ned och kysste hans hand. »Förlåt mig,» sade hon.

Det var märkligt så mjuk hon var. Då hon fått klart för sig, att hon gjort orätt, visste hon ej hvad allt hon ville göra för att försona. — Det var då verkligen ej skäl att pina henne längre. Han behöfde ju bara tala ut, säga, att han inte varit mycket bättre än hon. Resonnemang å ömse sidor. Den ena hade sökt ett hem, den andre en husförestånderska. Det skulle lugna henne att höra detta.

Han skulle säga henne, att det inte kunde bli någon så bitter missräkning för honom. Han hade inte varit så fasligt kär, han heller.

Ja visst, han hade ju ingen anledning att dra ut pinan längre. Det var bäst att låta det vara slut. Låta alla komma till ro och vakna i morgon som oförlovad.

Då han reste sig för att gå, kommo tårarne honom i ögonen. Det gjorde honom ändå ondt att mista henne. Och det blef detta han kom att säga henne.

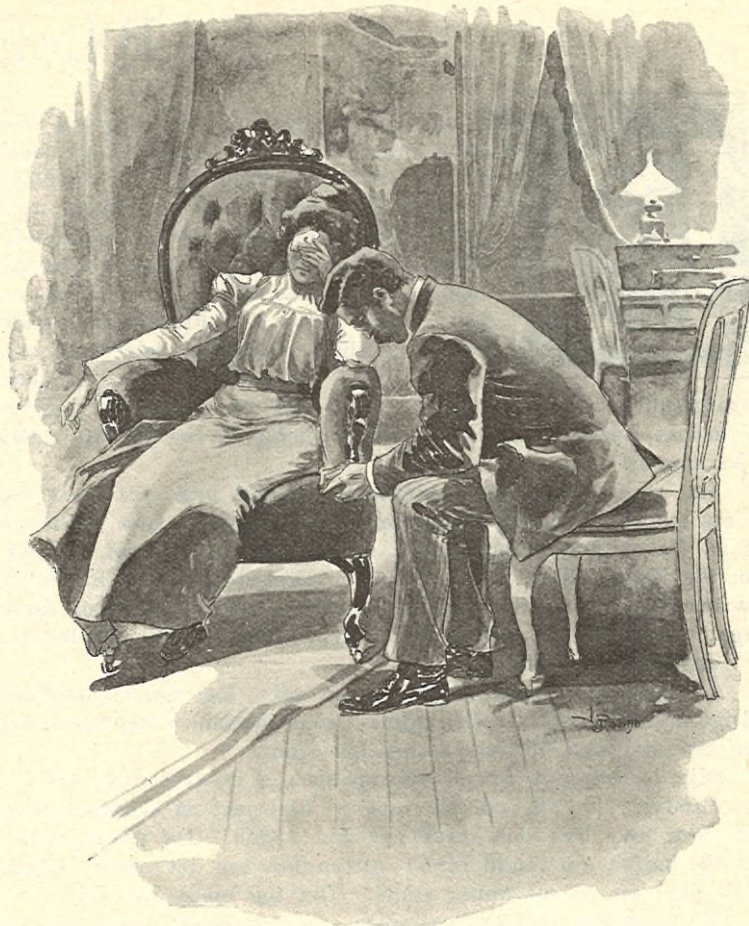
Han började med att säga henne osammanhängande saker, om att hon var en samvetmänniska, att hon tillhörde den finare rasen af nervmänniskor, som just nu börjat visa sig här och där. Hon var dyrbar för honom just därför. Just för det, som händt henne i natt, hade han svårt att försaka henne.

Hon var fri, ja naturligtvis, men om hon en gång kunde och ville — — —

Han såg förvånad på henne. Pinade icke detta henne? Nej då, nu först gick stelheten bort ur hennes drag, och ögonen blefvo lugna. Hon satt med halföppen mun och lyssnade efter mer — — —

Han talade om, hur han velat ordna lifvet för dem, talade om, hur han längtat efter henne. Han talade helt annorlunda om detta, än han skulle talat för en halftimme sedan. Men han såg det också helt olika nu, då han skulle förlora henne. Han talade mycket vackrare, än han trott sig vara i stånd till. Samlifvet med en mjuk och älsklig kvinnovarelse, ja just samlifvet med henne, tedde sig med ens mycket ljuft för hans inbillning, och han sade henne det.

Då han gick fram och räckte henne handen till afsked, kommo honom tårarne i ögonen än en gång. Hon var så vac-

Doktorn sade ingenting, han satte fingerspetsarna mot hvarandra och lät ringen åka mellan dem.

ker just då, färgen tändes åter på hennes kinder, hon var som en nyutslagen blomma. Hon såg lika glad ut som en hvilken kommit lefvande ur en dödsfara.

Doktorn stod med hennes hand i sin och drog sina konklusioner så snabbt som aldrig förr.

Hon förstod sig naturligtvis ej själf, inte det minsta. Ah då! Han drog ett djupt andetag. All nedslagenhet var borta. Det for en jublande segerkänsla genom honom. Bara med en enda ansträngning hade han talat sig till hennes kärlek. Hon hade ju bara behöft detta, att han visade, att han tyckte om henne.

Han tog förlofningsringen och satte den tryggt tillbaka på hennes ringfinger. »Inga dumheter,» sade han, då hon ville dra undan handen.

»Men,» sade hon. »Jag vet ej, jag törs ej —»

»Jag törs, jag,» sade doktorn. »Jag har aldrig varit sådan, att jag lupit bort från lyckan.»

Han gick ut i tamburen, fann reda på sin öfverrock och kom in igen för att få sin cigarr tänd.

»Stackare,» sade han, medan han drog ett par bloss. »Är just som bunden och fjättrad att älska mig nu, skulle jag tycka. Annars kommer nog den där handen och kramar lifvet ur dig.»

Illustrerad af VICTOR ANDRÉN.

SELMA LAGERLÖF.

Stjärnelängtan.

Hvarför ser du bort så gärna?
Bränner blickken, jag dig ger?
Vet, att när man ser en stjärna,
ser man den och intet mer;

längtar bort ur fångarhuset,
vill i mörker ej förbli,
ser sig hän till stjärneljuset,
vill bli sluten in däri.

Och min blick, som i sig äger
jordens mörker innelagd,
bränner kanske, ty den säger
dig min stjärnelängtan's makt.

Lennart Hennings.

KARL-FREDRIK.

EN sommar, då jag var tretton år och med mina föräldrar var vid västkusten, brukade min yngste bror och jag göra långa ströftåg bland bergen, hoppa bland stenarna, upptäcka sjöar i skrefvorna och låta våra barkbåtar segla på dem. I en gård, som låg icke långt från den, där vi bodde, fanns en pojke, som hette Karl-Fredrik och hade röd näsa; han ville alltid leka med oss. Men vi tålde honom inte, utan brukade omsorgsfullt dölja för honom, när vi hade för afsikt att begifva oss uppåt bergen, samt utvecklade allehanda list för att smita ifrån honom.

En gång hade vi upptäckt en utmärkt bra sjö. Den låg på ett ställe, dit aldrig någon människa skulle kunna tänka på att gå för att leta efter en sjö: högt uppe på toppen af ett berg, som låg långt undan. Det var en mycket stor sjö: där kunde ha fått rum väl hundra barkbåtar liggande i en rad. Eller åtminstone tjugu. Dess vatten var tjockt och brunt, och man såg inte botten.

Jag sade åt min bror:

»Detta är nog en mycket djup sjö. Det finns sjöar, där aldrig någon människa har kunnat finna botten. Det vore nog inte lätt att hitta botten på den här sjön!»

Min bror trodde också, att det var en mycket djup sjö.

Bredvid sjön låg en träpinne — inte just så särdeles lång. Min bror tog den och stack ner den i sjön. Då pinnen kommit till halfva sin längd under vattenytan tog det emot. Gösta stack ner den på ett annat ställe. Det tog emot där också.

Vi anmärkte, att det finns sjöar, som äro riktigt djupa bara på ett enda ställe, och det är just det svåra att hitta reda på det stället.

Min bror hade med sig en stor segelbåt, som hette Ellida; den var inte af bark, utan af trä, och den hade två master. Gösta hade fått den dagen förut. Vi satte ut Ellida på sjön, och den gick utmärkt.

Rätt som det var finga vi se en röd näsa dyka upp öfver bergbranten.

»Se så,» sade min bror, »nu har Karl-Fredrik snokat upp oss här också! Om vi kunde köra bort honom ändå! Men det kunna vi väl inte.»

»Nej,» sade jag, »det kunna vi inte. Men vi kunna vara obehagliga mot honom.»

Karl Fredrik kom fram och låtsade alls inte om, att vi togo emot honom kyligt. Han ställde sig och tittade på Ellida.

Nu var det ingenting, som Karl-Fredrik gjorde sig så viktigt med, som med det att han kunde en hop sjömanstermer. Han hade läst Marryats och Coopers romaner — hvilket vi ännu inte hade gjort — så att i detta låg han öfver oss. Vi voro emellertid öfvertygade om, att han ofta oriktigt använde sina konstiga uttryck, ehuru vi inte kunde öfverbevisa honom därom.

Han började genast kommendera Ellida.

»Lägg rodret dikt babord,» skrek han. »Upp i märsen, alla gastar, och klara seglen! Klysgatten på stampdärfverten ha split-sat ihop sig med styrbords kabelhultar.»

Min bror ville inte, att Karl-Fredrik skulle inbilla sig, att han ensam visste någonting.

»Länsa undan för vinden,» ropade Gösta. »Här kommer en hård kultje. Tag in seglen på bovenbramsrån!»

Jag kikade upp på Karl-Fredrik för att se, hvad för min han skulle göra, när min bror sade det där om bovenbramsrån. Det är inte många människor, som veta hvad en bovenbramsrå är för någonting! Vi hade lärt oss det dagen förut af vår båtkarl, när vi voro ute och seglade. Jag tror allt, att Karl-Fredrik kände sig ganska stukad, men han låtsades förstås inte om det. Han gick på som förut.

»Hala på skoten, gossar,» skrek han, »och refva sejsingarnal Alla rodertaljør ska göras klara.»

Så där höll han i, ända till dess vi gingo ifrån honom och togo Ellida med.

Det var inte något roligt längre med vår djupa, hemlighetsfulla sjö, sedan pojken med röda näsan snokat upp den. Ett par dagar efter dess upptäckt voro vi åter ute på ströftåg i bergen, min bror och jag, bärande Ellida med oss. Vi hittade äfven nu på en sjö, som var mycket treflig; den låg nere i en starrbevuxen, tufvig dæld. Denna sjö var också ganska stor, och det trefliga med den var, att där fanns en mängd obobodda öar. Dessa öar voro tillräckligt stora, för att man skulle kunna få rum med

sin ena fot, när man hoppade omkring; somliga voro så ansenliga, att man kunde få plats med båda fötterna. De voro emellertid något sumpiga, så att man sjönk ned i dem och blef våt. Nu är det knappast någonting, som en mamma och jungfrurna tycka så illa om, som det att man kommer hem med våta kängor; därför togo vi af oss strumpor och skor och hoppade omkring barfota.

Rätt som det var finga vi se den röda näsan dyka upp i den hålväg, som ledde in till däliden.

Jag hoppade ögonblickligen i land från den obobodda ö, där jag stod och balanserade på en fot; med en blixtnabb rörelse sjönk jag till marken, i det jag gömde under kjolarna mina bara fötter samt skor och strumpor, hvilka jag hastigt ryckte till mig. Jag var ändå tretton år, och det vore ju en stor skam att bli öfverraskad med att hoppa omkring barbent. Jag hoppades, att Karl-Fredrik inte märkt någonting, men när han kom fram, tyckte jag, att han drog på munnen. Han hade ett sätt ibland att dra på mun så försmädligt. Sådant tål jag inte.

Han sade:

»Ska vi inte leka hög och dufva ett tag?»

»Nej,» sade min bror och jag på en gång — jag med synnerligt eftertryck.

Karl-Fredrik teg en stund, men han såg förarglig ut hela tiden. Så sade han:

»Ska vi inte gå upp på Flaggberget?»

Det är sådana stiliga bränningar på hafvet, och dem kan man se därifrån.»

»Nej,» sade vi båda två.

Jag tillade:

»Du kan ju gå ditupp ensam, efter som du har en sådan lust för det.»

Men den vinken brydde han sig inte om. Han stod kvar en lång stund och tittade på Ellida och pratade, fastän vi just inte svarade honom mycket. Slutligen gick han dock, men just som han aflägsnade sig, tittade han nedåt

marken och skrattade. Jag tittade också ned och märkte, att den ena strumpan stack fram under klädningen.

Då kände jag, hur jag hatade Karl-Fredrik och hans röda näsa.

Några dagar därefter var det barnbal på societetssalongen, och min bror och jag voro där. Den förste vi finga se, när vi kommo in, var Karl-Fredrik. Han kom fram och bjöd oss upp mig till fyra danser.

Jag visste, att det anses oartigt att säga nej, när man blir uppjuden till dans; det hade man lärt oss i dansskolan. Jag svarade därför ja.

Men jag var ond! Och jag tänkte på, att det är ändå förfärligt illa och dåligt ställt här i världen: att man skall vara alldeles tvungen att dansa med en pojke, som skrattar åt en och som har röd näsa och som man inte tål — bara för att han vill det! Jag tänkte på, att det är nog mycket här i världen, som kan behöfva ändras om, och att det vore ändå bra, om det komme någon, som störtade om alltsammans och gjorde reformer och sådant där, så att alla människor blefve fria och finge göra hvad de ville, och så att ingen någonsin mera skulle vara tvungen att dansa med en pojke, som hon inte tål.

Två valser, en fransös och en lancier-kadrilj måste jag dansa med Karl-Fredrik den kvällen.

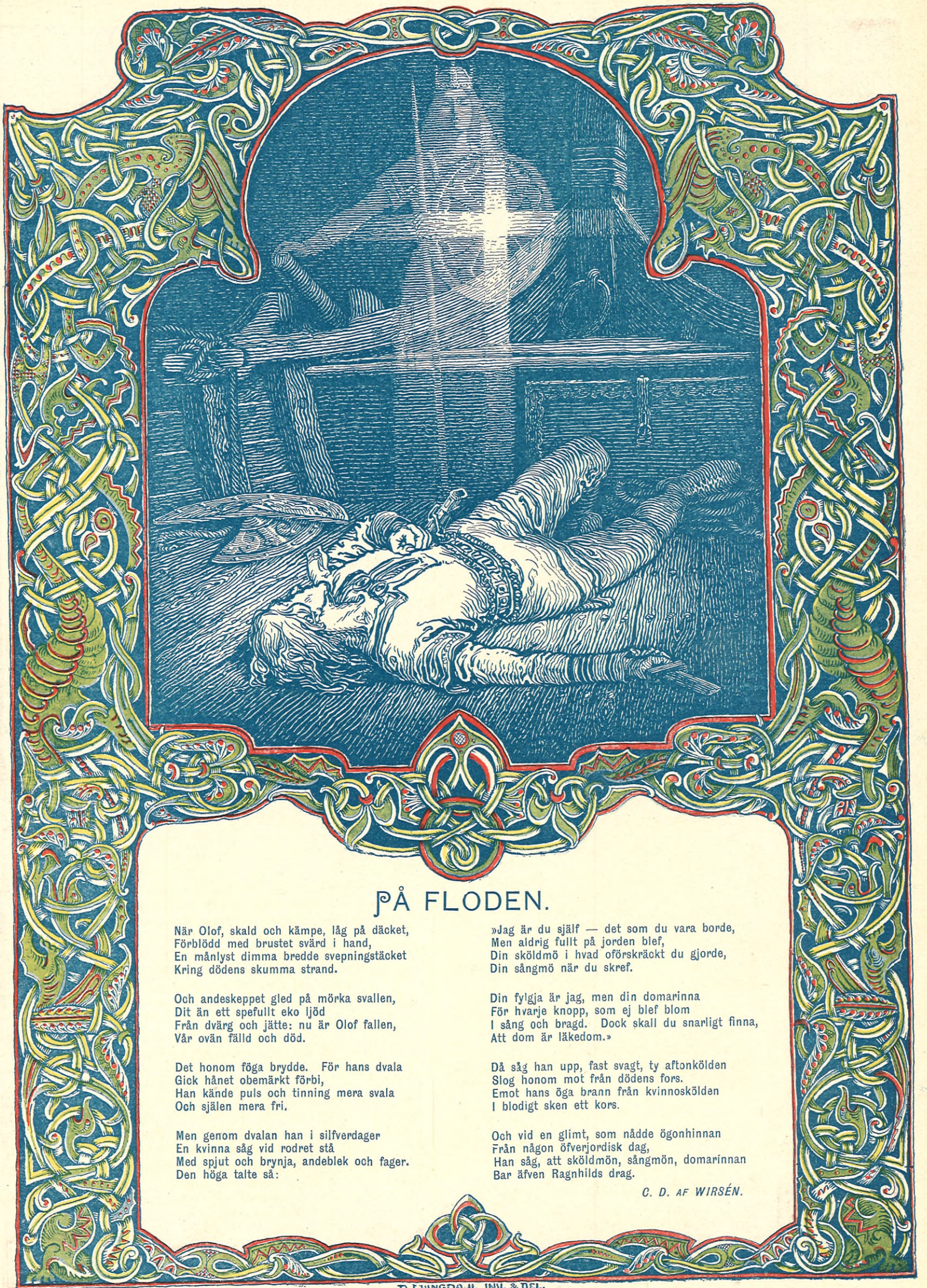
Men så sade jag då — utom att jag förstås svarade, när han frågade — inte ett dyft åt honom på hela tiden.

Inte ett endaste dyft!

Illustrerad af JENNY NYSTRÖM.

ANNA ROOS.

PÅ FLODEN.

När Olof, skald och kämpe, låg på däck,
Förblödd med brustet svärd i hand,
En månlyst dimma bredde svepningstäcket
Kring dödens skumma strand.

Och andeskeppet gled på mörka svallen,
Dit än ett spefullt eko ljud
Från dvärg och jätte: nu är Olof fallen,
Vår ovän fälld och död.

Det honom föga brydde. För hans dvala
Gick hånet obemärkt förbi,
Han kände puls och tinning mera svala
Och själen mera fri.

Men genom dvalan han i silfverdager
En kvinna såg vid rodret stå
Med spjut och brynja, andeblek och fager.
Den höga talte så:

»Jag är du själf — det som du vara borde,
Men aldrig fullt på jorden blef,
Din sköldmö i hvad oförskräckt du gjorde,
Din sångmö när du skref.

Din fylgja är jag, men din domarinna
För hvarje knapp, som ej blef blom
I sång och bragd. Dock skall du snarligt finna,
Att dom är läkedom.»

Då såg han upp, fast svagt, ty aftonkölden
Slog honom mot från dödens fors.
Emot hans öga brann från kvinnoskölden
I blodigt sken ett kors.

Och vid en glimt, som nådde ögonhinnan
Från någon öfverjordisk dag,
Han såg, att sköldmön, sångmön, domarinnan
Bar äfven Ragnhilds drag.

C. D. AF WIRSÉN.

ROSOR.

HELA fönstret var fullt af dem. Solstrålarna kysste deras tunna, gröna blad och speglade sig i de friska vattendropparne, som darrade öfver alla dessa doftande rosenhufvuden.

I rummet stodo små förgyllda möbler i graciösa grupper. På det ljusa sidentyget, som låg spändt öfver sofforna och taburetterna, voro stiliserade rosor inväfda i fina, delikata färger och öfver mattans silkesplysch bredde stora, fylliga rosor ut sitt kraftiga mönster, medan tapeternas luftiga nät af målade rosor slingrade sig upp mot takets koketta rosengirlander.

På väggen hängde en stor, snirklad rocospiegel, ur hvars svängda ram små pöskindade amoriner stucko fram sina täcka hufvuden med rosor af guld i lockarna och rosor af guld i sina knubbiga händer. Och det slipade glaset speglade idel rosor — väfda rosor, målade rosor och rosor af guld. Men ingen af dem kunde täfla med de friska, doftande rosorna i fönstret.

Deras blad voro lena som en ung flickas kind, i det fina ådernätet flöt en lefvande saft och deras lätta andedräkt var idel vällukter. De lefde sitt lif i skönhet och dogo i skönhet. De räknade sitt korta skönhetslif i timmar, såsom andra räkna det i år. Men hvarje sekund lefde de det fullt, — helt och intensivt.

De buro alla kvinnonamn.

Deras blomhufvuden voro hvita, skära, bjärtröda och gula, liksom kvinnan kan vara blond, cendré eller brunett. Och den ena rosen var ej lik den andra, liksom den ena kvinnan aldrig är lik den andra. Och såsom hvar kvinna har sin karaktär och sin själ, hade hvar ros *sin* karaktär och *sin* själ, ty rosens doft är rosens själ.

— — Midt i rosenvärlden, högre än alla de andra, stod *La France*-rosen. Hon bar ej namn efter en enda kvinna. Hon var uppkallad efter ett helt land, det land, hvars kvinnor tagas till mönster inom skönhetens och modets värld. — Hon bar namn efter det stora, starka, rika Frankrike, och hon var rosornas drottning.

Ur *La France*-rosens blanka bladbalda kin höja trenne ljusröda rosor sina stolta, sköna hufvuden. Det var hela tre generationer — exdrottningen, drottningen och den unga prinsessan.

Exdrottningen har redan lagt litet för mycket på hullet och förefaller en smula korpulent och tung. Det ljusröda har en lätt dragning i lilas, och de stora bladen äro litet skrynkliga och glatta som gammalt siden, som blifvit skört i vecken. Hon är nästan för stor och yppig,

som sköna kvinnor blifva det vid mognare ålder, när de fört ett makligt och sorgfritt lif i rikedom och öfverflöd. Man märker, att hon redan börjar åldras, ty längst innerst äro bladen gula som bernsten och hennes doft har en bismak af fuktig jord. Men hon är skön ännu, och när tiden kommer, att hon skall dö, skall hon ej vissna och blifva mager, torr och skrumpen som kvinnor, hvilka hafva arbetat mycket och lidit mycket.

Hon skall dö i ett härligt regn af stora, präktiga blad, som alla på en gång skola dala ned, stolt och långsamt som en enda ljusröd sky för att lägga sig likt ett kungligt hyende öfver den svarta mullen.

Den unga, regerande drottningen är så underskön, så rik, så härlig, som det är möjligt för en ros att vara. Hennes stora, mäktiga blomblad äro det ljusrödaste af allt ljusrött, bakåtböjda, svällande i öfvermått af rikedom och lifskraft, med en glans som af matt silfver öfver den nedvikta kanten. Och hennes doft är som solljusets oändlig, varm och mild; god och rik som en modersfamn, hvilken vill omsluta alla, ej blygt, ej heller eggande, men värmande och huld.

Drottningen var praktfullare, mer formfulländad än alla de andra. Hon var en fullkomlighet, men hon var *kvinna*. Hon hade ej någon att täfla med, och därför är det, som om hon alltid hade hjälplöst tråkigt på sin höga drottningatron och sökte dölja långa gäspningar bakom bladens täta förhängen.

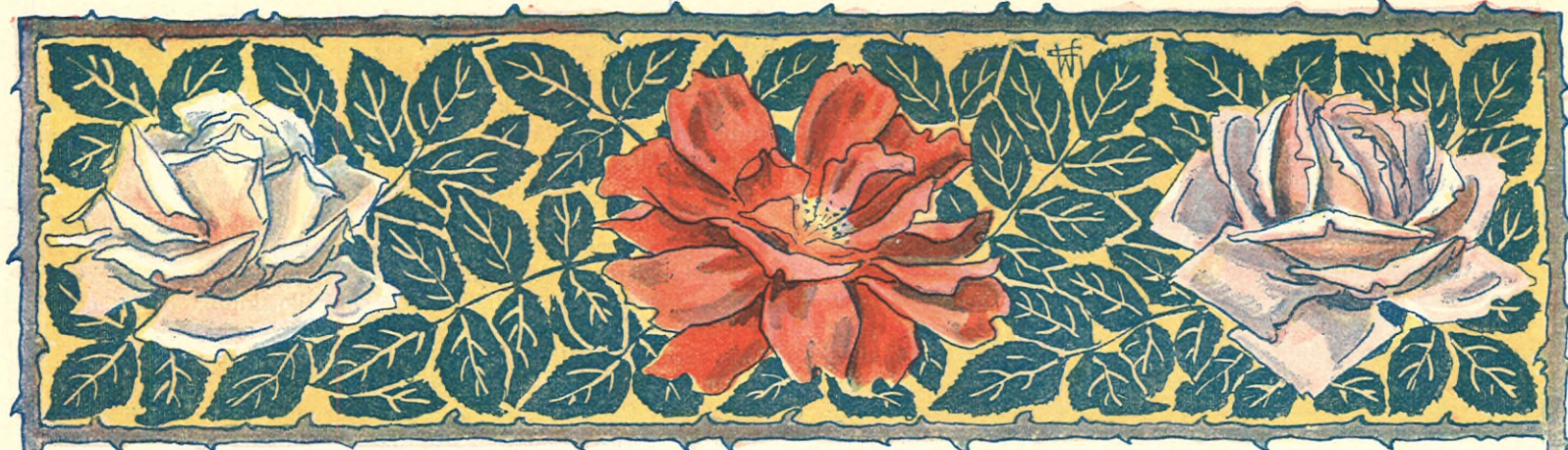
Lidelsefri och oupphinnelig i sin stora, lugna skönhet sitter hon högt på sin raka stängel. »Trög, lat och litet dum,» hviskar afunden. Men ingen vågar säga ut det högt, och man fortsätter att beundra på afstånd denna den fulländade skönhetens ros. Af drottningen begär man ju endast, att hon skall vara en representativ fullkomlighet. Och det är hon.

Den unga prinsessan är ännu endast en liten förtju-sande, blekröd knopp. Hon går i en mycket tyst, mycket förnäm och mycket väl tillbomrad klosterekola bakom bladens täta, skuggande murar. Hon får ännu ej vara med i »stora världen», men hon drömmer om den. Och hennes ljufva, skära rosendröm är mycket, oändligt mycket fagrare än hvad den »stora världen» är.

Rundt om »drottningen» stå de andra rosorna; där finnas »le grand monde», »le demi-monde» och »la bourgeoisie».

Främst i »le grand monde» höjer »*Duchesse Mathilde*» sitt fina aristokrathufvud. Hon är slank, mycket vek och litet svag, så att hon måsta stödjas. Hon är hvit, men icke af denna klarhvita, litet hvardagliga färg, som i fullt solsken verkar glädt som ett hjärtligt och en smula bredt skratt. Man skulle i stället kunna kalla den unga

»hertiginnans» smala blomblad dödsbleka med dessa gröna, kalla skuggor.

Hon tillhör en urgammal, förnäm släkt, som räknar sina anor från korstågens tid och ännu längre. Ömtåliga ända till sjuklighet och oändligt sensibla, tåla hennes hvita blad intet vidrörande, då gulna de i kanten och rulla sig liksom förnämt ovilligt tillbaka. Ej heller kunna hennes känsliga nerver fördraga det fulla, klara, varma solskenet. Det bländar och mattar henne och kommer hennes fina, delikata rosor att trötta hänga ned.

Hon är en rikt begåfvad natur, men den gamla förnämna släkten har ej mycken kraft kvar, och ofta falla de ädla, hvita rosorna af, innan de innersta bladen förmått öppna sig och utveckla alla dessa rika skatter, som man anar. Och så dör hon, slutet och kall och ensam som hon lefvat.

Hennes doft öfverensstämmer med hennes känsliga temperament. — Utsökt fin som bouquet'n af gammalt vin, ehuru litet matt, litet tunn kanske, är den just af det slag, att en kännare genast märker den bland hundrade andra rosendofter.

Bredvid »hertiginnan», den nobla ättlingen af den urgamla ätten, står »*La baronne Rothschild*», börsaristokratiens raka, styfva dotter. Hon har denna klara, skära färg, som nästan är litet simpel, därför att den är så skarp och skuggfri, att man omedvetet kommer att tänka på de platta stockrosorna. Hon är rik och nästan borgerligt kraftig. Stolt sitter hennes hufvud på den raka stammen, så stolt att man måste böja ned hennes styfva nacke, om man vill se in i den stora rosen, som alltid öppnar sig helt och ej döljer ett spår af mystik bakom sina flata, breda blad. Men i all sin rikedom saknar hon det, som den minsta lilla borgarflicka inom rosenvärlden äger: hon har ej någon doft, hon är en kall, beräknande skönhet, utan själ.

Marie van Houtte är däremot den älskvärdaste och behagligaste lilla adelsfröken i världen. Det är race i hennes fina, halmgula, starkt utåtböjda blad med en smältande persikorodnad vid kanten. Och hennes älskliga, ljufva doft, som är litet söt, utan att vara sliskig, kommer en att tänka på en leende, lycklig ung fästmo, mycket nyförlofvad och mycket älskad, som längtar efter bröllopet och rodnar, så ofta hon i smyg tänker därpå.

När den unga »prinsessan» slipper ur klosterscholans tjocka murar, då skall hon hafva en hofmästarinna. Den regerande »drottningen» har redan utsett åt henne en. Och hennes val har varit mycket passande, ty ingen bland rosorna lämpar sig bättre härför än *M:me Hippolyte Jamain*.

Hon är en mycket ståtlig, medelålders dam, aristokrat från den yttersta rotspetsen till den minsta bladuden. Ytterligt sträng i sina grundsatser, skall hon veta att noga inplanta hos den unga »prinsessan», hvad som »passar sig». Det hvilar en kall glans öfver hennes gula blad, som likna gammalt elfenben liksom hyn hos högförnämna änkenåder. Hon är så »comme il faut», att

hon aldrig kan vara riktigt glad och aldrig riktigt sorgen, endast ljum, och ett artigt leende, som blifvit en smula stereotyp, förminskar ej stelheten hos denna »grande dame».

Hennes doft är något mycket diskret och har en arom af äkta, fint te. Den kommer en att tänka på en tekonselj, där det är mycket tråkigt och mycket förnämt och dit det är »en ära» att blifva bjuden, fastän ledsamheten där hänger sig vid klockans visare och tiden där går långsammare än öfver allt annorstädes. —

— — Sorgen är så stor här i världen. Den smyger sig in öfver allt. Äfven till rosorna har den kommit. »*Souvenir d'un ami*» är en äkta »sorghos». Likt två halfslutna, drömmande ögon, djupt försjunkna i mystik, hänga de ned från stjälken, dessa båda mattskära rosor, som aldrig helt öppna sig. Den veka, slanka stammen lutar sig mot sitt stöd, liksom vore den för svag att ensam bära upp den tunga sorgen. Och de fina, sirliga rosenbladen hafva form af små hjärtan, men äro bleka som en ung flickas kind, när många, stora tårar runnit däröfver.

Hennes doft är något oändligt drömfint och aningsfullt. Det är en hemlighetsfull hviskning från andevärlden, och man måste inandas den mycket tyst, med slutna ögon och återhållen andedräkt, därför att den har hos sig något så ängsligt skyggt och så lätt, att en suck, ett andedrag kan skrämra den.

När »sorghosen» faller sina bleka blad, droppa de ett och ett som skälfvande tårar ned på den svarta mulen. Men de innersta hjärtbladen falla af på en gång, tätt slutna intill hvarann, liksom om de ville gömma och bevara något. Och så tager hon sin sorgs hemlighet med sig in i döden.

— — Ett litet rococofrontimmer med pudradt hår, fyrkantig uringning och höga, röda sidenklackar — det är *M:me Falcot*. En liten graciös en, med koketta blickar öfver solfjäders kant, med svarta moucher vid kindens grop och en hel liten fjärilslek af lätta, franska ord i alla dessa spydiga och spirituella små kvickheter, som alltid fladdra omkring henne.

Hennes fina rosenhufvuden, hvilka med sina krusiga, rullade blad tyckas coifferade, äro hvart och ett ett helt litet konstverk, raffinerade i teckning och form. Deras mattgula färg är smältande fin med en skuggning af gammalt guld längst innerst i vecken. På de elegant böjda stjälkarne har hon kastat ut sina rosor med en viss kokett nonchalans; liksom om de plötsligt stannat i en menuetts sirliga turer.

M:me Falcot kan blifva öfverdådigt glad, till och med smått frivol, såsom det graciösa, litet öfvermodiga tidehvarf hon tillhör. Midt i den afmätta menuetten kan hennes lilla fina fot flyga upp i ett djärft cancansteg. Men simpel och plump kan hon aldrig blifva. På den rostbruna stammen sitta små hvassa taggar. *M:me Falcot* törs ingen komma närmare, än hon själf vill.

Hela hennes lilla täcka företeelse doftar vanilj med en liten aning af te. Men hennes lätta parfym för aldrig tanken på änkenådernas långtrådiga tekonseljer. Vid M:me Falcots små utsökta assembléer äro alla glada, vackra och unga, och tebordet med sina svängda rococoben skjuts snart undan och paren ställa upp sig till dans.

Bredvid M:me Falcot står *M:lle Franziska Krüger*, men M:me Falcot, som är en sådan liten »chic» person, generas dock ej alls af att hafva henne bredvid sig. Hon är till och med smått nyfiken på den stora demimondeskönheten och ägnar henne detta litet öfverlägsna, förstulna intresse, som »damer af värld» brukar visa »sådana fruntimmer».

M:lle Franziska Krüger är en ros i sin högsta mognad, endast alltför yppig och full kanske för en finsmakare. Hennes sensuella, mättade skönhet med de tjocka, hvälfda bladen, som hafva en sådan het, saffransgul färg, att man nästan blir torr i halsen, när man länge ser på dem, för tanken på blåsvart hår, röda, fylliga läppar, och tunga, fuktiga ögon. Hennes doft är kvalmig och dof med en bismak af patchouli. Den suger sig fast vid en, tung och efterhängsen, och tränger in i alla ens porer, tills man blir domnande matt och förvirrad. Den kommer en att tänka på en dag i lättjefullhet med neddragna gardiner och släpande sammetstofflor, på en natt i lössläppt yra med slöjbehängda lampor och skummande champagne i tunna, flata glas.

Det är äfven kärleken, som sänkt *Marie Dolgoruki* till samma låga nivå som M:lle Franziska Krüger, men en helt annan kärlek än M:lle Franziskas. Marie Dolgoruki är idel passion och lidelsefullhet. Hon gifver sig hän utan beräkning, utan tanke, endast för sin kärleks skull. Hon kan frysa, hon kan svälta, hon kan lida för den hon älskar. Men dolken är aldrig långt ifrån henne, och hon kan bita, där hennes kyssar ännu glöda. Stor och härlig tynger en enda röd ros på hennes slanka stängel — en enda ros, med de yttre bladen mörka och djupa som sammet, medan hjärtbladen brinna och flamma som eld. Hennes doft är berusande som hetsigt vin, eggande som ett rödt skynke för en tjurs panna.

När en M:lle Franziska Krüger blir gammal, då blir hon fet och trög med ett stort välvilligt, sminkadt ansikte, går ofta i kyrkan och har det på allt sätt komfortabelt och välbärgadt. — En Marie Dolgoruki kan aldrig blifva gammal. Hennes egen glöd förtär henne själf, såsom den brännande lågan förtär ljuset.

— — Bland bourgeoisieens aktningvärda, små husliga fruar

Illustrerad af GUNNAR WENNERBERG.

är *Mistress Bosanquet* typisk. Hon hör till dessa ödmjuka, tillbakadragna kvinnor, som offra sig så helt för sin familj, att de alldeles glömma bort, att de ännu kunna göra anspråk på att få vara unga och vackra. Hon har ett öfverflöd af små hvita tunna rosor, som slå fort ut och vissna lika fort. Deras propra, skuggfria färg kommer en att tänka på ett stort, hvitt hushållsförkläde, som små knubbiga barnhänder brukar hålla fast uti.

Hon är endast en anspråkslös liten fyllnadsros, van att aldrig uppmärksammas för sin egen skull. Men utan »sådana där» små fyllnadsrosor skulle man aldrig kunna binda en vacker bukkett. Liksom ett samhälle aldrig skulle kunna bestå, om det ej finnes små hjärtegodas »Mistress Bosanqueter», som göra våra hem varma och ljufva, och hvilkas högsta lycka innefattas i det lilla blyga ordet — »mamma».

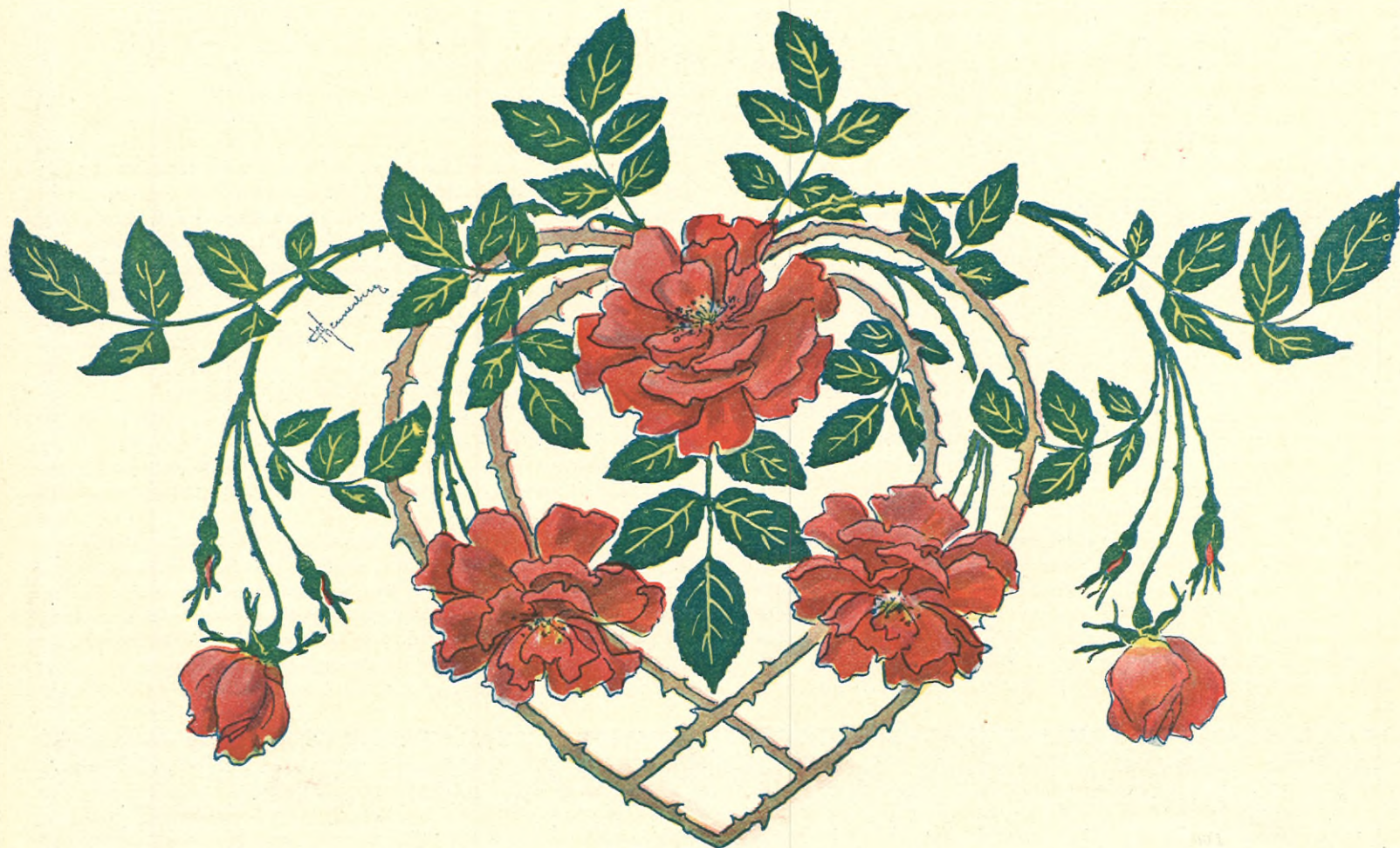
Anna Alexejeff åter är en helt annan typ. En liten billig »namnsdagsros» med banalt ljusröda blommor, som beskäftigt spricka ut, så att hela fröhuset syns. De flata, platta rosorna bli snart violetta, och då få deras doft något surt hos sig. Anna Alexejeff påminner om dessa små flickor, som lefva af att sitta på bank, telegraf eller telefon, och hvilka så fort förlora sin täcka friskhet och ungdom. Längst innerst gömma de på en liten kväfd, tyst längtan efter ett eget, litet ombonadt hem och mjuka barn-
armar, som sluta så varmt om halsen. Men de äro för fattiga och för obetydliga att blifva gifta, och så blifva de gamla torra fröknar, som hata männen och sitta på kvinnomöten med surt neddragna mungipor.

— — Idel mjuka konturer, idel små vaggande rosenhufvuden, idel små tandade, ljusgröna blad — det är *Mignonette*. Oskuld, ljufhet och kyskhet hafva väft Mignonettes skära miniatyrrosor. De likna en ung skara konfirmander, som stå i begrepp att träda inför Guds heliga ansikte och upplefva lifvets renaste ögonblick.

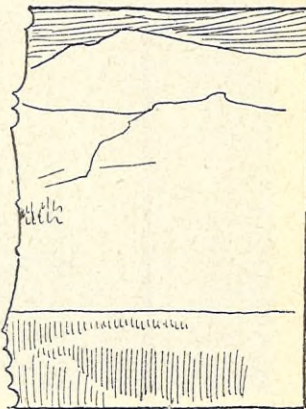
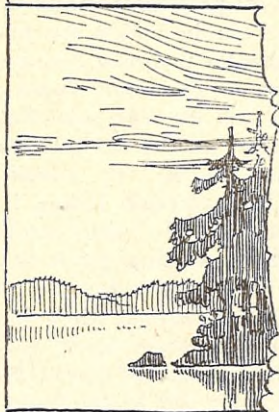
Man måste tänka på en liten hvit landskyrka någonstädes långt borta, där allt är blidare och mildare än öfver allt annorstädes, och dit världens stormar och oro aldrig kunna nå. Och framme vid altaret är det idel blonda barnahufvuden, idel rosiga kinder, idel fromma, blå ögon. — — — —

Så lefva rosorna sitt korta skönhetslif i ljus och doft, men när vintern kommer föras de bort till mörker och tystnad. Och i den stora tystnaden drömma de! Men hvad de drömma blir för dem åter till lif, när vårens första solstråle kysser deras första knopp.

ELSA LINDBERG.

TVÅ SYSTRAR.

Bland den mängd af skrivelser, som för hvarje dygnets posttur böljar öfver Iduns redaktionsbord, mottogo vi en dag äfven följande framställning:

Till redaktionen af Idun!

Många gånger har jag tänkt, att det skulle vara ett stort nöje att få läsa något i Idun om den norska kvinnan. Hvarje svensk kvinna, som något tänker, skulle nog mycket intressera sig för att i ord och bild få stifta en närmare bekantskap med kvinnan i Norge. Jag vågar påstå, att den svenska kvinnan i allmänhet ingenting vet om sin norska syster, om hennes hemlif i stad och på land, i dal och på fjäll, hvilket jag antager i mycket skiljer sig från vårt. Den del af Sveriges kvinnor, som äro bundna vid hemmet eller hvilkas tillgångar ej tillåta några resor, men som genom vännen Idun få veta så mycket, skulle helt visst med tacksamhet mottaga en sådan skildring af den norska systemen i Iduns julnummer.

En kvinna af Sveriges allmoge.

☆

Med glädje behjertade vi den vackra tanke, som tagit gestalt i detta bref från en kvinna ur våra djupa led. I tider, då tyvärr så mycken split sås ut mellan brödrafolken, syntes det oss vara en värdig uppgift för de svenska kvinnornas tidning att söka nedlägga ett, om än så anspråkslöst, litet frö af förståelse och sympati. Och vi behöfde ej länge betänka oss för att besluta hörsamma insändarinnans uppmaning.

Snart fick denna tanke en ytterligare utvidgad form. En begåfvad svensk författarinna, med personlig kännedom om och varma sympatier för »den norska systemen», och hvilken var villig för Idun författa den afsedda uppsatsen, hade vi funnit i fröken Ellen Key. På samma gång som detta steg togs från den svenska kvinnotidskriftens sida, tycktes det oss emellertid, att en liknande åtgärd från norskt håll borde träffas: *händerna skulle mötas från ömse sidor om Kölen!*

Till den ändan företogo vi en resa till Kristiania och öppnade underhandlingar med den utmärkt redigerade norska kvinnotidningen »Urd», Norges Idun, hos hvårs talangfulla redaktör fröken Anna Bøe vi från första ögonblicket mötte den varmaste anslutning till vår idé. Broderlandets i närvarande tid utan tvifvel rikast begåfvade författarinna, fröken Alvilde Prydz, var ock snart vunnen för den vackra tanken, och så låg inom kort planen mogen: medan svenskan Ellen Key för svenska kvinnor skildrade »den norska systemen», skulle norskan Alvilde Prydz för sina landsmaninnor tala om »den svenska systemen», och härefter skulle samtidigt de bägge landens förnämsta kvinnotidskrifter, Idun och Urd, i sina resp. julnummer bringa de bägge parallelartiklarna: »Två systrar».

Resultatet föreligger nu här! Må något af den ädla afsikt, som ligger innesluten i de varmhjärtade författarinnornas ord, slå ut i blom i svenska och norska systerhjärtan, till en välsignad skörd af inbördes förstående och kärlek!

De illustrationer, som åtfölja uppsatserna, stå visserligen ej i något strängt direkt sammanhang med texten, men äro valda och afsedda att i bild gifva en komplettering af densamma. De till Ellen Keys uppsats äro utförda genom

Idun, de till Alvilde Prydz' artikel genom Urd. De olika rubrikerna under bilderna torde för öfrigt gifva dem tillräcklig förklaring.

* * *

VÅR NORSKA SYSTER.

AF ELLEN KEY.

Den norska kvinnan har bevarat icke få af de drag, hvilka för de gamla sagornas kvinnor voro kännetecknande. Redan i det yttre gifva de norska kvinnorna ett intryck af kraft. De äro ofta högväxta, deras ansikten utpräglat starka, deras väsen raskt, rättframt och enkelt. Den fasta vilja, den behärskade tysta handlingskraft, den styrande och rådkloka myndighet, hvilka redan i förntiden kännetecknade de nordiska kvinnorna, återfinnas ännu i de norska storbondehemmen, där hustrun ter sig som en drottning och mannen som en kung, i stolt själfkänsla af att hvardera behärska ett litet rike. Klasskillnaden är i Norge mycket mindre än i Sverige, och bondeståndet har sedan urgammal tid det trygga medvetandet om sin egen vikt och sitt eget värde, hvilket borttager såväl framfusigheten som »bondblygheten» i umgänget med de bildade klasserna. Med driftighet leder bondhustrun alla husets inre sysslor och deltagar äfven i jordbruksarbetet utomhus. I Norges många afsides liggande bygder måste allmogekvinnan ännu i dag lefva ett sträfsamt, af kroppsarbete, enformighet och enslighet nedtyngt lif. Och i dessa från samfärdseln aflägsna bygder ser man vauligen samma gammaldags ställ, som under århundraden varit sed. Men i de östliga bygderna, med de stora präktiga bondgårdarne, brukas många af nutidens uppfinningar, och bristen på arbetsfolk har här framkallat ett allt större användande af nya arbetsmetoder.

Trots sin handlingskraft och duglighet i det enskilda lifvet hafva de norska kvinnorna icke på något väsentligt sätt ingripit i landets historia, och det är endast en och annan kvinna, hvilken kan nämnas i samband med de politiska händelserna, såsom fru Inger til Östraat, Gustaf Vasas samtida, och den under Karl XII:s

Erika Nissen vid pianot. Efter en tafla i norska nationalgalleriet af E. Werenskiöld.

krig berömda *Anna Kolbjørnsdatter*. Men många stordåd i det tysta har den norska kvinnan utfört, framför allt på hafvet och på fjällen, och sådana utföras ännu i dag under kampen med en hård natur. Bland mångfaldiga dylika drag kan här blott berättas ett. På en säter fanns ingen ladugård, utan boskapen måste vara ute om nätterna. I september kom en snöstorm, som varade i två dygn, och under hela denna tid måste bodejan oafbrutet vara ute för att hålla djuren i rörelse, så att de icke skulle frysa ihjäl. Hon skottade undan snön, så att djuren skulle få några strån; själf fick hon icke en bit mat. Tredje dagen stillnade stormen, men bodejan saknade då några djur. Hon åt nu, men gaf sig icke tid att byta sina under två dygn våta kläder. Hon sökte sedan djuren under ett dygn och fann dem slutligen, men hon var då giktbruten och hes för hela sitt återstående lif.

Under lutherdomens inflytande inpräglades hos den norska som hos de öfriga nordiska kvinnorna den underdånighet, hvilken fordrade den kvinnliga personlighetens undertryckande. De norska kvinnorna — hvilka i sina trånga dalar under sitt enformiga arbetsläp sällan ägt någon annan poesi än den religionen breder öfver lifvet — hafva blickat upp till prästen med djup vördnad och lyssnat till hans ord med lydiga sinnen. Det blef också med hela sin själ de hängäfvor sig åt haugianismen, den starka religiösa rörelse, hvilken började i förra århundradet, men sträckte sina verkningar långt in i detta. Ännu fortlevver i de djupa lagren liksom inom stora kretsar af den bildade samhällsklassen de norska kvinnornas religiösa lifaktighet. Flere verka som missionärer, en mängd kvinnliga missionsföreningar finnas samt en diakonissanstalt med en omfattande verksamhet. I kristliga föreningar för unga kvinnor, i sedlighetsföreningar och kvinnornas *Total Afholdsforening* verka kvinnor ur de högre klasserna. Bland dem äro fröknarna Welhaven och Wedel-Jarlsberg genom sina föredrag kända äfven i Sverige. Å andra sidan finnes en stor mängd norska kvinnor, för hvilka de religiösa frågorna icke längre äga någon betydelse.

Under slutet af 1700-talet och under inflytande af de stora kulturströmningarna, särskildt från England och Frankrike, spelade de norska kvinnorna i Kristiania, som öfverallt i Europa, en betydande roll i det sällskapliga lifvet. Men i det stora hela taget var den norska kvinnan rundt om i landet hänvisad till hushållet som sin enda uppgift och äktenskapet som sitt enda mål. Att giftas — med hvem som helst, huru som helst — det var de ogifta kvinnornas sträfvan, men vare sig de lyckades i denna eller förblefvo ogifta, förde de ett lif med små synpunkter och små sträfvanden, med ringa möjligheter till en personlig utveckling.

Det var mot hela detta undertryckande af kvinnans personlighet, hela denna kränkning af kärlekens och äktenskapets helgd, som Norges första, stora kvinna tog till ordet.

Inom den norska litteraturen hafva kvinnorna först och främst varit bevarande, hafva samlat, afskrifvit och återberättat de sagor och sånger, hvilka man i Norge som annorstädes i vårt århundrade så ifrigt samlat. Men många barnrim och vaggvisor, sånglekar och kreaturslockar hafva äfven diktats af kvinnorna. Ingen namngifven norsk författarinna möter oss emellertid före den religiösa diktarinna *Dorothea Engelbretsdatter*, som lefde och — 1716 — dog i Bergen. Hennes verser äro dock endast rimmeri efter

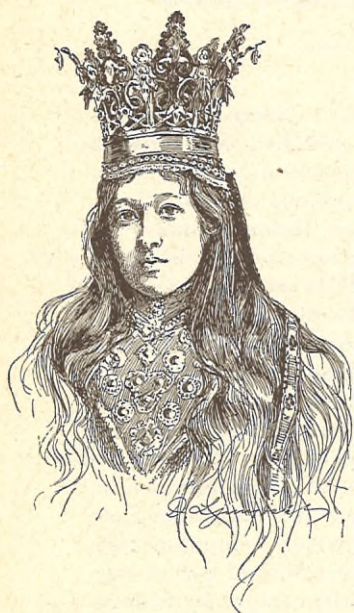
manliga mönster, och man kan därför utan öfverdrift säga, att den norska kvinnan som författarinna möter oss först när Henrik Wergelands syster, *Camille Collett*, 1855 framträdde med den stora romanen *Amtmandens Døtre*, ett af den norska litteraturens yppersta verk. Romanen är betydande som konstnärlig tidskildring, men betyder ändå mera genom den genialitet, den lidelse och det lidande, hvilka där uppenbara ett personligt, starkt skälfvande lif. Det är kvinnohjärtats rätt Camille Collett där häfdar mot samhällets misshandling, och hon häfdar den med flammande pathos, med skärande ironi. Denna bok är det stora slaget mot konvens- och försörjningsäktenskapet och ett slag som vinnes! Det blef af vikt för kvinnofrågan i Norge, att det var från denna hjärtpunkt, som emancipationsrörelsen utgick. Ty visserligen gjorde Camille Collett sedan många mera direkta inlägg i frågan om kvinnans rätt och frihet äfven på yttre områden. Men den inåtgående riktning, som hon en gång gifvit åt den kvinnliga frigörelsen, den förblef för de norska kvinnorna afgörande. Det var det djupast personliga, det centrala hos kvinnan, som hon ville befria från fördomens och lagarnes tryck, och på samma sätt som hon samt delvis inspirerade af henne hafva sedan Norges stora diktare verkat. Framför allt är det Ibsen och Jonas Lie, hvilka fortsatt på den af fru Collett öppnade vägen. Det är Jonas Lie som — i *Familjen paa Gylje*, *Kommendørens Døtre*, *Dyre Rein* och ännu andra romaner — visar oss den gamla tidens kvinnor eller berättar, huru nya tankar börjat vakna och nya ideal danas hos de unga kvinnorna. Det är Ibsen, som ända från *Kjærlighedens Komedie* bekämpat det gamla idealet af kärleken och äktenskapet, som i *Dukkehjemmet* och *Gengangere* riktat de dödande dråpslagen mot de gamla begreppen om kvinnlig hängifvenhet och kvinnlig plikt känsla. Men äfven Bjørnson och Kielland hafva en stor del i den norska kvinnans frigörande från konventionella band, från fjättrande fördomar, och alla dessa diktare hafva hos kvinnan uppmuntrat viljekraftens, rättsskänslans, tankefrihetens och sanningskärlekens tillväxt. Bland de norska författarinnor, mer än ett tjugotal, som nu verka, vill jag nämna *Magdalene Thoresen*, hvilken är född 1819 i Danmark och sedan många år åter bosatt där. Men som gift med prästen Thoresen hade hon sitt hem i Bergen, och det är genom sina gripande allvarliga och poetiska bilder ur Norges folklif och natur hon äger sin största litterära betydelse. En annan, i Bergen född författarinna, *Amalie Skram*, är däremot sedan sitt giftermål bosatt i Danmark, men hennes kraftiga produktion har framför allt omfattat norska motiv, ofta hämtade ur de lägre klassernas lif. *Alvilde Prydz*, som för den kvinnliga personlighetens frigörelse skrifvit några af sina mest betydande böcker, vann sin första stora litterära seger med skildringen af en sällsynt kvinnlig personlighet i *Gunvor Thorsdatter*, en bok, hvilken utgått i fyra eller fem upplagor, och som ägt denna ovanliga framgång bland annat därför, att *Gunvor Thorsdatter* är typisk för det yppersta i den norska kvinnokaraktären, då denna fått en full utveckling. Bland öfriga norska författarinnor äro äfven i Sverige kända *Laura Kieler* (gift och bosatt i Danmark) och fru *H. Butenschön* («Helene Dickmar») samt *Clara Tschudi*.

Den djupa omdaning i den norska kvinnans sjäslif; hvilken

Mor Utne. Efter en tafla i norska nationalgalleriet af Eilif Peterssen.

hörjade med *Amtmandens Døtre*, har allt jämt fortgått, och den har fått många resultat i det yttre lifvet, icke mindre än i det inre. Hustrurna och döttrarna i de bildade hemmen lefva icke längre med något underdånighetsideal för ögonen, utan göra i allmänhet fullt och fritt sin personlighet gällande. Själfva kvinnosaken har haft sina direkta förkämpar. Inom den äldre generationen var, utom *Camille Collett*, också *Aasta Hansteen* en brinnande rättfärdighetsiffrerska å kvinnans vägnar. Inom den nu för emancipationen arbetande gruppen märkes framför allt *Gina Krogh*, redaktör för *Nylænde* och känd för Stockholms publik sedan kvinnokongressen 1897, där hennes ståtliga yttre och hennes varma värtalighet väckte mycken beundran. Den norska *Kvindsagsforeningen* och den kvinnliga *Stemmeretsforeningen* arbeta för att åt den norska kvinnan vinna de rättigheter, hon ännu icke uppnått. I Norge saknar kvinnan ännu kommunal rösträtt. Myndig är hon vid 21 år, men ingen minimiålder är bestämd för hennes äktenskap. Hennes rätt att drifva handtverk och handel är ungefär densamma som i Sverige, och som här kan hon genom förord försäkra sig ägande- och förvaltningsrätt inom äktenskapet, där hon äfven utan förord har rätten till sin arbetsförtjänst. De flesta förbättringar i den norska kvinnans ställning under senare år hafva ägt rum på 1880-talet. Universitetet har öppnats för kvinnan, ehuru man ännu icke vet, i hvad mån hennes där aflagda examina skola berättiga henne att söka de ämbeten, till hvilka män genom samma examina äga tillträde. Där emot utöfva redan de norska kvinnorna en aktningssvärd verksamhet på andra områden, t. ex. inom post, telegraf och telefon. Kvinnor bekläda vissa platser i statsdepartementen, i statistiska centralbyrån, i Kristiania magistrat och i straffanstalter för kvinnor. De äro läkare, farmaceuter, tandläkare och barnmorskor. Framför allt är det på lärarinnebanan de norska kvinnorna — liksom kvinnan öfverhufvud — funnit sin rikaste och väl äfven i regeln käraste, yttre verksamhet. I de flesta städer äro skolkök förenade med folkskolan, och rundt om i landsbygden hållas dessutom föredrag om matlagning och huslig ekonomi, hvarigenom ett mera tidsenligt husstall småningom kan väntas. De unga flickorna på landsbygden begagna gärna de tillfällen, som amtskolor och folkhögskolor bereda till en ökad bildning, och i Kristiania finnas en konst- och handtverksskola samt en afdelning af handlungsgymnasium, där kvinnor äga tillträde, liksom vid landets andra industriskolor och i de af staten ordnade kurserna för utbildning af lärare.

Brud från Sogn.

Norges största samskola är stiftad och ledd af en kvinna, fru *Ragna Nielsen*. Skolan går ypperligt under sin älskvärda kvinnliga rektors ledning, och för de unga männen och kvinnorna ända fram till studentexamen. Fröknarna *Wulfsberg* i Drammen och *Bonnevie* i Kristiania hafva upprättat utmärkta hushållsskolor för flickor, men de unga norskorna, liksom de unga svenskorna, hysa nog i allmänhet mera intresse för bokliga eller konstnärliga studier än för husliga sysselsättningar.

De norska kvinnorna liksom de norska männen utmärka sig i allmänhet för stor politisk vakenhet. Så väl det ena som det andra politiska partiets möten — och sådana hållas landet rundt i alla skolsalar — äro ifrigt besökta af kvinnor, och dithörande ämnen spela i Norge en stor rol i kvinnors samtal och intressen. Redan från Wergelands tid har den nationella rörelsen och det europeiskt kulturella, frisinnade framåtsträfvandet gått hand i hand, och man finner bland kvinnorna — de äldre som de yngre — många själar, hvilka brinna af ideal hänförelse, af framtidshopp med afseende å lösningen af tidens stora problem och Norges uppgift inom det mänskliga kulturarbetet.

Rundt om i bygderna finnas ungdomsföreningar, hvilka — jämte den rikliga tillgången på billig och ypperlig litteratur — hafva en stor betydelse för de andliga intressenas utveckling, liksom de rundt om i landsbygden af föreläsningssällningarna ordnade föredragen, som flitigt besökas af landsbygdens kvinnor så väl som dess män.

Bland de norska kvinnorna finnas lifliga sympatier så väl för försvars- som fredssaken. En mängd kvinnor hafva, genom insamlade medel, kunnat skaffa ett litet krigsfartyg. Kvinnorna

Två systrar. Efter en taffa i norska nationalgalleriet af Hans Heyerdahl.

hafva äfven bildat en *Sanitetsforening* för sjukvård i fred och i krig. Själven i denna är den i Danmark födda, men i Norge gifte *Margarethe Vullum*, dotter af den danske politikern *Orla Lehman*, från hvilken hon ärft den stora talarebegåfning, med hvilken hon på kvinnokongressen i Stockholm 1897 gjorde ett så mäktigt intryck under sitt inlägg för fredsidén.

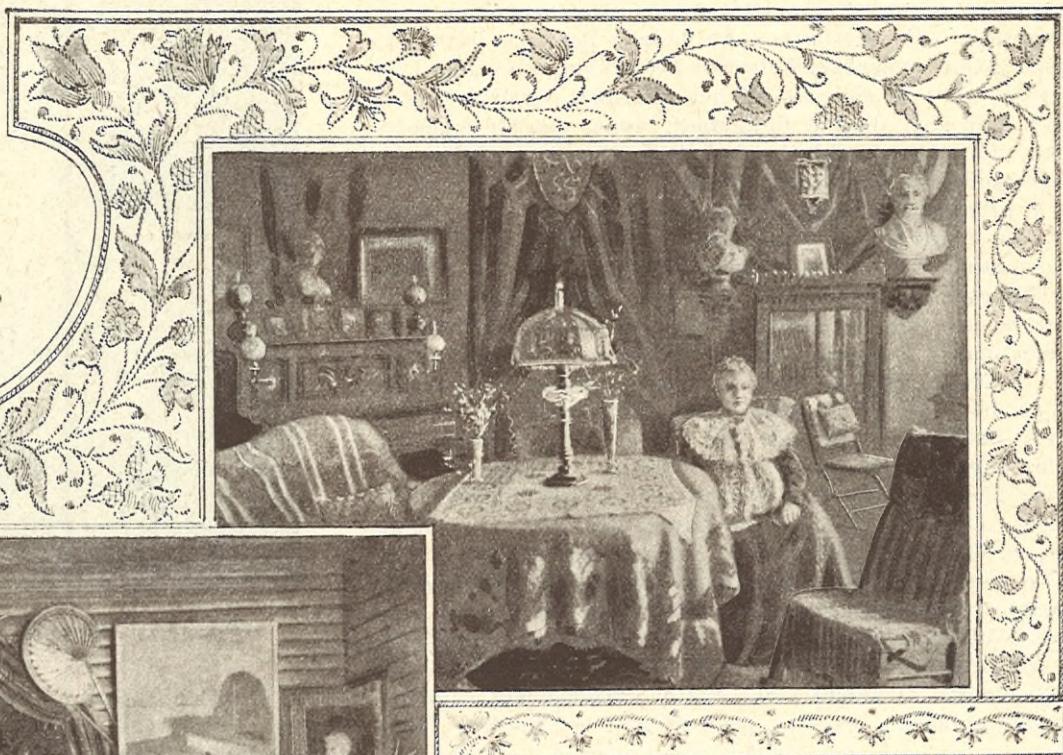
Sedan en mansålder hafva män och kvinnor, äldre som yngre, under somrarna vandrat tillsammans i Norges härliga bygder, framför allt i Jotunheimen, och om vintern är den högt utvecklade skidsporten den i Norge mest älskade formen af friluftslif. Såväl fotvandringarna som sporten hafva helt visst sin del i det naturliga, okonventionella i den norska kvinnans väsen liksom i den spänstiga styrkan i hennes gestalt, hvars kraftfullt smidiga rörelser nu komma till sin fulla rätt, sedan allt flere norska damer dels bära sin landsmaninna *Kristine Dahls* vackra reformdräkt, dels själfva komponera de färgrika dräkter, hvilka de bruka vid skidturer och annan sport. Detta har fått till följd, att dessa unga norska kvinnor kläda sig mera djärft individuellt och ofta mera stilfullt än sina nordiska systrar.

På det konstnärliga området äro flere norskor verksamma. Den stora pianisten *Erika Lie-Nissen* är jämförelsevis föga känd i Sverige, men *Agathe Backer-Grøndahls* kompositioner äro lika mycket sjungna hos oss som i Norge och *Eva Nansens* romanssång är i Stockholm lika högt skattad som i Kristiania. Gästar man där professorskan *Sars*' hem, — hvilket hvarje söndags afton öppnas för främlingar liksom för vänner, — finner man där som värdinnor icke endast den älskvärda gamla själf, utan äfven hennes döttrar. Af dessa är det ej blott *Eva, Nansens* hustru, utan äfven en äldre dotter, gift med sångaren *Lammers*, hvilka med sin musik höja dessa mottagningsaftnar,

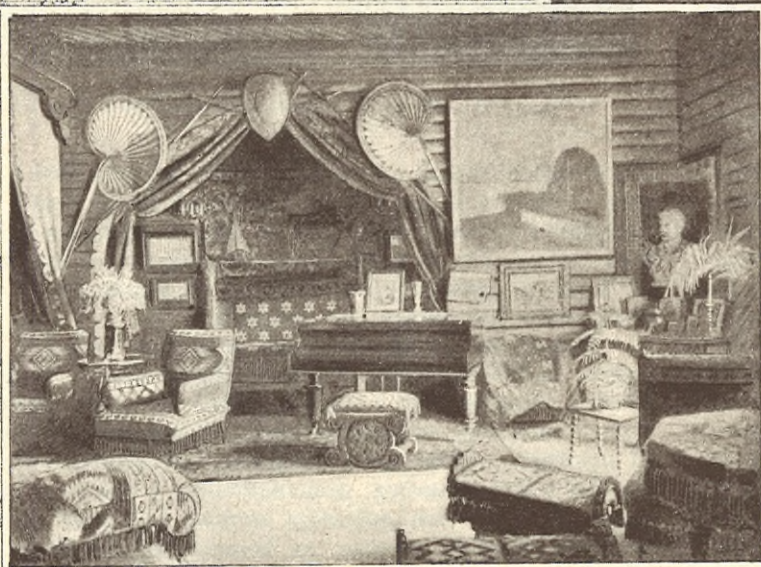

Ung norska skiddräkt.

UR
NORSKA
HEM:

II. Interiör från Sars'ska hemmet.

I. Interiör från Nansenska hemmet.

under hvilka man träffar så många betydande personligheter, men knappast finner någon mer originellt fängslande än den snart 90-åriga värdinnan, hvilken äger sin brors, skalden Welhavens eldiga kärlek till allt slags kultur. Bland de

norska damer, hvilka ägnat sig åt de bildande konsterna, märkas skulptrisen *Elisabeth Sinding*, *Agathe Backer-Gröndahls* syster, *Harriet Backer*, samt diktaren *Kiellands* syster, *Kitty Kielland*, hvardera representerade med några goda verk på Stockholmsutställningen i fjor. Där syntes äfven tafflor af flere yngre målariinnor, somliga med löftesrik begåfning.

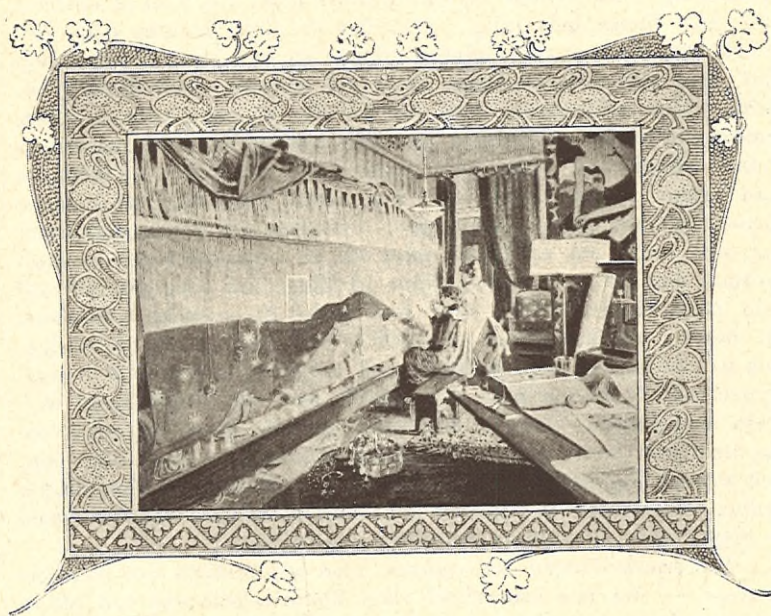
På det konstindustriella området hafva de gamla norska väfnaderna gifvit impulsen till en modern norsk konstindustri. Den äldre *Husflidsforeningen* inbegriper alla de olika föremål, hvilka gå under namnet handslöjd, inom hvilken särskildt träskulpturen har urgamla anor i Norges allmogehem. *Husflidens* syfte har varit allt för omfattande, för att man där skulle kunna vänta sig någon stilens enhet. Men föreningen har väckt intresse för det nationella arbetet och beredt landsbygden afsättning samt tillhandahållit mönster och modeller i syfte att höja smaken. Man får äfven här se vackra väfnader, men det är egentligen den nya föreningen för *Billed- og Aaklede-Vævning*, hvilken arbetar efter konstnärliga mönster och som därjämte använder garn färgadt med naturfärger, hvarigenom de starka, hållbara färgerna återvunnits. Det är fru *Frida Hansen*, hvilken med sin konstnärsgifvning och sitt brinnande intresse varit själen i detta företag, som hon nu leder tillika med sin dotter. Stockholmsutställningen visade präktiga prof från denna nya konstväfnadsskola, som damerna i Norge flitigt besöka, och allt oftare ser man nu i hemmen dessa egendomliga väfnader, där de dekorativa motiven äro hämtade från moln och stjärnor, från djur och blommor, haf och skog. Som de norska konstnärerna, särskildt *Gerhard Munthe*, med ifver komponera mönster för bonader, äga de norska gobelinerna helt visst en vacker konstindustriell fram-

tid. Hvad man redan nu i Norge kan åstadkomma i genomförd — nationell och artistisk — stil på väfnadernas, träsnideriets, den dekorativa målningens och keramikens område, däron får man en föreställning på Holmenkollens nya sanatorium. Äfven i de yngre norska hemmen börjar den artistiskt stilfulla smaken göra sig gällande. Men annars torde det nog vara regeln, att de norska hemmen äro ganska enkla och att krafven på komfort, vällefad och lyx äro betydligt mindre i Norge än inom motsvarande samhällsklasser i Sverige. Det danska inflytandet har

i detta afseende i Norge säkert varit betydelsefullt. I Kristiania slutar ett samkväm ofta endast med påbredda smörgåsar och öl, äfven ifall det hålles på »Grand». Men under den enkla supén pågår ofta ett lifligt och djupt tankeutbyte, i hvilket kvinnorna taga mycket mer del än fallet är i Sverige. Och öfver hufvud visa de norska kvinnorna ett intensivare intresse för allvarliga frågor än de svenska. Detta är ett drag, som äfven finnes hos männen. Kväll efter kväll kan man således höra någon politisk, etisk eller estetisk fråga debatteras med en ihärdighet och ifver, till hvilken all motsva-

Lapplicka från norska Finnmarken.

Interiör från Norsk Billed- og Aakledeavvning.

righet saknas hos oss, och öfver hufvud är den utvecklade norska kvinnan i hög grad mannens kamrat i friluftslifvet som i tankelivvet, i den politiska kampen som i de estetiska intressena.

Det tysta, bundna, men starka känslolif, som diktarne förut skildrat som det typiskt norska, har helt visst ännu sin motsvarighet i de bygder, där naturen, under mödorna i en allvarlig kamp, präglar folket starkare än hvad kulturen förmår, där blicken stänges af fjällen och endast längtan når ut öfver dem. Men i städerna, i de öppnare bygderna på landet, i de

kulturbärande kretsarne, där är det icke det bundna, utan det frigjordt ungdomliga, med sina förtjänster och fel, som nu i Norge är starkast framträdande, äfven hos de norska kvinnorna.

Det har kommit mer färg, mer fart, mer lif i den norska kvinnans väsen. Hennes temperament är rikare, hennes individualitet mera utpräglad, hennes uppträdande mera otvunget än i århundradets midt, och »Hilde»-naturer äro nu icke ovanliga bland de unga norska flickorna. Det är emellertid icke Ibsens undantagskvinnor, hvilka man i allmänhet får betrakta som typiska för »vår norska syster». Hennes genomsnittsnivå är helt visst bäst angifven genom Jonas Lie. De yngre norska diktarne hafva visserligen skildrat en ny kvinnotyp med en mer sammansatt natur och friare seder, en typ,

som naturligtvis icke saknar motsvarighet i verkligheten. Men som slutomdöme öfver den norska kvinnan torde nog ännu kunna brukas den vackra lilla dikt, med hvilken Arne Garborg uttryckt sin uppfattning af henne, sådan naturen och kulturen i förening danat henne, under lifvet på fjäll och fjordar, under arbetsslitet i stora faror eller i små villkor, under kamratskapet med mannens sträfvan eller under ett käckt fullföljande af egna mål:

Klar og varm
som sommerkvælden:
Hon smiler vakkert
og dog sjelden.

Klar og varm
som sang fra streng:
Hon elsker meget
og dog længe.

VÅR SVENSKA SYSTER.

AF ALVILDE PRYDZ.

Från förf:s norska manuskript af JOHAN NORDLING.

De två landen på ömse sidor om Kölen — systerlanden — man kan säga om dem, hvad man ofta kan säga om systrar: de likna hvarandra och äro hvarandra dock olika. Något ha de, som är deras eget, hvart för sig, och något ha de, som de äga gemensamt.

Och om folken, som bo där, gäller detsamma: de ha det de dela med hvarandra, och de ha det de äga hvart för sig.

Men både likheterna och olikheterna, landens som folkens, peka i en enda riktning: förbund och samarbete.

Allt från tidernas morgon har den gamla, myndiga moder Natur sagt dem det, många gånger och på många sätt! Redan det att hon länkade dem samman med det oslitliga fjällbandet — att hon sänder älfvar och bäckar landen emellan med bud — att i Sveriges djupa skogar sången stiger liksom hos oss hemma på högfjället, mäktig, stor, densamma och dock icke densamma. Och så det, att i folkens hjärtan, där bygga och bo samma längtan och dröm, samma stolta känsla af att vara människor, samma brinnande kärlek till friheten.

Det är naturen själf, den myndiga, klarseende modern, som har lagt dessa två folks händer tillsammans och sagt: »Kära barn, hafven godhet och aktning för hvarandra! Jag menar, I borden följas på vägen!»

Ty det att ha sällskap på färden — är sällskapet *godt*, så ökar det kraften och synvidden; man spanar större mål, når längre fram!

Och därför att vi äro säkra på, att detta är sant, räcka vi handen öfver till vår frände, den svenska kvinnan, och säga: Vi ha sett, hur du kan bryta dig väg! Vi vilja följa dig åt! Vål har du hunnit ett stycke i förväg, men vi komma efter och tacka för god lärdom!

* * *

Judarne fyllde en gång Jerusalem med lofhymner öfver Judith. De sjöngo: Ho kan väl besegra ett folk, som äger sådana kvinnor!

Modersglädje. Efter en tulla i Nationalmuseum af Hildegard Thorell.

Ur svenska hem: I. Interiör från statsminister Boströms salong å Östanå.

Dessa ord innesluta den sanningen, att ett land djupast och sannast karakteriseras genom sina kvinnor, hvilka, när allt kommer omkring, evinnerligen förbli det centrala. Och när religionerna berättar oss, att det onda kommit in i världen genom en kvinna, så är detta ju endast ett ofrivilligt medgiftande af samma faktum och ett uttryck för hur en kränkt naturlag hämnar sig.

Nu var det om den svenska kvinnan vi ville säga några ord.

Först och främst ett tack till henne, för att hon bättre än de flesta lands kvinnor har hållit vakt emot råhet och brutalitet och därigenom, lagarne till trots, värnat om sina naturliga rättigheter.

Redan från urminnes tid har den svenska kvinnan vetat att skaffa sig respekt. Allt ifrån hedendomens dagar har man vittnesbörd om, att hennes myndighet inom hemmet var mycket stor och bekräftad af lagen. I de äldsta svenska lagarna finner man detta betecknad genom, att hon »blef gift till husfrudöme» eller till »heder och husfru».

Hur sparsam kunskap vi än genom saga och sägn få om de äldsta tidernas kvinnor — ett framgår dock tydligen: att den nordiska kvinnan har förstått att förvärfva sig en ännu vida större aktning och betydelse, än lagarne medgäfvit henne — något som ju blott utgör ett bevis på, hvilket fåfängt arbete det då-tilldags, liksom intill senaste tider, har varit att genom

lagstiftning söka tvinga tillbaka i andra ledet det, som af naturen själf har första leds rang. Men det är alltid hennes egen förtjänst, att där har röjts plats omkring henne. Det är alltid hon själf, som har nödgats lägga hand vid arbetet, måst flytta gränserna, vidga synkretsen. Och det har den svenska kvinnan gjort. Genom sin stolta själfkänsla har hon lärt männen att respektera henne. Enär hon själf haft aktning för sin natur, ha svenske män också insupit den. Det har alltid visat sig, att kvinnor kunna vara de bästa läromästare. I Sverige har det funnits kvinnor, som vetat att uppfostra män till en humanitet och en klar-synthet, som man i svunna tider på långt när icke nått hän till i de flesta andra land. Och det lärer de svenska kvinnorna till heder, att det redan på 1200-talet i Sverige fanns en lag, som gaf kvinnorna lika arfsrätt med männen, något som vi med blygsel må bekänna icke blef infördt hos oss förrän långt in i detta århundrade. Från gamla tider går där ännu tal om svenska husfruar, som med kraftig hand styrde sina gods och hem. Och svensk lag ställde straffet för dem, som kränkte eller dräpte henne, lika högt, ja, tidtals högre än för någon man af ätten — något som är utan motstycke i andra land.

Historieskrifvarne ha annars föga att förtälja om Sveriges kvinnor — det har icke alltid varit historieskrifvares sed att se det väsentliga, och de, som vilja läsa dem, böra förstå konsten att läsa mellan raderna. Endast få kvinnonamn ha kommit med i Sveriges lysande historia, och om de få, som nämnas, vet man litet. Det lilla man vet, glömmes man sedan. Hur många är det nu, som känna till, att den heliga Birgitta (Birgersdotter Brahe) på sin tid hyllades af påfven och hela Europa och af senare tiders lärde har beundrats som den största ande, Norden under medeltiden frambragt? Och hvem känner namnen på de kvinnliga frihetshjältarna i Sveriges historia? De svenska kvinnorna ha ägt en forntid, som väl förtjänar att minnas.

Medan männen under Karl XII lågo utanför landets gränser och skördade lagrar, det vill säga under långvariga krig förspilde sina lif och utarmade landet — så voro kvinnorna hemma. De vunno inga lagrar — det har aldrig varit kvinnors art — men de utförde arbetet där hemma. De värnade hus och hem, de brukade jorden och drefvo handel och fiske; öfverallt fyllde de de tomma platserna efter männen. Då och då kommo utlänningar dit upp. De grepos af undran och beundran öfver den svenska kvinnan. Och år 1748 har det kunnat ske i det landet Sverige, att en kvinna blef medlem af den kungliga vetenskapsakademien.

Som något, det där icke saknar sin betydelse, må nämnas, att kvinnorna ända till långt in i det 18:de århundradet som gifva behöllo sitt eget namn — och det föll ingen lefvande själ in, att det kunde vara annorlunda.

I Sverige som i de andra europeiska landen var det den nyligen framträdande borgarklassens kvinnor, som först begynte

Fredrika-Bremer-förbundets byrå i Stockholm

anlägga sina mäns namn. Senare började också adliga kvinnor, till sist, men blott delvis, kvinnorna på landsbygden. Emellertid finns det ännu i Sverige, liksom äfven hos oss och i åtskilliga andra land, trakter, där man allt fortfarande öfvar den gamla, själfständiga och från vanlig förnuftig synpunkt väl också själfklara seden att bära den släkts namn, till hvilken man hör och naturnödvändigt fortfar att höra. Det är ju ledd i bevis, att det i synnerhet är kvinnorna, som bevara släktegenomligheterna, och att det i regel är männen i en släkt, som först urarta och dö bort.

Karaktäristiskt nog betecknar den följande perioden en absolut nedgångens tid för kvinnornas del och därigenom också indirekt för samhällenas. För en finare iakttagelse spåras det liksom i alla vrår, att kvinnorna i det hela icke längre äga den stolta själfaktningen från förr. Deras inflytande blir icke mindre, men det blir ansvarslost under sitt inkognito och af en afgjordt sämre kvalitet. Så att det ser nästan ut, som om det finnes något sammanhang mellan denna nedgång och det nyligen införda modet.

Det var just under denna period och just i Sveriges, land som den geniale Thorild kände sig manad att skriva en afhandling om »Kvinnökönets naturliga höghet» med måtto: »Träldom är förbjuden i Sverige».

Detta var det första, kanske af alla det snillrikaste manliga inlägg för kvinnornas rätt, liksom för deras plikt — ett kraftigt varningsrop till tusenden af svenska kvinnor, som hade begynt glömma sina stora traditioner och börjat finna sig i ansvarslöshetens dåsiga bekvämlighet och den större lätthet, deras inkognito gaf dem, att öfva tyranni.

Säkerligen hade dock ingen Thorild trädt fram, om icke Sverige vid samma tid ägt kvinnor, som kunde erbjuda honom anblicken af »kvinnökönets naturliga höghet».

Och den gången, liksom tillföre och senare, stod det i detta hänseende helt visst mycket bättre till i Sverige än här och i de flesta andra land. Redan det talar kraftigt därför, att det svenska vigselformuläret icke nämner ett ord om, att hustrun skall lyda sin man. Det är en heder för Sverige, att det har ägt kvinnor, hvilka, för att tala med Thorild, haft så mycken känsla af sin »naturliga höghet», att de till och med kunnat bibringa herrar lagstiftare litet däraf. Märkligt är det också, att det svenska prästerskapet för några århundraden tillbaka hade åtskilligt lättare för att erkänna kvinnliga värden, än det sedan har haft. Det finns flere långa dikter från den tiden, författade af biskopar och andra ärevärdiga herrar, som med starka loford prisa tidevarfvets lärda kvinnor och försäkra dem, att deras rykte skall lefva, »så länge tid är till och glittrande stjärnor på himlarunden trifvas».

Att detta verkligen kunde gå för sig, äro vi böjda att räkna den svenska kvinnan själf till förtjänst, på samma gång vi tillskrifva henne en hem-

lig skuld i, att det senaste seklets prästerskap har tagit saken på ett annat sätt, i det de gång efter annan på riksdagen kämpat för att förhålla henne hennes rätt. Och hon har kanske icke glömt, att då det år 1809 framställdes förslag om att rätta en af de orättvisor, som på nytt insmugit sig, och åter införa i Sverige samma arfsrätt för kvinna som för man, att det

då var prästerna, som sade nej och åter nej, tills det till slut år 1845 blef lag. Och de ha kanske icke glömt, att då det år 1850 väcktes förslag om kvinnors myndighet, var det åter prästerna, som stredo emot, till dess det tretton år senare blef lag genom de tre andra ständens sammanslutning.

Men hugfästes detta, bör det håller icke glömmas: att hvar där är mörkan tid, där äro alla medskyldiga. Och har det icke varit svenska kvinnors stolta skick att kunna lära män att böja sig för det, som är rätt? Hvarför hade de icke den gången olja på sina lampor, så att de kunde lysa för dem, som icke kunde se att arbeta?

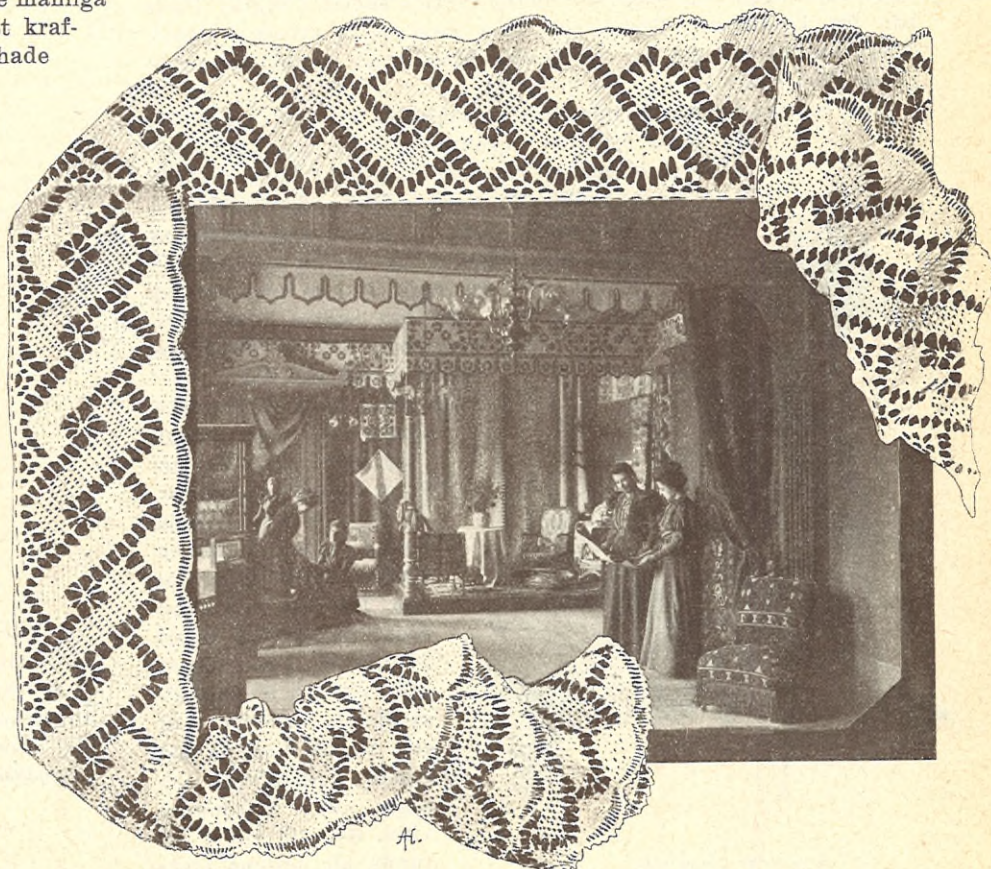
Under de senaste 40 åren af vårt århundrade har inom den svenska lagstiftningen företagits en mängd reformer i riktning af att gifva kvinnorna den plats, som tillkommer dem. Det är

mer än 36 år, sedan de i Sverige erhöilo kommunal rösträtt, något som ännu ej är uppnådt hos oss.

Det är Sveriges äldsta kvinnosaksförening, »Föreningen för

Ur svenska hem: II. Interiör från artisten Carl Larssons hem i Dalarne.

Från Handarbetets Vänners utställningslokal i Stockholm.

Från kvinnliga kurserna vid
Gymnastiska Central-
institutet i
Stockholm

gift kvinnas äganderätt», som i synnerhet har inlagt förtjänst om att förbereda dylika reformer, och som ihärdigt verkat för att bana väg för kvinnorna fram till deras arbete, som grundlägger och upprätthåller samhällena och skapar lycka för dem själfva och deras land.

På senare tider, då fabriksverksamheten beröfvat kvinnorna en så stor del af det arbete, som förr väsentligen tillhörde dem, ha svenska kvinnor med kraftig själfhädfelse förstått att finna ny mark för sin arbetskraft.

Här må i främsta rummet nämnas »Fredrika-Bremer-förbundet», en storslagen institution, som nu i mer än ett decennium med lugn kraft har arbetat för mänsklighetens utveckling och framgång. Och detta kan aldrig ske på ett bättre sätt än genom att taga sig an kvinnorna. Hela världen är skyldig Fredrika-Bremer-förbundet sitt tack för det lysande exempel, det har gifvit, för att det så mildt och starkt har lyftat denna tanke fram för folken och sagt: »I detta tecken skolen I segra! Plats här för kvinnorna, låtom oss bära fram deras arbete i ljuset, låtom oss värfva det för det godas tjänst. Och samhällena skola renas därigenom.»

»Fredrika-Bremer förbundets» verksamhet kan redan uppvisa de mest lysande resultat. Ingen samhällsklass, intet mänskligt är dem likgiltigt. Öfverallt når deras hjälpande hand. Förbundet har blifvit en statsmakt, som de andra statsmakterna måste taga hänsyn till. Det är ett vakande öga, som ser upp och som man generar sig för. Det har skapat en solidaritet, som man hos oss förgäfvades söker motstycke till.

Så hälsa vi då vår svenska syster och säga henne vår tack. Hon har arbetat väl och gör så ännu. Vi vilja se till att följa henne i spåren. Genom hårda, bistra tider har hon lärt oss, att hvad som kräfvades, det är att kvinnorna vilja något, och att det är framåtskridande de vilja. Låt oss vända litet på det gamla ordstäfvet och säga: det kvinnorna vilja, det vill Gud! Må rundt all jordens krets

Ung flicka i lappdräkt.

denna vilja väckas och lyftas till en samhällsvilja, till den goda samhällsviljan!

Under tiden glädja vi oss öfver, hvad redan är vunnet. Vi blicka öfver gränsen och säga tack! Vi äro stolta öfver systrarna därinne: i vetenskap, konst och slöjd har gjorts ett godt kvinnoarbete. Men det goda kvinnoarbetet behöfves öfverallt. Öfverallt där det icke finnes, saknas det — det märkes, att det icke är när! Allting skall bli bättre gjordt, när den uppfattning af ställningen en gång klarnar, att man säger: kom och hjälp oss, att det må bli gjordt, som göras skall, och att intet försummas!

Och Sveriges kvinna har valt den rätta vägen fram till sin plats. Hon går lugn, stark, flitig och mild — visar hvad hon kan och skall uppnå att kunna.

Hon liknar till väsen sitt lands natur: den är mild, allvarlig, den arbetar långsamt, säkert — och den når sina mål.

Där finnas sjöar och slätter och blånande berg mot himlranden, där är en fager jord med plats för lifvets fröjder vid sidan af dess mödor — — —

Och där finnas djupa skogar, där ljuset faller blott som guldstänk öfver mossan, med helgdagsro och skära drömmars stämning — — Men ytterst ute ligger hafvet! Det smyger sig upp mot landets bröst, brusar in till dess hjärta och uppenbarar för det af sin oändlighets hemligheter!

Och de svenska kvinnorna — där de växa upp på slätten mellan sjön och den blåa kullen eller i skuggan af djupa skogars prakt — hvar de nu än finnas, så stämmas deras själar af naturens egen hand. Den fyller deras barndom med sitt äfventyr, deras ungdom med sin längtan och sin aning — den styrker dem till arbetsdagen, lär dem att lefva lifvet.

Vi sända vår hälsning till landet på andra sidan Kölen — systerlandet — där ifrån berg och dal och sjö tonar samma djupa sång som från fjällarna och fjorden här hemma. Vi sända vår hälsning till systrarna, som bo där, de som lyssna till sin mors stämman och nå fram till det, hon väntar sig af dem!

Skånsk allmogekvinna.

Rättviks- och Leksandskullor.

Titelvignetten till artikeln »Två systrar» är tecknad af artisten Victor Andréén. För öfrigt ha — utom de under reproduktionerna från de norska och svenska nationalgallerien nämnda — följande konstnärer medverkat till uppsatsens illustrativa utstyrel: normmännen Arne Hjersing, Olaf Krohn och Halfdan Ström, svenskarne Robert Haglund och David Ljungdahl.

PÅ ST. GOTTHARDS BANAN

Ifrån Nord-Italiens sjöar,
iffrån söderns blomstervår
upp mot rymdens hvita där
rasselnde vårt snalltåg går.

Se, i blåa rymden glänser,
ofvan molnens gråa band,
nära evighetens gränser
alpsnös hvita underland.

Jag i drömmar lutad sitter —
från vagnens fönster ser,
hur en fors i skum och glitter
tumlar utför branten ner.

Högst från kronet vattnet faller
dånande, med väldig fart,
för att splittras i kristaller,
lösas upp i duggregn snart.

Och på rutans blanka skifva
ser jag några silfverstänk,
liksom ville alpen gifva
främlingen sin pärleskänk.

Sällsam skänk! — ty denna droppe,
som i morgonsolen brann,
bidat tusen år där oppe,
innan friheten han vann.

Först lavinen skulle välta,
följa alpens branter åt,
innan han fick sammansmälta
med en bäck på vårens stråt —

Innan han, ur snön förlossad,
började sin pra dans
för att emot rutan krossad
svinna hän i solens glans.

Daniel Fallström.

NÄR PATIENCEN GÅR UT.

RANARNA inne i skogen voro så snötynghda, att de nedersta kvistarne svepte öfver släden, där den for förbi, och den resande inne i släden var så högre, att det nästan alltid lyckades kvistarne att sopa honom öfver ansiktet med sina hårda barr och sin mjuka, våta snö. Han skakade undan snön hvar gång det hände, men tog sig ej i akt mer än förr och hörde ej ens kuskens pliktskyldigavarning: »Akta sig nu, herr baron,» eller »det är bäst att böja sig för den där.» Men gamle baron Hägersköld böjde sig inte, han hade en sådan styf, stel figur, att det såg ut som om det svårligen låte sig göra.

Släden hade äntligen hunnit ut ur skogen, och det gick nu lugnt och långsamt genom de hopade drifvorna framåt vägen, som ledde ner till den isbelagda sjön. Utsikten hade på en gång blifvit vid och stor, och genom den hvita, disiga vinterskymningen och de fallande snöflingorna kunde den resande högt uppe i fjärran på andra sidan sjön skymta Väsby herregård och se, att den stora salen var rikt upplyst.

»Där är festligt som alltid,» mumlade den gamle herrn i släden och drog en djup suck.

Ljusen, som lyste så vida öfver näjden, sutto i fyra gamla kyrkokronor af mässing. Kronorna hade hängt upp i stora salen på Väsby år 1637, då gamla Söre kyrka refs och man anskaffade nya kronor till den nya kyrkan. De voro emellertid ej det enda kyrkogodset därinne. Den rikt snidade ekbalustraden på galleriet, som löpte högt uppe vid taket längs den ena långväggen, hade varit altarskrank i samma gamla Söre kyrka, och på det monumentala skåpet, som det ville sju man till att rubba och som stått på sin plats sedan trettioåriga krigets dagar, blänkte ett par höga silfverkandelabrar och en förgylld kalk, hvars inskription förtalde namnet på det gamla böhmiska kloster, hvarifrån de blifvit röfvade. Dessa möbler och pretiosa, jämte några gyllenlädersbeklädda karmstolar med årtalet 1680 under kunglig krona, voro de äldsta föremålen i den stora salen.

Det var som om hvarenda generation af den gamla ätten hade hit inflyttat sina högst skattade och dyrbaraste ägodelar och lämnat dem efter sig som dyrbara och väl vårdade minnen. Detta var det, som gaf rummet dess egendomliga förnäma och på samma gång intima och personliga prägel.

På andra långväggen midt emot galleriet med de snidade änglahufvudena hängde porträtt af de framfarne ägarne och ägarinnorna till Väsby, de, som en gång suttit i de gamla kungsstolarne, han, som gammal vorden, stödt sig på den guldkryckade mazurkappen därborta i hörnet, hon, som spunnit finaste lin på den gamla spinnrocken vid fönstret. Originalen till det stålblanka bröstarnesket på konterfejet af Karl Gustafs ryktbare härförare hängde på troféväggen jämte sonsonens väldiga Karl XII-pamp, som man också granneligen kände igen från hans porträtt. Porträttet nästintill karolinen föreställde en högbornad dame med skärt snibblif, rakt uppstrukt hår och en törnos i handen. Grefvinnan Aurora hade varit Ulrika Eleonoras hofdam och stora favorit. Det briljanterade ur, hon vid sitt giftermål erhållit af drottningen, låg ännu och pickade på boulemöbeln, som en gång tillhört hennes sonhustru, grefvinnan Martha. Där lågo också andra pretiosa, smycken och familjeklenoder. Från grefvinnan Marthas och gref Maurices tid var också den spensliga fina rococo-möbeln med sitt öfverdrag af ljusa blomster-slingor på hvitt vattrad sidan. Men spinnetten, på hvars uppslagna lock en herdescen var afmålad, hade tillhört grefvinnan Beate Sophie liksom den lilla gulnade, fint arbetade genombrutna solfjädern, som låg på notställaren, alldeles som om ägarinnan glömt den kvar där, då hon stigit upp från spinnetten.

Grefvinnan Beate Sophies porträtt föreställde en gammal dame med bindmössa och strålände ögon. Porträttet hade blifvit måladt, då grefvinnan var närmare åttio år, men gaf det oakadt en liflig föreställning om, hvilken tjuserska hon varit ännu i sin sena ålderdom. Det var ett gammalt porträtt som, en gång sedt, aldrig kunde förgätas. Och nu särskildt var det, som om det genom ett under fått lif, stigit ner ur sin ram som vore det grefvinnan Beate Sophie själf, som satt i en af kungsstolarne med det lilla runda sybordet framför sig och lade patience, — till den grad liknade Fredrika von Hoorn, Väsby's nuvarande ägarinna, sin farmoder. Hon hade samma strålände ögon, samma halft barnsliga, halft skålmaktiga spjufverdrag kring munnen och samma hvita hår. Och väl kände grefvinnan Fredrika till denna likhet och satte värde på den, det märktes däraf, att hon alltjämt, sedan hon blifvit äldre, bar dräkter af samma färg och snitt som grefvinnan Beate-Sophies på Bredas ryktbara porträtt. Men det var också en klädsam kostym för en gammal förnäm dam, det visste hon, där hon satt i sin bruna, broderade sidenrock med spetsfichyn lagd i kors öfver bröstet, sammanhållen af gref-

vinnan Beate Sophies egen pärlbroch, och de stora örhängena med sina päronformade kläppar i de fina, små öronen, som stucko fram under mössans blonder.

Fredrika von Hoorn var ej ensam i rummet, men hon hade ej på en lång stund yttrat ett ord, så fördjupad var hon i det hon hade för händer och i tankarna.

Nu rörde hon hastigt ihop korten, som om hon ville undgå kontroll, och sade gladt:

»Patienten gick ut, Agneta!»

Den tilltalade såg upp. Hon höll en bok i handen, men hon läste ej. Hon hade suttit försjunken i tankar, i sorgsna tankar, mot hvilka hon försökte strida. Hennes ansikte växlade ständigt uttryck, isynnerhet ögonen, som ibland hade ett nästan förskrämt uttryck, ibland sågo enbart sorgsna ut. När de hvilade på den gamla damen, kom det något oändligt vekt och kärleksfullt i deras blick, men det var också något djupare i denna blick, den uttryckte liksom ett behov af att skydda och värna detta hvita hufvud för någon öfverhängande fara och ett pinsamt medvetande af att vara maktlös.

»Tänkte du på något, kära svärmor?»

Frågan kom motvilligt, det var som om den frågande på förhand visste, hvilket svar hon skulle få, och bäfvade för det.

»Jo du, jag tänkte. Somliga lägga patienter för att tänka och somliga låtsas läsa för att tänka. Och vi tänkte troligen båda två på det samma. På Gustaf! Jag tänkte nu särskildt på, om vi skulle få bref från honom i veckan, ett roligt bref. — Något annat vill jag sannerligen inte ha. Eller kanske du fått bref från honom, fast du inte låtsat om det.»

Hon såg med en skälmaktigt blick upp i svärdotterns allvarliga ansikte. »Nå, så se inte så förskräckt ut — du förstår, jag skämtar bara.»

Det var den gamla fruns son och Agnetas man, som samtalet gällde. En vindstöt skakade gaffelfönstret och kom de små rutorna att klinga. Den gamla damen reste sig oroligt och lyssnade.

»Nej, ett sådant väder, vi måste flytta undan mitt rosenråd och de små skotten. De frysa i fönstret i afton. Jag tar trädet. Ser du en ny knopp! Det är den fjärde. Jag har aldrig haft ett så snällt träd.» Hon satt med det stora rosenrådet i famn och såg stolt och belåten ut. Den nya knoppen kysste hon. Så satte hon varsamt ner trädet på sybordet framför sig och började blanda korten.

Mycket snö hade fallit under dagens lopp, nu började den yra upp. Hela långa allén som förde till herresätet var igenyrd, bergen och furskogen lågo hvita i vinterskymningen.

»Det har snöat mycket, och det yrar nu,» sade Agneta långsamt.

Hon pinades af all denna tröstlösa snömassa, och hon försökte ge ovärdet skuld för all den sammansnörande ångest, som hon känt och kände denna afton. Men det lyckades ej. Hon visste, att den hade en annan grund än denna tillfälliga.

»Det är inte bara mina blommor, som tycka att det är kallt i afton. Jag gör det också,» sade grefvinnan Fredrika, i det hon drog schalen tätare omkring skulderna. »Orkar du lägga en kubbe på spiseln, eller vill du ringa, — jassa, du är så duktig, ja, gärna båda två, så där ja. Nu blir det varmt. Vi ha det bra godt och skönt, mitt barn!»

Vedkubbarne i den öppna spiseln började brinna med stor låga. Grefvinnan Fredrika tog svärdotterns hand i sin och smekte den.

»Finns det något så vackert och fridfullt som det här gamla rummet vid eldsken,» sade hon i en låg, nästan vördnadsfullt andäktigt ton. »Se på belysningen därborta! Jag njuter hvar gång jag ser elden spraka här i spiseln, isynnerhet en sådan afton som denna, när vinden tjuter och snön yr. Kanske alla hem medföra en sådan trygghetskänsla, det kan ju hända, men jag är i alla fall så innerligt tacksam öfver att detta är mitt hem. Du förstår hvad jag menar?»

Hon väntade ej på svar, utan fortsatte i en helt annan ton.

»Men det är inte värdt att sitta sysslolös längre. Nu får jag se, om den här patienten också går ut. Jag skall tänka på något, som är förfärligt tråkigt att tänka på.»

»Är det så nödvändigt? Och hvad kan det vara?»

»Jag måste tänka på mina aktier. Jag ville ha reda på, om de stiga. Jag menar naturligtvis aktierna i Gustafs företag. Några andra har jag inte och vill inga andra ha. Nej, kära Agneta, sitt stilla, du får inte störa mig, det här är mycket viktigt.»

Hon flyttade korten långsamt och eftertänksamt och under en min af djupt begrundande.

»Ser du, egentligen är jag så gammalmodig, att jag helst skulle vilja ha alla mina pengar liggande i det gamla skåpet därborta. Ränta ger det ju inte, men det är säkert och tryggt och jag tycker om det säkra, det är jag van vid. Och jag tycker inte om att tänka på pengar. Nu särskildt skulle jag vilja ha dem i skåpet, inte aktier, utan pengar.»

Fru Agneta svarade ej. Hon var fullt upptagen med att se på patienten.

»Svärmor, du lägger tian på knekten, är det tillåtet?»

»Det gör jag alltid, jag vet inte om andra göra det, men jag gör det, annars går den ju aldrig ut. Jo, ser du, om jag får stor utdelning, så köper jag Grangårde, det har förut hört under Väsby och jag har alltid drömt om, att det skulle vara jag, som fick köpa det tillbaka. Låge pengarna därborta i skåpet, gjorde jag det, utan att ett ögonblick besinna mig. Nu får jag inte för Hägersköld. Han är så innerligt välmående, men han pinar ihjäl mig med sin försiktighet och sin sparsamhet. Det är sant, — det skall han inte slippa ifrån, jag vann tolf skilling af honom sist vi spelade piquet, det får jag inte gömma att påminna honom om, när han närmast kommer.»

Släpande steg hördes i trappan. Det knackade på dörren.

»Ja, kom in mamsell Esther. Hon hör inte, vill du öppna för henne, Agneta?»

En gammal skröplig gumma hade kommit in i rummet. Det var hushållerskan på Väsby, mamsell Esther Gumerus. Hon linkade fram till hennes nåd. Hon var liten, giktbruten och böjd, och fingrarna, som fasthöllo nyckelknippan, voro krokiga af värk. Men hon höll den så fast, att man såg, att hon icke ville släppa den.

»Var det något?» frågade hennes nåd mycket högt.

Mamsell Esther tycktes snarare läsa af frågan från läpparne än höra den.

»Det är Maja-Lisas flicka. Modern har fått igen sina svåra plågor, och hon tror att hon skall dö.»

»Det tror hon alltid.»

»Ja, och så ber hon, om hennes nåd ville vara så innerligt god och skicka någon af drängarne in till staden efter medikamenter.»

»Säg till unge inspektoren, att han ställer om det. Mamsell Esther ger ju tösen mat, innan hon går hem, och lägger lite i hennes knyter till Maja Lisa. Och glöm inte att skicka något stärkande till Johannes med Sven. Yrar det mycket?»

»Ja, det är ett vargaväder. Nu skall jag inte hindra hennes nåd längre. Den patienten går ut, det syns tydligt.»

»Jag hoppas det, mamsell Esther.»

Hennes nåd fortsatte att flytta korten för att visa att audiensen var slut. Men det tycktes ej bekomma mamsell Esther det ringaste, hon stod kvar så länge hon hade lust, följde uppmärksamt med och gaf ett eller annat råd. Isynnerhet var hon noga med att hennes nåd inte fick fuska. Intet undgick hennes skarpa ögon. Slutligen när hon tyckte att hennes nåd kunde reda sig själf och såg att patienten skulle gå ut, neg hon djupt och linkade ur rummet.

Grefvinnan drog en lättadens suck, men sade genast liksom för att dölja den för Agneta:

»Mamsell Esther är allt märkvärdigt klar och klok. Tycker du inte?»

»Jag tycker, att hon har alla världens skröpligheter. . . . Nej, nu skall jag tala om för dig, hvem som är märkvärdig, det är du. Så smärt och rak och fin som en ung flicka. Och sådana tindrande ögon. Om du visste, hvad du är vacker, där du sitter!»

Det var hon. Det låg en obeskriflig charm öfver henne, där hon satt i den rikt snidade karmstolen. Öfver hela gestalten låg en tjusande blandning af förnäm värdighet och mjuk kvinnlighet, liksom det låg en egendomlig blandning af ålderdom och ungdom i det silfverhvita håret och de unga ögonen.

Hon hotade med fingret.

»Du pratar,» sade hon i en ton, som skulle vara ogillande. Men hon såg alls inte ond ut. Hon tyckte om att bli beundrad och var van att bli det.

»Nå, hvad sade jag! Ser du, att den här patienten också går ut. Gudskelof!»

»Du låter så penningkär i afton, svärmor,» sade Agneta med ett melankoliskt småleende.

»Du måste väl veta, att jag inte frågar efter pengar, men det pinar mig att tänka på pengar, det har jag aldrig förr gjort. Det är Hägerskölds skuld. Han predikar jämt för mig, att det kan jag inte göra och det kan jag inte göra, förr än det blir större utdelning på aktierna. Vet du hvad han ville, då han sist var här? — Han ville att jag skulle draga in —»

»Draga in?»

»Ja, på tjänstepersonalen menade han väl, jag hörde inte så noga efter. Det är sant att jag har dubbel uppsättning, men det är ju därför att mina trotjänare äro så gamla och inte orka arbeta, och lämna dem hvarken kan eller vill jag, åtminstone vill jag först sörja för dem. När Hägersköld kommer nästa gång, skall jag tala med honom om, hur jag skall göra — om jag skall köpa lifränta eller rent af pensionera dem. Det är mamsell Esther naturligtvis och gamle inspektoren och Ströms och nattvakten och gamla Malin. Jag har då tillräckligt med envisa människor hvart jag vänder mig. Hägersköld är den värste, han tar sig en pris och skakar på hufvudet och ser betänkligt ut och säger: 'Nej, kära kusin, och bevars, kära kusin! Kusin har satt in allt för mycket på Gustafs företag, och det gjorde kusin, fast jag afrådde!' Ser du det är sjukan! Hägersköld vill, att man blindt skall följa hans råd, annars blir han stött. Och han vill alltid ha rätt. Det är inte minst för hans skull som jag så innerligt önskar att allt skall gå bra. Det vore en triumf att visa honom, att det inte var en så dålig affär, och att Gustaf förstår sin sak.»

Agneta vände hastigt några blad i sin bok och sade med brådskan, nervös röst:

»Men, svärmor — kanske farbror Hägersköld har rätt? Det är ju möjligt att Gustaf inte förstår sig på affärer?»

Gamla grefvinnan såg med en ogillande blick upp ifrån korten, som hon höll på att lägga ut.

»Hvarför skulle han inte göra det?»

Agneta ämnade svara, då den lilla, hvita pudeln, som legat som ett mjukt nystan vid sin matmors fötter, plötsligen rusade upp med ett häftigt skall. Utanför på gården skällde den stora bandhunden groft och ihållande och de två valparne kommo i full fart ut från köksflygeln och stämde i.

»Någon kommer!» sade hennes nåd. »Kanske det är Gustaf — se efter, Agneta. Det kanske är Gustaf.»

Fru Agneta hade blifvit aldeles blek. Hon gick fram till dörren, som under galleriet ledde till vestibulen och öppnade den.

»Det är farbror Hägersköld,» sade hon, i det hon vände sig inåt rummet. »Skall jag gå ner och taga emot honom?»

»Det behöfs inte. Han kommer med en hel vinter, han kan förkyla dig. Vi ha honom här, så snart han hunnit pålsa af sig.»

Men Agneta hörde ej, hon var nere för trappan, innan hennes nåd talat ut.

Hon var aldeles anfädd, då hon stod bredvid baron Hägersköld, som med betjäntens hjälp lindade upp det ofantliga resskärpet. Han märkte henne ej.

Betjänten skulle nu draga af de höga resstöflarna.

»Om baron behagar sätta sig.»

Men i detsamma fick den resande syn på Agneta. I stället för att sätta sig, drog han henne till sig och hviskade:

»Du har väl sagt det, Agneta!»

»Nej farbror, det har jag inte, jag har försökt, men har inte kunnat.» Ett kraftord undslapp Hägersköld.

»Kunnat, hvad är det för en konst, när man vet, hvad man skall säga, och när det är en tvungen sak att säga det. Jag trodde det var utträttadt, men ingenting blir gjordt, om man inte gör det själf. Gå upp då förut! Jag skall värma mig, så att jag inte förkyler henne. Försök att förbereda henne, innan jag kommer.»

»Skall det inte vara en pris, kusin Fredrika?»

Agneta skakade på hufvudet.

»Jag skall försöka.»

Några ögonblick senare stod hon bakom hennes nåds stol.

»Väntade du farbror Hägersköld i afton?» sade hon sakt.

»Nej, visst inte. Han har varit i Stockholm den här sista veckan.

Nu far han hem och ville väl hälsa på i förbifarten. Jag trodde inte, att han skulle komma tillbaka så snart. Sitter mitt hår slätt, Agneta? Vill du kanske ge mig min hvita crêpeschal, den ligger i byrån därborta i klafflådan. Tack! Och så slå vi några violdroppar på näsduken. Jag undrar, om Hägersköld råkade Gustaf? Nu kunde han då vara färdig med sin toalett. Han är en sådan *petit maître*.»

I detsamma hördes långsamma, högtidliga steg i trappan.

»Nu kommer han,» sade Agneta.

Baron Hägersköld var så rak och ståtlig, att man vid första ögonkastet kunde taga honom för ett tjugotal år yngre än han befanns vara, då man närmare skärskådade ansiktet med dess många fina rynkor. Då såg man, att han var vid grefvinnan Fredrikas ålder, närmare sjuttio än sextio år.

Han gick direkt fram till den gamla damen och kysste hennes hand.

Sättet, på hvilket hennes nåd gaf honom den lilla handen, visade, att hon var väl van vid handkyssningar.

»Välkommen hem igen, kusin,» sade hon. »Råkades Gustaf i Stockholm?»

Baron Hägersköld hälsade på Agneta, som stod framme vid det gamla skåpet, hvars klaff hon mekaniskt nedfällt. Hon stod och stirrade in i en miniatyrsal af bernstenspelare, hvilken mångfaldigades af spegelväggar därinne. Det gnistrade och lyste af silfver och brokiga stenar, i hvilka eldskenet och ljusskenet bröto sig. Hon var så upptagen af att syna det gamla skåpets inre, att hon spratt till, då han sade:

»God afton ännu en gång, Agneta.»

Men det var Agnetas blick han besvarade snarare än den gamla damens fråga.

»Jo, jag råkade Gustaf.»

Agnetas blick hängde alltjämt fast vid hans, och det låg ännu en ängslig fråga i dess spända oroliga uttryck. Men den besvarade han ej. Han gick tillbaka till hennes nåd och satte sig bredvid henne.

Nu var det hennes tur:

»Hvad sade Gustaf? Hade han några nyheter för mig? När kommer han hit?»

»Är kusin så ifrig att bli af med Agneta? När han kommer, är det väl för att hämta henne.»

Grefvinnan Fredrika klappade svärdotterns hand.

»Det hoppas jag inte. Vi två ha det så godt tillsammans, inte sant?»

»Ja, mycket godt,» svarade Agneta i samma frånvarande ton som för en stund sedan, och hon böjde sig fram och kysste det hvita håret.

»Nå, hur var det däruppe, kusin? Tala om något intressant! Eller kanske kusin är trött, kusin ser så betänksam ut.»

»Jag är inte vid bästa kurage. Ser, kusin Fredrika, när man far genom höga drifvor och kommer allt närmare och närmare dit, där man ser ljusen lysa, och man säger till sig själf — när jag kommer fram, måste de ljusen släckas.»

»Hvad säger kusin? Är här för ljust? Gör det ondt i ögonen? Hvilka ljus besvära? För all del, sitt inte och plåga sig!»

»Nej, nej, sitt stilla, kusin Fredrika, det är ingenting — det är öfver nu. Det var väl kontrasten mellan kölden därute och värmen härinne. Det svindlade för ögonen. Det — det är bra nu. Jag kände mig så gammal och melankolisk, när jag for genom drifvorna, men när jag ser kusin Fredrika, blir jag ung igen.»

Orden föllo som en gammaldags komplimang, men rösten darrade af rörelse.

Hon nickade vänligt åt honom.

»Nå, hur var det däruppe, det fick jag aldrig veta.»

»Det var sig likt, vackert och lifigt. Men jag var sysselsatt från morgon till kväll?»

»Med affärer?»

»Ja.»

»Tråkiga affärer?»

»Ja, inte roliga.»

Han flyttade sig oroligt i stolen.

Hans och Agnetas blickar möttes, men hon såg genast bort. Så harskade han sig, som om han skulle säga något afgörande. — Men i detsamma såg han sig omkring i rummet, och hans ögon mötte grefvinnan Fredrikas. Hon smålog åt honom, och allt hvad han sade var:

»Och kusin har haft det godt sedan vi sist råkades? Och lägger fortfarande patience?»

»Ja, och paciencerna gå ut.»

Han märkte på betoningen, att det låg något under hennes ord, hon såg så meningsfull och skälmaktig ut.

»Kan man få veta, hvad kusin tänkte på? Det tycktes ha rört mig.»

»Åh, inte direkt, men på sätt och vis. Jag har lagt två paciencer i afton. Först tänkte jag på, om jag skulle få ett gladt bref från Gustaf, och så på om det blir stor utdelning på mina aktier. Och båda paciencerna gingo ut. Hvem får då rätt?»

»Kusin, hoppas jag.»

»Det hoppas också jag — vi få snart veta det, och blir det så, ger ju kusin mig lof att vara lättsinnig — och murrar inte som vanligt —»

»Hvad ämnar kusin Fredrika då taga sig till?» frågade han, i det han böjde sig ner och tog upp ett af korten, som fallit på golvet.

»En massa saker. För det första skall jag köpa Grangårde, och så skall jag bygga för några af mina torpare och reparera för andra. Ja, det är alldeles tvungen sak. Skulle kusin tycka det vara angenämt att behöfva ha samvetsförelärelser hvar gång Maja Lisa har sin värk? Nej, — nå inte jag heller. Men så skall jag allt göra något annat, som blir dyrare. Nej, se inte så förskräckt ut, det är alldeles nödvändigt. Jag måste göra något för mina gamla tjänare, de äro alla så gamla. Jag talade nyss med Agneta om det. Hvem skall tänka på de gamla, om inte de gamla? Hvem vet, hur länge jag lever och kan sörja för dem? Jag måste trygga deras ålderdom. Det får kusin inte på några villkor sätta sig emot. Och så har jag — ja, kusin vet själf, hvad jag har i den vägen —»

»Fattiga släktingar!»

»Ja, gunås. Marias barn växa upp nu. Jag hade bref från henne härom dagen. Agneta lilla, det ligger i schatullet. Tag hit schatullet, är du snäll!»

Grefvinnan Fredrika bar en liten guldnöckel i en smal guldkedja kring halsen, den tog hon och satte i låset på det gamla schatullet, som hon handterade med öm försiktighet.

»Kusin är mycket fäst vid sina gamla saker,» sade Hägersköld med ett betänksamt allvar och eftertryck, som ej passade till frågan.

»Nej, en sådan upptäckt. Det var också en fråga. Fäst! Det är ju en del af mig själf. Ja, det blir så för somliga. Det är inte bara det här rummet, allt här på Väsby har sin historia och sina minnen. Åtminstone för mig. Det här schatullet till exempel, det var farfars morgongåfva till salig farmor, i den här lådan ligga ännu verserna, som följde med det. Min mor hade alltid schatullet inlåst, hon förvarade sina nipper i det. Det var inte ofta det togs fram, och då var det en högtid, må tro. Jag fick se, men inte röra, inte med minsta finger!»

»Jag trodde, att det var det gamla skåpet som hölls i sådan helgd.»

»Allt hölls i helgd. Ja visst — skåpet! Inte tror kusin att nyckeln satt i på den tiden. Klaffen öppnades aldrig, utan vid särskildt högtidliga tillfällen. Jag kunde inte tänka mig en större fest, än när den fälldes ner för mig. Det hände någon gång, när jag varit sjuk eller när jag fått banner — orättvist — pappa var mycket häftigt. Jag kunde sitta timtals i min höga barnstol och se in i pelarsalen, — alla mina sagor ha spelat därinne. Jag förstod hvad prakt och härlighet ville säga, när jag såg ditin. Och när jag blef äldre, då letade jag efter lönlådan! Min lönlåda! Den som inte fanns. Den med den stora skatten eller med ett gammalt souvenir, en ring eller ett bref från någon af förfäderna. Ett gammalt kärleksbref!»

Det lysto till i baron Hägerskölds ögon.

»Jag minns, att jag en gång fick vara med och leta efter det kärleksbrevet,» sade han. »Och jag minns också, hur storfrestelse jag var i att fabricera ett själf och smussla in det i skåpet och låta kusin finna det. Jag undrar, hur det då gått.»

»Ingen kan svara för annat än det som händer,» svarade grefvinnan Fredrika i en nästan skarp ton.

Det dröjde ett ögonblick, innan hennes gäst fortsatte.

»Och kusin fann aldrig något af det kusin sökte därinne.»

»Nej aldrig. Men det är fortfarande en tjugning för mig att veta, att det kan finnas, och att, om det finnes, det ej faller i främmande händer, hvarken skatten eller brevet. Agneta är som jag, det är jag så lycklig för. Annars vet jag inte, hur det kunde gå. Gustaf har besynnerligt nog inte det minsta sinne för familjetraditioner eller familjeskatter. Hon däremot! Om kusin visste, hvilken trygghet det är för mig att veta, att när jag är död och borta, hvar sak får stå kvar på sin plats, därför — och för ingen annan orsaks skull — att den står där nu. Agneta vill inte rubba något. Och när hon inte vill, så sker det inte. — Sade du något, min vän!»

»Nej,» ljöd det doft.

»Kusin har inte någon aning om, hvad sådana här små tysta varelseser äro energiska, de få andra att göra som de vilja, fast det ser ut, som om de alltid gåfve efter. Nå ja, med riktigt despotiska varelseser — som med mig — lyckas det inte. Det är ju kusin, som påstår, att jag är en despot. Jo, det var det jag ville säga, när hon inte vill, så sker det inte. Jag önskar att kusin Hägersköld sett Agneta, då konsthandlaren från Stockholm var här. Ja, nu skratta vi båda åt det, men då togo vi det hårdt nog. Det var också en historia! En sådan dag! Kan kusin tänka sig, han bjöd mig tjugo tusen kronor för det gamla skåpet. Gustaf hade berättat för honom om vårt gamla skåp, och han reste enkom hit ner för att se på det. Gustaf tyckte att jag borde reflekterat på anbudet, då det var fråga om en så stor summa. Reflektera! Inte en sekund. Hvarför skulle jag göra det? Konsthandlaren bjöd också på de här två kungsstolarne — summan kommer jag inte ihåg — jag försöker glömma allt obehagligt. Och kan kusin tänka sig, han gillade också mina séyresvaser och mitt gamla Mariebergsporslin och mitt herdepar därborta och de kinesiska urnorna! Agneta plockade undan de gamla sakerna ur de andra rummen, men i det här öfverrumplade han oss. Jag ville naturligtvis inte vara ohöflig, eftersom han kände Gustaf och på sätt och vis var min gäst, men jag var alldeles olycklig, innan vi blefvo af med honom. Det ryste i mig, när han såg på mina saker, och när han rörde vid dem. »Om Hennes Nåd ångrar sig» — sade han, när han satt i vagnen.

Under det den gamla damen talade, satt baron Hägersköld och stirrade framför sig. Hans ansikte hade fått ett stelt, nästan hårdt uttryck. Han knöt handen som mot en osynlig fiende.

Men han yttrade ej ett ord, vare sig till grefvinnan Fredrika eller till Agneta, som åter gått fram till fönstret och blickade ut på snön, som föll stilla och tung i mjuka flockar. Agneta hviskade mekaniskt till snöflingorna: »fort, fort, långsamt, långsamt,» och hon tyckte, att snön rättade sig efter hennes ord, som den gjorde, när hon var barn. Hon hörde att svärmodern läste upp Marias bref med all dess modersbekymrade klagan och all dess vädjan till moster Fredrikas godhet och välvilja.

»Det är ingen liten summa det vill till den här gången,» sade baron Hägersköld ogillande.

»Nej, visserligen, men betänk hur allt kommit öfver henne på en gång. Kunde jag blott hjälpa henne med Lennarts utrustning, så vore han försörjd.»

»Ja han, men så återstå de andra tre eller fyra, eller är det kanske fem?»

»Nej, jag ber, inga öfverdrifter, tre inalles. Men nu skola vi bara tänka på Lennart. Nog kan jag göra det, kusin, jag vill så gärna.» Det låg en så rörande blandning af barnslig vädjan och älskvärd hjärtogodhet i den gamla damens uttryck, att kusin Hägersköld blef vek. Han kysste den lilla handen, hon räckte honom och sade:

»Det får väl bli någon råd, kusin.»

»Det var snällt att säga så. Jag har varit riktigt ängslig att få banner för mina millionärplaner, som kusin kallar dem. Men hvarför skall man inte dela med sig, när man själf har det så godt, man kan ju i alla fall inte taga sina pengar med sig i grafven.»

»Nej, det kan man inte. Kusin har nog rätt i det.»

»Och när nu aktierna stiga.»

»Stiga de?»

»Ja visst. Var inte en sådan Thomas! Jag har ju berättat, att mina paciencer gingo ut — båda två — aktierna komma att stiga ofantligt.»

»Nå när de nu stiga ofantligt — så —»

»Så sälja vi dem och då går det, inte sant kusin!»

»Ja, då går det.»

»Tack!»

Det kom så befriadt, hjärtegladt och förnöjdt.

Han höll fortfarande hennes hand i sin och försökte säga något. Hans värdinna märkte det och frågade:

»Var det något, kusin?»

Han såg förströdd ut:

»Skall det inte vara en pris, kusin Fredrika?» sade han slutligen och bjöd henne sin stora guldsnusdosa.

Hon slog undan den.

»Hur många gånger skall jag säga nej? Det får kusin mig aldrig till —»

Han tog en pris och putsade så näsan med den stora ostindiska silkesnäsduken. —

»Det gjorde godt,» sade han, sedan han nyst hårdt flere gånger.

»Sängen kommer också att göra godt, inte sant, kusin? Klockan är half tio och kusin är trött. Om det yrar i morgon, får inte kusin bege sig af. Yrar det, Agneta?»

»Nej, det är alldeles stilla nu.»

»Godnatt då, mitt barn. Jaså, du vill följa mig och kusin kommer med. Det blir en riktigt högtidlig eskort, kammarherre och hofdam.»

Hon tog Hägerskölds arm och de följde henne till hennes sängkammardörr. Hon kysste Agneta på pannan och räckte handen till sin gamle kavaljer. —

När de två återvände till salen, voro vaxljusen i kronorna redan släckta och lampan vid patientebordet nedskruvad, men i gengäld strömmade ett glittrande månsken genom de små blyinfattade rutorna och gaf det egendomliga gamla rummet en högtidlig, nästan spöklik prägel.

Baron Hägersköld vände sig till Agneta och bjöd henne god natt. Men hon tog ej hans framräckta hand, hon grep i stället hårdt om hans handled och höll honom kvar.

»Farbror Hägersköld, spela inte komedi med mig, säg mig sanningen,» hviskade hon.

Rösten skälfde, och hon stod dödsblek i månskenet.

»Det står mycket illa till, — jag vet det. Gustaf har skrivit och berättat allt.»

Baron Hägersköld gick fram och tillbaka i rummet med långa afmätta steg, men han svarade ej.

Denna tystnad gjorde Agneta utom sig, men hon kände honom för väl för att våga upprepa sin fråga. Slutligen stannade han framför henne och sade i bister ton:

»Naturligtvis drar Gustaf henne med. Hon har ju alla sina pengar i Fortunatis och hon förlorar allt, om ingen går emellan.»

Frågan: »går någon emellan?» darrade på Agnetas läppar, men innan hon hann framställa den, hade han återtagit sin rastlösa vandring. Han gick styf och rak med händerna på ryggen. Så stannade han åter framför henne.

»Det är inte småsaker för den, som skall gå emellan, skall jag säga Agneta. Det är en förmögenhet det gäller. Jag sade Gustaf, att det är fullkomligt omöjligt, jag sade honom en hel del skarpa sanningar.» —

»ter gick han ett slag och kom tillbaka.»

»Jag for hit för att tala med Fredrika och berätta henne, hur det är fatt, att det är sannolikt att Väsby måste säljas och bohaget gå under klubban. Jag tänkte oupphörligt under hela resan på, huru jag skulle komma fram med det. Men jag trodde naturligtvis, att Agneta förberedt henne, som meningen var, det var ju därför Gustaf skref. Hvarför har Agneta inte förberedt henne?»

Åter gick han ett slag och satte sig så ner bredvid Agneta i soffan.

»Ja, var inte ledsen på mig, jag förstår nog att det inte är lätt, när man har att göra med ett sådant barn. Hon har alltid varit sådan, alltid varit som en fin blomma, som man inte vågat röra vid. Sådan var hon som ung och sådan är hon som gammal. I det här rummet såg jag henne för första gången. Det var på hennes födelsedag, mid-sommardagen. Hon blef sjutton år då. Hela traktens ungdom var här och dansade. Och i det här rummet stod hon brud. Hvad hon var vacker! Ja, det här rummet och de här gamla sakerna ha sina minnen för litet hvar.»

Han tog sig en stor pris och snöt sig häftigt, så fortsatte han: »Somliga människor äro så omöjliga att förbereda. Jag kan bli ursinnig, när jag tänker på att jag ännu ingenting sagt — att det ännu återstår. Jag skulle däran, då hon berättade om paciencen och om Gustafs roliga bref och om aktierna. Gud tröste oss! Hon är så omöjlig med sina köp och sina byggnader och sina pensioner för de gamla och utstyrsel för de unga. Fredrika är en ängel, men en tusan till en ängel, och det hon inte vill förstå, det förstår hon inte. Men Agneta hade också kunnat göra det! Det är bra mycket värre för mig än för Agneta. Agneta hade kunnat sagt det, så hade det varit sagt. Men fruntimmer äro

sådana sjäp. Allting lägga de på oss. Allfing skola vi beställa. Det enda de vanligtvis kunna göra, är att prata i onödan, men när de en gång skola säga något, så kunna de inte det heller.»

»Jag försäkrar farbror, att jag försökte. Det kommer att döda henne. Jag kan inte göra det. Det är farbror, som får göra det.»

Han reste sig upp och spärrade ögonen i Agneta.

»Hvad menar Agneta med, att jag skall göra det? Hon menar, att jag skall gå emellan — det är det hon menar.»

Agneta svarade ej,

»Gustaf är en» — utbrast han häftigt — men så hejdade han sig — »jag ville sagt en lättsinnig krabat, men så kommer jag ihåg, att jag talar med hans hustru. I morgon skall jag säga det. Det är tids nog i morgon. Jag skall sova på saken.»

Men han sof inte. Nästan hela natten gick han fram och åter i sitt rum. Agneta hörde det. Hon sof heller inte.

Följande morgon reste baron Hägersköld, utan att ha råkat hennes nåd.

När Agneta önskade honom lycklig resa, röt han något till henne om »dumma pojkar, som inte äro torra bakom öronen, men ge sig till att bråka och ställa till oreda, då man kunde ha det så lugnt och bra.»

»Jag menar inte Gustaf,» tillade han, då han räckte Agneta handen och kysste henne.

Grefvinnan Fredrika var mycket stött på honom:

»Man kommer som ett yrväder och reser, utan att säga adjö, det är också manerer! Hägersköld blir konstigare dag för dag.»

Och hon ville alls inte höra på, när Agneta skulle till att framföra farbror Hägerskölds hälsning och ursäkt.

»Jag tycker hvad jag tycker i alla fall,» sade hon. Och så kom det ett mördande: »Hägersköld börjar bli gammal.»

Sedan nämnde hon ej hans namn den dagen.

*

Några dagar senare kom det ett bref från Gustaf, hvori han skref att han vore lycklig att kunna meddela sin älskade mamma, att hennes aktier vore sålda till ett betydligt högre pris, än det hon själf gifvit.

»Nu skall Hägersköld bli flat,» myste hennes nåd, i det hon lade ner brefvet. »Tror du inte, Agneta?»

»Jag är säker på, att han blir mycket glad, om du skrifer till honom och talar om för honom, hur glad du är.»

»Det är inte så säkert det, lilla vän. Kanske blir det tvärtom. Han är en sådan envising, att han nog blir förargad öfver, att han inte fick rätt i, att det var oförsiktigt af mig att placera mina pengar i Gustafs företag. Som om jag inte vet hvad jag gör! Nej, förargad blir han, du känner honom inte, min lilla vän, så bra som jag. Men jag skrifer väl i alla fall, om inte för annat så för att reta honom med, att när mina paciencer gå ut, så slår alltid det in, som jag tänker på. Man kan inte beständigt tiga och låta udda vara jämnt.»

»Får jag kyssa dig, svärmor, du är så söt, där du sitter och retar upp dig.»

»Men du är också glad, Agneta. Ser man på! Jag har riktigt varit stött på dig, för att du inte haft intresse för den här saken. Jaså, jag skall skriva nu genast? Är det så brådtom? Nå, var då snäll och gif mig det lilla schatullet och klaffbordet. Vet du, Agneta, hvad jag inte får glömma att påminna honom om?»

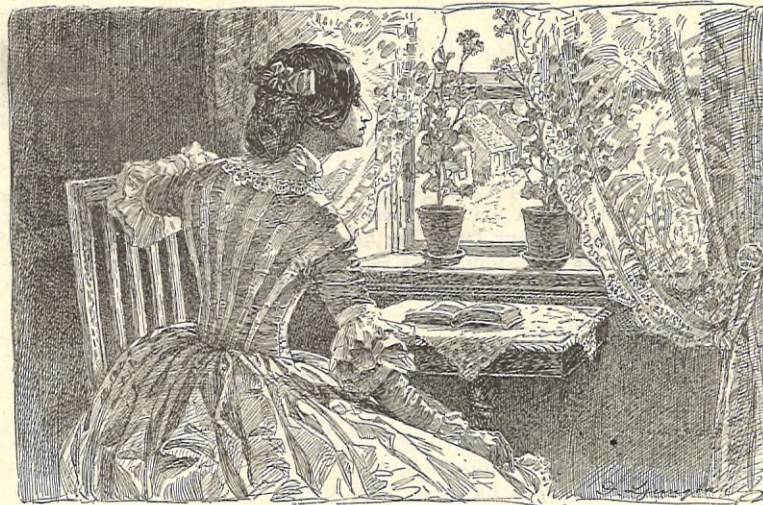
»Nej.»

»Att han ännu inte betalt mig den där tolfskillingen, det glömde jag totalt af, när han var här sist.»

Gamla grefvinnan drog fram den smala guldkedjan med sin lilla guldnnyckel. När hon öppnade schatullet, slog det emot henne en doft af torkade rosenblad och lavendel.

Illustrerad af VICTOR ANDRÉN.

RUST ROEST.

MAMSELL JUSTINA.

ID den lilla stadens enda långgata låg också mamsell Justinas hus. Det var alldeles likt sina grannar, ja, alla husen längs den oändligt långa gatans båda sidor voro i själfva verket så lika, att man ofta tog miste om dem, när man skulle gå på besök.

Små hvitkalkade envåningshus med gula eller röda tegeltak, stora blanka fönster med rikt blommande pelargonier och gula toffelblommor samt en dörr på midten

med en liten trätrappa utåt gatan.

Mamsell Justinas hus låg midt framför en gränd, som ledde ned åt hafvet och hamnen. Hon kunde sitta i sitt fönster och mellan pelargoniernas rika blommor se, huru skepp och ångbåtar gled ut och in samt huru hafvet skiftade från klart kallt blått med hvita kammar till varmt grått med stora tångmassor vid östanvind.

Huset hade mamsell Justina ärft efter sina föräldrar. Det hade varit hennes hem, allt sedan hon kom till världen. Och hon var nu öfver sextiofem år.

Största delen af sitt lif hade hon tillbragt sittande i detta fönster. Mellan ständigt frodiga högröda pelargonieblommor, sådana som på folkspråket kallas »Brinnande kärlek», hade hennes ansikte tittat fram.

Blommorna hade vissnat, och nya hade kommit i stället, lika lifskraftiga och färgrika.

Mamsell Justinas unga anlete hade äfven så småningom vissnat. Den fordom friska matthvita hyn var nu gul, fårad och skrynklig. Hennes kinder liknade dessa för tidigt skördade runda vinteräpplen, som skrupna och skrupna, ända till dess hvarje droppe lifskraft tyckes förtorkad, medan en svag skiftning af den röda färgen dock dröjer kvar på ytan. Hennes en gång rika, buckliga hår var tunt och glest, men hon bar det så, som hon haft det i öfver fyrtio år, djupt nedkammadt öfver tinningarna och hängande löst i ett stort svart sniljenät, som med en skär bandrosett knöts öfver hjässan.

Det märkvärdigaste hos mamsell Justina voro dock hennes ögon; stora djupa ögon, nu visserligen något matta, men fulla af förväntan, liksom af en hemlig förhoppning.

Det uttryck af spänd och varm bidan, hvarmed de ibland stirrade mellan blombladen nedåt gränden och utåt hafvet, tycktes passa lika illa tillsammans med hennes år som med det drag af slutet, oböjlig envishet, hvilket hvilade öfver hennes hopknipna tunna läppar, ja, lika illa, som de skära hårbanden och den i ljusa glada färger hållna dräkten passade till hennes ålderdomliga person.

Denna hennes förkärlek för skära dräkter, hattar och band hade också hos stadens yngre generationer väckt mycket löje; många spefulla blickar följde henne, då hon visade sig ute, och »Rosen i törne» var det namn, som slungades efter hennes magra långa gestalt, när hon rak och oböjd gick sin väg framåt, utan att taga notis om något omkring sig.

Mamsell Justina hade trots de fem och sextio åren lifvet ännu framför sig. Hon hade intet afslutadt att se tillbaka på, hvarken med saknad eller ånger.

Hon lefde, som hon nu gjort det i fyrtio år, alltid i nuet, alltid i bidan på hvad dagen skulle bringa henne, viss om att, hvad hon väntade, det skulle komma, att hennes ståndaktighet och fasthet, som hon kallade det, skulle segra.

Och fast och ståndaktig, med det envisa draget öfver de tätt slutna läpparna, satt hon därför dag ut och dag in, klädd i skära band bakom pelargonien, väntande och väntande.

Den hon väntade kom verkligen också.

Han kom, om ej ofta, så dock regelbundet, än med den stora gula diligensen, som förmedlade persontrafiken till grannstaden vid sundet, än med något skepp därifrån, som anlöpte den lilla hamnen.

Alla kände honom: det var mamsell Justinas gamle fästman.

Och alla visste mycket väl, hvarför han kom: för att se, om de skära banden utbytts mot andra af dunklare färg.

Och hela staden vred sig i våldsamt skratt för hvarje gång han åter reste bort, medan det gamla ansiktet med den ungdomliga hårprydnaden fortfor att titta ut genom fönsterrutan.

Hvad man i den stora munterheten ej lade märke till, var att de djupa ögonen också för hvarje gång syntes mattare, liksom trötta af hemliga tårar, samtidigt med att de bleka läpparna voro ännu mera fast och envist hopknipna.

Ingen beklagade henne, ingen tyckte synd om henne. I löjet blandades endast en smula harm öfver hvad man kallade detta fenomen af kvinnlig dårskap och fåfänga: envisa gamla troll, fördömdt narraktiga fjolla, mumlades af mer än en förbigående, hvars blick hastigt snuddade öfver fönstret med de friska, symboliska blommorna och det åldriga kvinnoanletet.

En dag vid juletid flög snabbt som ett skandalrykte en hviskning genom staden, från hus till hus, från kök till kök. — Mamsell Justina har svartklädd gått till diligenskontoret! — Mamsell Justina har lagt af sina skära hattband! Och i alla de små enväningshusen tittade och tittade man efter den gula kareten, som långsamt och skramlande rullade ned för den knaggliga gatan.

Mamsell Justina satt ensam i diligensen. Hennes ögon voro slutna och tårar rullade ned för de vissna kinderna.

I handen höll hon ett skrynkligt bref. Hennes läppar darade och rörde sig, liksom uttalade de tysta böner om förlåtelse, varma ord af kärlek och ånger.

Under mer än fyrtio år hade han, till hvars dödsbädd hon nu blifvit kallad, varit hennes hjärtanskär.

Under mer än fyrtio år hade han varit medelpunkten för hennes tankar, hennes längtan, hennes väntan.

Hon hade knappast märkt årens flykt, hon hade endast väntat, väntat: han skulle taga första steget, han skulle uttala första ordet, det var han, som hade orätt, honom tillkom det att gifva efter.

Under årtiondenas gång såg hon sig i inbillningen alltid som en prinsessa Törnros; såsom en sådan ville hon vinnas, med veka ord och böner. I rosor hade hon väntat honom år efter år, och klädd i rosens färg skulle hon möta honom ännu efter fyrtio år.

Ty ännu såg hon lifvet och framtiden hägra framför sig, liksom den dag, då hon gaf honom sin tro.

Då voro de båda helt unga. Hur höllo de hvarann ej kära!

Han var då endast biträde i grosshandlaren bod. Och hon var den täte segelsömmarens enda barn. Det var icke liten rangskillnad, det. Men hvad har väl den att betyda till och med i en småstad, då man är ung och stark och kommer med den »brinnande kärlekens» röda blomma i sitt knapphål att hvarje afton hämta sin i rosor klädda flicka, ung och fager, till promenad utåt ljungheden längs stranden.

Hvem tänker på sådant, när hafvet ligger stilla lugnt och rodnar i aftonsolen, medan hela flottiljen af fiskarbåtar lägger ut till nattligt fiske. Se, segeln lysa eldröda i det starka kvällsskenet! Se, haf och himmel bära rosens färg — det är våra färger, kärlek och ungdom, framtidshopp och lycka.

Den ensamma gamla damen i diligensen snyftade bittert.

Hur lyckliga hade de ej suttit på den hvita hafssanden, tigande, hand i hand och blickat ut åt det lugna drömmande hafvet; eller hade de plockat de vilda, skära hednejlikorna och byggt planer för framtiden, kysst hvarandra, öfverlagt och beräknat och kysst hvarandra igen.

Så lyckliga, så ofattbart lyckliga.

Hade han blott icke varit så emot, att hon dansade så gärna! Hade han blott icke så envist fordrat, att hon skulle pryda sig endast för honom och vara allvarsam och förständig i sällskap med alla andra! Hade han bara icke varit så envis

i detta enda, enda hänseende! Det enda, där hon icke kunde gifva efter, hon som älskade dans och skämt och ljusa, glada färger!

Och hon hade fortfarit att dansa, att roa sig, äfven sedan han avancerat till bokhållare å kontor i den stora grannstaden.

Han hade ju ofta kommit på besök till henne. Då hade hon prydt sig i sin bästa skära dräkt, och de hade promenerat som förr utåt strandheden.

Men de plockade ej längre nejlikor, skrattade och skämtade också mindre än förr. Ofta sutto de helt tysta bredvid hvarandra och ryckte otåligt i det strida strandgräset.

Men lyckliga voro de, så lyckliga, alltjämt så lyckliga!

Om några år, bara några få, bara fem, sex kanske, så skulle han vara sin egen, så skulle de aldrig mera skiljas.

Bara litet tålmod! Ännu en liten väntetid!

Och åren hade gått. Hennes ungdom hade också gått.

Väntetiden hade blifvit lång...

Men så hade han en dag oförmodadt kommit till staden. Nu var lyckan deras: det egna hemmet! Nu skulle bröllopet bestämmas.

Det skulle den aftonen bli skarpskyttebal i staden.

Den vackra mamsell Justina hade visserligen blifvit den gamla mamsell Justina. Men med ville hon, dansa ville hon. Nu skulle hon, klädd i rosor, dansa väntetiden ut!

Hans blick hade mörknat, då han såg henne, den trettioåriga, i den lätta ljusa dräkten.

Hon hade brusat upp:

— Är jag då så gammal och ful nu, tycker du?

— I mina ögon blir du aldrig gammal. Men min hustru borde vara förständigare än så, och när man är trettio år fyllda, bör man inte spöka ut sig som en ung flicka.

— Liksom det skulle vara mitt fel, att jag fått vänta så länge! Är du så småaktig redan nu, så lär du inte bli god att göra till nöjes sedan! Och att jag blir äldre år för år, om jag får lefva, det rår jag då just inte för!

Det ena ordet hade gifvit det andra. Han hade sett ond och ledsen ut.

— Ja, nog blir det muntert, om du jämt och samt blir så här oresonlig! Kan du nu inte göra mig till viljes i den här lilla saken! Kan du nu inte stanna hemma eller ta en annan klädning, när jag nu riktigt ber dig därom...

— Och kan du inte unna mig det lilla nöjet och låta mig få ha den här skära, när du vet, jag tycker om den?

— Du kan då inte göra en uppoffring för min skull?

— Du vill då absolut bli en tyrann i småsaker?

Bleka och vredgade hade de stått midt emot hvarandra. Och innan kvällen var liden, voro förlofningsringarna strukna af de fingrar, på hvilka de blänkt sedan ett tiotal af år.

Det hade svidit i bådars hjärtan. Kärlek, lycka, bröllop — allt var borta för den rosafärgade klädningens skull.

— Fördömda envishet, hade han mumlat förtviflad; ville hon bara med ett tecken ge tillkänna, att hon ångrar sig! Inte behöfde hon säga ett enda ord, bara lägga af den fördömda rosenröda hatten och banden och rosetterna...

— Så småsint han är, hade hon snyftat inne i sin lilla kammare; i all min tid skall jag bära den här färgen, hvar dag, ända tills han ber mig om förlåtelse...

Han hade farit tillbaka till sin affär.

Hon hade ärft sina föräldrars hus och blifvit boende i den lilla staden.

Bref växlades nu som förr mellan dem. Blommor och smågäfvor på märkedagar visade den ene och den andra, att minnet var lefvande, varmt och vaket.

Då och då kom han som förr på besök. Hon satt i sitt fönster på utkik efter den diligensen eller den båt, som förde honom till henne.

Men alltid bar hon den ljusröda hårrosetten, och en bön om förlåtelse eller försoning kom aldrig öfver hans läppar.

Och åren gingo och gingo.

Mamsell Justina skrumpnade i hop allt mer; till rynkorna i hennes ansikte och till det glesnade, glanslösa håret passade ungdomens färg illa.

En gång hvarje år hade hon regelbundet rest till grannstaden att besöka sin gamle käresta.

Han var blifven en förmögen man; hans butik var den finaste i den staden. Men han hade ord om sig att vara en gammal tvärvigg. Ogift var han, sin första kärlek trogen.

När hon kom till honom och bodde i den lilla gästkammaren, inredd särskildt åt henne och upplåten endast åt henne, då myste tvärviggen af belåtenhet. Det bästa vin, han ägde i affären,

Hur lyckliga hade de ej suttit på den hvita hafssanden, tigande, hand i hand.

syntes på bordet, dukadt såsom till bröllopsmåltid med mycket rosor och slipade glas.

Med en älskares galanteri förde han henne till den festliga måltiden, och i hans knapphål lyste som förr den symboliskt högröda blomman.

Och så sutto de, dessa båda gamla, midt emot hvarandra, skålade och logo samt tittade i smyg efter, om den käre vännen åldrats mycket sen sist! Hon fann, att hans hjässa vardt allt kalare, och han kände för hvarje gång än större motvilja mot rosabanden på hennes hår.

Men när hon for, stod han alltid barhufvad vid vagnen, med en stor rosenbukett i handen och en viss fuktighet i de hederliga, trohjärtade ögonen.

Så hade åren gått. Det ord, hvarpå båda väntade, hade aldrig uttalats.

Hon gick nu mot det sjuttioatal, som han redan överskridit.

Nu skulle hon fira julen hos honom. Det var den fyrtionde sedan de gäfvö hvarandra sin tro. Och den skulle de fira tillsammans.

Mamsell Justina hade tänkt på den julen som på något skimrande, löftesrikt. Hennes sista lifshopp hade samlat sig kring tanken på denna fest.

Med en ung flickas ifver hade hon beredt sig till resan: en ny ljusröd isättning hade hon kostat på sin bästa högtidsdräkt af ljusgrått siden. Hon kunde mycket väl ha varit en

silfverbrud. Och i själfva verket var hon det ju — en silfverbrud i rosor!

Då hade brevet kommit: han var döende. Han räknade timmarna. Han väntade på henne.

Hans hand hade darrat, då han skref det; men ej ett ord stod det om det gamla.

— Hårdnackad in i det sista, hade hon mumlat för sig själf, där hon stått liksom förlamad och oförmögen att rätt förstå, hvad hon läste.

Det sista?

Hon såg upp. De djupa ögonen voro ej längre matta. De glänste af feberaktig oro. Hennes hjärta klappade som i ungdomens dagar, när hon väntade sin älskade.

Smärtan, som hon känt den där dagen för nära fyrtio år sedan, den smärta hon aldrig velat erkänna, den hade dock legat där i frö. Nu växte den plötsligt upp i kraft; den grep henne med en makt, som den endast brukar äga öfver unga hjärtan. I mamsell Justinas hjärta lefde den unga kvinnans kärlek. I årtionden hade den legat bunden, med våld kufvad. Lifvet i hennes själs innersta hade stått stilla, på samma gång som det yttre så obarmhärtigt rullat fram öfver hennes hufvud. Nu bröto alla källsprång fram. De flödade öfver af ånger, af sorg, af kärlek.

— Det sista! Nej, nej, icke än! Icke än!

Mamsell Justina hade slitit rosabanden från sitt tunna hår.

— Icke än!

Hon hade ännu något att säga. Han väntade henne, sin silfverbrud. Hon skulle komma.

Hon hade ej märkt de förvånade blickar, som följt henne, då hon djupt svartklädd gått genom staden till diligenskontoret för att fara till sin väntande brudgum.

Men detta var sista gången man skrattade åt mamsell Justina.

Ryktet om, hur det tillgick, då detta gamla fästefolk försonades, flög ut i nejden, blef känt af hvar man och väckte vördnad och medkänsla med ett lifslångt miss-tag, en lifslång sorg.

Han låg i sin säng, tyst och blek samt andades tungt och flämtande; svetten stod honom i pannan.

Hon öppnade dörren sakta och stod på tröskeln. Han såg upp, såg henne

komma, såg, att hennes hjärta talat, att kärleken till slut segrat.

Med en våldsam kraftansträngning satte han sig upp:

— Förlåt mig, förlåt mig älskade — hur ljuft det nu är! Hvad du är vacker! Kom, tag min hand — se, älskling, afton-skimret på hafvet — se, solen sjunker — älskade, nu äro vi så lyckliga...

Gråtande tryckte hon hans gamla kala hufvud till sin insjunkna barm.

— Förlåt, ja förlåt, hviskade hon. —

Från denna dag såg man aldrig mamsell Justina bära ljusa färger. Svart krusflor täckte hennes tunna gråa hår.

Och aldrig mera blickade hon förväntansfullt ut mot hamnen, där skeppen kommo, eller efter den gula diligensen, som tungt rullade fram öfver gatans kullriga stenar.

De ögon, som understundom mötte den förbigående, voro visserligen sorgsna, men öfver det åldriga anletet med de tunna läpparna låg nu ett skimmer af vek ömhet, som icke längre tillbakaträngdes.

I fönstret lyste som förr pelargonians bjärta blommor ungdomligt friska, symboliserande den kärlek, som evigt brinner.

Illustrerad af D. LJUNGDAHL.

CECILIA BÅÅTH-HOLMBERG.

INGEN KOMPROMISS.

VÅ herrar gingo på den lilla stadens storgata. Den ene af dem var resande.

»Var det ändå inte bra oförsiktigt att gifta sig såsom postskrifvare?» sade han. — »Hvad har du i lön — låt mig se —»

»Bry dig inte om att räkna efter,» svarade en glad röst, en röst som lät som en fröjdesång allt igenom. »Det gör inte jag. — Förlofvade i fem år — ändtligen en utsikt och så — pang — jag är den lyckligaste människa på jorden.»

»Men hvad tänker du lefva på?»
Ett klingande skratt —

»På naturenligt lefnads sätt — på min lilla gummas tarfliga mat och för öfrigt,» med ett allvarsamt tonfall, »på styft arbete och fullkomlig ärlighet.»

»Nå ja, hvad det senare beträffar, så är din då höjd öfver allt tvifvel. Du är ju en pedant i det fallet. Du kallades ju allmänt af kamraterna för Otto Ärlig. Dina pliktbegrepp stodo icke till att rubba.»

Med belåtet uttryck: »Skulle tro det. Däri ligger min styrka, ser du, lika säkert som att Simsons låg i håret. Intet kompromissande — det är mitt valspråk. Men, se dit — där ser du fönsterna. Så de glimma i solen — och där innanför går min lilla kvinna och väntar på mig. Om det inte vore midt på gatan, skulle jag ropa hurra!»

»Du smittar mig med din glädje. Men hvad skall hon säga om en oväntad middagsgäst?»

»Hon skall omfamna dig — lita på det. Mina vänner äro hennes lika säkert som att två gånger två — se här är hon.»

* * *

Det var fem år senare. Solen glimmade lika blankt på fönsterrutorna. Hemmet är detsamma, fastän där nu höras barnaröster, en fyra-åring och en i månadstalen. Glädjen är också densamma, kanske större. Fastän befordran ännu låter vänta på sig, är modet lika käckt, hoppet lika tvärsäkert. Styft arbete, absolut ärlighet — det fortfar att vara dagens lösen. Och arbetet har verkligen kommit in i superlativus. Men det gör ingenting — några privatlektioner i matematik under ledighetstimmarna från posten, litet ferieläsning om sommaren, det kan man väl kosta på sig för två så treffliga pojkbysningar skull. Men någon öfverflödssedel fanns aldrig i plånboken, och det gjorde ingenting — »kanske det bara hade varit en öfvermänsklig frestelse,» skrattade han.

Svårast var att motstå den lilla stadens umgängeslif. Alla ville se dessa glada, treffiga och lyckliga människor — men umgängeslivet kostar, och det också idkas aldrig så enkelt, och det tar framför allt tid, och att icke lefva öfver sina tillgångar, det var den förnämsta parafrasen inom den absolut ärlighetens lagbok. — Således var det egentligen en särskild högtid för den, som lyckades få se herrskapet Otto Mörk på en fest. — För egen del behöfde de icke förströelser — de hade nog af umgänget med hvarandra.

I dag var det med ett särdeles lifvadt uttryck Otto Mörk begaf sig på hemvägen. Han visste, att hans hustru aldrig försummade att möta honom vid dörren, och han förde med sig ett stort postpaket. Han hade själf ett barnasinne, och han längtade att se hennes öfverraskning och glädje.

Jo — riktigt. Där stod hon. Med strålände ögon bemäktigade hon sig paketet och läste utanskriften.

»Det är från kusin Minna,» sade hon. »Hvad kan det vara? Hon har minsann inte råd att ge några presenter. Skynda dig in, så få vi se.»

De stodo på förstugubron. Syrenhäcken kring planket doftade af nyutspruckna klasar. De små trekanterna till gräsmattor voro så gröna, så jämna och fina, och på sandgången lågo lilla Arnes skottkärra och kratta.

»Hvad det är härligt,» sade han och började sjunga på melodien »Säg farväl lilla fjärl». »Och den första får jag min semester. Det är skönt att lefva — det är rent af makalöst.»

»Ja, det är det visst,» sade hon gladt, »men kom nu — jag är så nyfiken,» och hon tog honom i handen och drog honom under låtsadt motstånd med sig in i hans rum.

»Nå, låt oss nu se på härligheten,» sade han och kastade ifrån sig hatten, medan hon med ifriga fingrar sökte lösa upp segelgarnsknutarne.

»Slå dig lös för en gång och klipp af dem,» sade han skrattande. »Det är så roligt, medan man väntar på en glädje. Se så, nu gick det.»

Hon vecklade upp paketet. »Nej, Otto, se, en hel kostym åt Arne — ljusgrå — åh jag känner nog igen tyget. Det är hennes regnkappa — och så vackert kantad. Och här en bärklädnad åt lill-Otto — ack, det är af hennes bomullsklädnad, som hon hade för så längesedan — och här förkläden, hvad hon har fått sträfva och sy med allt det här. Det har hon nog gjort om nätterna — kära, kära Minna. Och här är underkläder — och strumpor — hur skall jag kunna tacka henne — ser du, Otto, jackan och de små, små byxorna — ser du så näpet — och här —»

Men i ett nu tystnade hon — där var någonting hon snappade åt sig — något hvitt och rött — hon hann icke stoppa det i fickan — han höll handen bakom ryggen —

»Och här,» sade hon med en röst, som darrade en smula, i det hon med andra handen vecklade upp en bärkappa och ett par sockor — »ser du, Otto, så vackert!»

»Hvad håller du bakom ryggen,» sade han, skälmäktigt hotande henne med fingret.

»Hvad håller du bakom ryggen,» sade han, skälmäktigt hotande henne med fingret. »Bekänn bara!»

»Något, som du inte får se,» sade hon och försökte skratta, men rösten, som skulle vara munter, skälfde som af ängslan.

»Åh lillan — tag hit det bara. Det är ingen jul nu att skylla på,» sade han och försökte fånga henne för att taga ifrån henne, hvad hon dolde.

Men hon skrek: »Nej, nej, Otto!» och vred sig undan och lyckades komma genom dörren ut i salen.

Där satt Arne redan i ordning vid middagsbordet i sin höga stol.

Hon skyndade förbi honom på andra sidan om bordet, och så började de jakten. Han efter i yr lek, hon förut, sedan hon dolt handen under förklädet. Arne såg på, skrikande af förtjusning. Pappa och mamma lekte. Slutligen fick han fatt i henne, munter, lifvad, flämtande.

»Erkänn, att du är besegrad nu,» ropade han och kysste henne.

»Och nu fram med hemligheten.»

»Begär det inte, Otto!» ropade hon ångestfullt. Men han hade redan dragit fram hennes hand. Den höll ett bref — ett bref med stort rött lack.

Han släppte henne ögonblickligt. Upphettad, som han var förut, blef han blek ända upp till hårfästet.

Han sjönk ned på en stol — han var på ett ögonblick som förstnad.

Men hon stod framför honom, med ens sansad.

»Du kan inte göra det, Otto. Du kan inte löna hennes kärlek, hennes uppoffring på det sättet. Hon förstod inte, att man inte får sända lackade bref med postpaket.»

»Hon förstod,» sade han dystert. »Vi talade om det, när hon var här.»

»Hon glömde det — Du begriper väl, att du inte kan ange henne. Henne, som i många nätter, efter sitt stränga dagsarbete suttit och sytt om sina gamla kläder åt våra barn.»

»Plikten tillfaller postverkets änke- och pupillkassa,» mumlade han.

»Det är femtio kronor. Jag är skyldig att anmäla det.»

»Nej,» sade hon häftigt, »det får inte ske. Om du sätter det ringaste värde på min kärlek, så gör du det inte. Jag kan aldrig förlåta det.»

Han stönade fram någonting med händerna för ansiktet och armarne mot bordet.

Hon föll ned bredvid honom på knä på golvet. Hon tryckte sig upp emot honom och omfattade med båda händerna hans arm.

»Otto, älskade — tänk inte mera på det. Glöm det. Det är ju ingen orätt mot någon människa. Det är tvärtom en barmhärtighet att blunda.»

»Blundade jag, när den fattiga kvinnan öppnade paketet från Amerika och fann tre förseglade bref?» sade han.

»Vaktmästaren såg det också,» invände hon, »och sedan skref du till sonen.»

»Eller lofvade jag att blunda, när jag gick min tjänsteed?»

»Men det här var bara tanklöshet. Hon har betalt frakten för att skona oss, Otto, älskade, älskade Otto, var mänsklig — släpp en enda gång dina teorier —»

»Och du vågar kalla det för teorier,» sade han bittert.

»Kanske vi ha något, som vi kunna undvara, något att sälja —»

sade hon med förvirradt uttryck och såg sig omkring. Det var ett behagligt rum, därför att hon förstätt att göra det så med saker, som ingenting kostade, eller som åtminstone icke hade något värde i marknaden. När hennes blickar öfverforo blommorna, de gula furumöblerna, bordet med nysilfverskedarne, fingo de ett hopplöst uttryck. Det visste hon ju förut. Där fanns ingen enda öfverflödsartikel.

Ja, ett ögonblick förut hade syrenerna doftat och lifvet varit makalöst — och nu.

Maten kom in, de åto under tystnad. Det var som om en kall hand lagt sig emellan dem.

«Om det skulle knipa någon gång, så tänk på mig!»

Efter middagen gick hon och plockade ihop de ankomna presenterna. Hon lade undan dem nästan med en rysning.

När han på kvällen kom hem från posten, gick hon till honom, strök sin kind emot hans och hviskade: »Har du gjort det?»

»Nej,» sade han. »Tala inte mera om det.»

Följande vecka släpade sig trögt fram. Pappa gick in till sig, så fort han ätit — han tyckte icke alls ha någon lust att vara häst åt Arne, och lill-Otto sträckte fåfängt armarna efter honom. En morgon, när Ester gick och dammade i hans rum, sade hon plötsligt: »Men sjung litet, Otto, du brukade ju alltid...»

Han afbröt henne. »Jag tror, att jag är litet hes.»

»Nå, men hvissla då — det brukade du också. Det är så tomt, förstär du — —»

»Kära gumman, det är ju obildadt,» sade han och försökte skratta. Men hon tyckte, att i hennes hjärta satt liksom en liten knif och sargade fram och tillbaka.

När fjorton dagar gått, sade han helt plötsligt vid middagsbordet: »Skicka flickan öfver gatan efter en butelj vin, Ester. Du kan ju ta den på räkning. En gång är ingen gång.»

»Nej, Otto, det gör jag inte,» sade hon fast. »Jag tar inte medvetet första trappsteget nedåt.»

»Gör du inte?» sade han med en underligt skarp blick, som nästan skrämde henne.

Men på eftermiddagen satte hon sig på Arnes lilla stol bredvid honom, där han låg på soffan. Han hade skickat återbud till lektionen i matematik.

»Är du sjuk, älskade —?» sade hon.

»Nej, visst inte. Inte alls.»

»Men återbudet — —»

»Ah, det är bara så tråkigt ibland — att arbeta.»

»Säg mig, hvad det är, älskling?»

Hon stack armen under hans hufvud.

»Åh — det är så barnsligt,» sade han med ett litet skratt. »Jag har bara så svårt att se dem i ansiktet där borta på posten.» Hon drog hans hufvud till sig och hon tyckte sig höra en svag snyftning. Hvad hon älskade honom i den stunden. »Men det där går öfver,» mumlade han. »Bry dig inte om det, käraste.»

Inte bry sig om det. Det fick icke gå öfver. Nej, nej — det fick icke gå öfver.

* * *

Ty med ens stod sanningen för henne. Hon förstod det stora i hans samvetsömhet. Hon förstod, att om än världen skulle rycka på axlarna åt honom, han dock ägde det barnasinne, som har löfte om att ärfva Guds rike.

Hon lämnade honom. Hon gick ut i staden till en bod och köpte två nystan tråd för 20 skilling. Hon kunde börja att virka ett genombrutet täcke. Det kunde lottas bort. Hon kunde kanske få 20 stjärnor af de båda nystanen. Det behöfdes sex hundra. Men hvad gjorde det. Hon tänkte genast börja, ty han måste räddas.

Han låg kvar på soffan. Han tänkte på den försummade lektionen. En riksdaler ånyo. Men han var som domnad, dåsig och håglös.

Då knackade det på dörren. Hårdt och otåligt. Otto Mörk ropade ett: »Stig in,» utan att resa sig.

Det var öfversten vid regementet.

»Har ni hört på maken, herr Mörk,» ropade han. »Pojken kommer hem och är kuggad. Underbetyg i två ämnen. Men jag har gett mig tusan på, att han skall igenom, och nu kommer jag till er. Vill ni läsa med honom, så att han kan ta examen i september, så har ni tvåhundra kronor.»

»Men hur skall jag kunna lofva, att han går igenom?» sade Otto med ett trött uttryck.

»Tror herrn, att jag är en sådan kålstock, att jag inte begriper, att det finns fårskallar i världen, som ingenting biter på? Lyckas det inte, så har det kostat samma möda ändå. Ja större, och är värdt samma pris. Nå, är det afgjort?»

»Ja,» sade Otto Mörk, »om det inte tar allt för mycken tid — —»

»En timme hvar kväll, resten sköter jag själf. Skall allt hålla ögat på junkern, jag. Läxorna ska gå som vatten — ingen boll- eller ringkastning i sommar inte — med flickorna — de små trollena. Men hur står det till? Herrn ser eländig ut?»

»Åh — så där,» sade Otto Mörk och rodnade. »Jag har haft litet bekymmer på sista tiden.»

»Förstår. Kronans kaka liten — men säker. Ska' det vara ett litet förskott — hvasa?»

»Om öfversten kan — — jag brukar eljes icke — —»

»Det var tur för herrn, att han inte sa, om öfversten vill. Bruket — det ger vi katten. Nå — — en hundralapp? — — Öfversten hade redan plånboken framme.»

»Nej, nej,» sade Otto med en avvärande rörelse, »femtio.»

»Se där, och slit den med hälsan. Det gör en, förbanna mig, ondt att se ett gladt ansikte så där malädet. Börja vi i morgon då?»

»Ja,» sade Otto Mörk. »I kväll om öfversten vill.»

Det var icke långt ifrån att han hvisslat. Hans ansikte lyste.

»Den måtte ha legat tungt på hjärtat, den där femtian,» sade öfversten rörd och klappade honom på bröstet. »Är herr Mörk säker på att det inte behöfs en till?»

»Alldeles säker — absolut säker. Får jag följa öfversten? Jag har en lektion, som jag tänkte försumma, men jag tror, jag går öfver och hör efter, om pojken är hemma.»

Han ropade på Ester för att säga till, men fick af flickan det beskedet, att frun gått ut.

Innan herrarne skildes, tog öfversten fatt i en af Otto Mörks rockknappar.

»Hör nu,» sade han i början litet förläget, »om det skulle knipa någon gång, så tänk på mig. Jag tycker om att se glada ansikten, förstär herrn.»

»Tack herr öfverste, men mitt valspråk är 'styft arbete, absolut ärlighet', och jag kan inte — — till och med nu är det en liten droppe malört i min glädje. Tänk, om jag blir sjuk.»

»Tänk om, ja — — tänk om solen faller ner. Valspråk — ja — det förstär, det är ju mycket bra, men ser herrn, omständigheterna kunna ibland bli en människa öfvermåktiga. Ja, ja — tänk på mig i alla fall. — I morgon då. Adjö, adjö.»

Ja, Otto Mörk tänkte på öfversten med brinnande, jublande tacksamhet, under det han mumlade: »Vik bort, satan!» Ty han kom ihåg, hur väl Ester behöfde en ny kappa.

När han kom hem, hade barnen gått till sängs, men Ester satt inkrupen tätt till fönstret och virkade i den aftagande dagern för brinnande lifvet.

»Hvad är det där för små tingestar, som du har så brådt med?» sade Otto och satte sig bredvid henne.

Ester såg upp och smålog emot honom.

Hon fick mod att tala, hans röst lät så öm.

»Jo, ser du,» sade hon, »jag inser alldeles, att du har rätt. Jag skall virka ett genombrutet täcke och lotta bort. Om jag virkar tjugi stjärnor om dagen, så har jag sex hundra på trettio dagar. Under tiden skickar jag ut listan, så att jag får till garnet, och på en månad äro vi fria från den här bördan.»

Han slog vänstra armen om henne och med högra handen tog han upp sedeln ur västfickan och fläktade med den framför hennes näsa.

»Nej, Otto!» sade hon.

»Jo, jo du. I morgon få de stora ögon på posten. Det är bara en enda sak, som tynger mig nu.»

»Hvad är det du, älskade?»

»Jo,» sade han sakta, »jag tänkte ett par gånger: 'Jag frågar inte efter det — det är nog inte så farligt.'»

»Hu då,» sade hon. »Äfven tankar kunna besmitta. Jag läste en gång, jag tror det var hos Luther, att om en af luftens svarta fåglar slår ner på ditt hufvud, så skall du skaka bort honom och låta honom flyga. Han skadar dig inte, så länge han inte får bygga bo hos dig.»

»En sådan liten hus- och tröstepredikant skall ens hustru vara,» sade han rörd. »Kom nu, släpp ditt arbete och kom ut.»

Han drog henne med sig ut på förstugubron.

»Känn, så syrenerna dofta,» sade han. »Det är makalöst härligt att lefva.»

Och så sjöng han sakta, för att icke störa aftonens ro eller kanske med en erfarenhet, som något dämpade jublet, men med en stämma, som gömde på mycken ödmjuk tacksamhet:

»Ja, den första jag får min semester — — —»

* * *

Men Ester virkade sitt täcke färdigt, och det förvarades som en dyrbarhet i familjen. Det visades af hennes sondotter, som alltid tillade: »Farmor började det här, när hon var ung, en gång när farfar var ledsen. Då stod hon vid en skiljeväg, brukade farmor säga, men hon kom genom Guds hjälp in på rätta vägen, och sedan var hon glad och frimodig så länge hon lefde.»

Illustrerad af J. TIRÉN.

AMANDA KERFSTEDT.

DE TRE TRÖJORNA.

ELLAN en fröken inne i våningen och en fröken ute i köket finns det, trots alla likheter, dock en bestämd skillnad. En fröken inne i våningen är ett af de två, förlovvad eller icke förlovvad, men en fröken i köket kan också vara ett tredje. Hon kan vara »bekant med en gosse».

Att vara »bekant med en gosse» är någonting midt emellan förlovvad och icke förlovvad. Man bär inte ring, och när frun, efter att några gånger ha sett den unge mannen stå och hänga vid köksbordet eller sitta i jungfrukammaren, frågar hvem han är, vänder man bort hufvudet och ser en smula generad ut, under det man svarar »en bekant gosse». Men vis à vis sina goda vänner är man fullkomligt ogenerad. Man tar emot bjudningar tillsammans med honom, går i Berns tillsammans med honom, har hans porträtt framme och låter ge sig presenter.

Hedda, en liten rund, ljushyllt flicka på tjugusju år, hade redan varit »bekant» med flere gossar. — Det är inte alls så stora pretentioner med att vara »bekant med en gosse» som med att vara förlovvad. Man kan sluta upp när man vill, utan att folk gör något vidare väsen af det och talar om otrohet och dålig karaktär och sådant. — Men Larsson, som visst var den fjärde i ordningen eller kanske den femte, höll hon mera af än alla de andra tillsammans. Han kunde prata och lägga sina ord så märkvärdigt väl, och om söndagarne, då han lagt af sin kolutkörarekostym och uppträdde i lifrock och celluloidkrage, var Hedda säker på, att ingen kunde taga honom för mindre än en grosshandlare, så rak var han i ryggen och så kvickt slängde han med ögonen. Annars var han just inte så vacker, litet kotig i ansigtet och en smula hjulbent. »Men se, det beror så mycket på sättet, se,» sade Hedda.

Hedda var stolt öfver honom och började tro, att hon aldrig skulle kunna älska varmare, och det var inte långt ifrån att man allvarligt talade om att förlovva sig. Som biförtjänst bar Larsson upp ved åt den familj, hos hvilken hon tjänade, hvarför han infann sig på regelbundna dagar och tider, hvilket också gaf något stadgadt åt förhållandet. Husbondfolket lärde sig så småningom inse, att det innebar något mera och djupare att vara »bekant med en gosse», än man först hade trott, och Larsson respekterades i tysthet som en man med rättigheter.

Isynnerhet var detta fallet, sedan Hedda fått sina tre skära ylletrojor. Hennes bästa vän, Sofi på nedre botten, hade fått ett par af sin fästman. — Skära ylletrojor tycktes vara en allmän och betydelsefull fästmanspresent. — Och sedan dröjde det inte mer än fyra, fem dar, innan Hedda hade sina. Men de voro, som sagdt var, tre, och på allt sätt finare än Sofis. De voro längre och mjukare och hade en virkad spets af hvitt ullgarn kring hals och ärmar.

Ingen i hela huset var okunnig om deras tillvaro, och det hade inte gärna varit möjligt att länge förbli det, ty de lågo jämt framme, ehuru på olika ställen. Än kunde man ha tagit dem för antimakasser, där de lågo utbredda på soffan i jungfrukammaren, än för borddukar eller byråprydnader. De kunde ligga på köksbordet eller i tamburfönstret, och en dag hängde de till och med till vädring på balkongen, fastän de voro alldeles nya och luftades så bra ändå för hvarenda dag. Frun och fröknarna måste känna på dem och medge, att de voro af prima sort, och Hedda höll dem till och med framför sig och visade sina goda vänner att skärt klädde henne. Men att använda dem kunde förstås inte komma ifråga. De skulle sparas till utstyrseln.

Tiden gick emellertid, och så kom den farliga sommaren med alla sina frestelser och anslag mot ungt folks kärlekslycka, alla sina fester i det gröna och danstillställningar under de ljusa kvällarna på broar och båtbygggor.

Heddas herrskap hade flyttat till landet, men inte långt ifrån staden. Larsson kunde mycket väl komma ut och hälsa på om söndagarne, och det gjorde han också i början. Men hur det var hoppade han öfver en söndag, och inte långt därefter en till. Samtidigt uppträdde Hedda då och då med rödkantade ögon, och fastän hon vid tillfrågan påstod, att det ingenting betydde, märktes det nog, att det hade sina ledsamma orsaker.

De skära ylletrojorna sågos inte längre till, och hon hade blifvit så underligt tyst om Larsson. Aldrig skröt hon mera öfver honom för fröken Betty, som hon tagit till sin förtrogna,

och som förut jämt fick höra talas om hans förtjänster, hur ordentlig han var, hur han sparade till bosättningen, hur »galen» han var i Hedda, och hur mycket fina presenter han gaf henne.

En dag träffade fröken Betty på henne i källartrappan, där hon satt och grät med hufvudet i sitt förkläde, och då öppnade hon äntligen sitt hjärta och talade om, att hon från säkert håll fått höra, att Larsson blifvit »bekant» med en annan flicka, en, som alls inte gick upp mot henne, Hedda, sade man, utan en sådan där slampa, som bara springer efter karlar.

»Men då kommer han nog snart att inse, så dum han varit,» sade fröken Betty för att trösta och klappade Hedda på de heta, runda kinderna och sade så mycket vackert om henne, att Hedda blef ännu mera upprörd öfver, att en karl kunde bära sig så illa åt emot en så utmärkt flicka som hon, men tillika lät hoppet om en god lösning vinna inträde i sitt hjärta.

När fröken Betty, som var en så förständig och fin ung fröken, satte så högt värde på Hedda, så vore det väl märkvärdigt, om inte Larsson också skulle kunna begagna sina ögon till att se och jämföra med.

Ju längre sommaren led, dess tydligare blef det likväl, att Larsson hade mycket dåliga ögon. Han upphörde alldeles att komma ut, och Heddass ögon tycktes bli dåliga de med. Åtminstone fingo de allt rödare och rödare kanter.

Hon satt och grät med hufvudet i sitt förkläde.

Så hände det sig en gång, att fröken Betty i ett ärende tittade in i jungfrukammaren och fann Hedda stående framför sin byrå. Hon hade lådorna utdragna och ref fram saker med en sådan vårdslöshet, att de flögo än ner i soffan, än utåt golvet, än på stloarna, än långt bort i fönstret. Föremålen voro också merendels lätta och bestodo mest i gratulationskort. Men det fanns också hvarjehanda annat, såsom en liten toalettask af porslin med ett par kyssande dufvor på, en blå glasvas, ett par vantar och en tillskrynkad näsduk.

Det var Larssons fina presenter.

»Hvad gör Hedda för något?» frågade fröken Betty förundrad.

»Jo, han ska få igen allt sitt skräp,» sade Hedda och rafsade ihop det hela i en hög.

Nu hade hon fått riktigt reda på, hur det var fatt. Larsson skulle gifta sig med den där slampån, för de hade ställt till det så, att det var tvungen sak.

»Kära Hedda,» sade fröken Betty, lade sin arm om hennes axlar och ville klappa henne.

Men Hedda snodde sig rundt och slog en knyck på nacken.

Hvad frågade hon efter honom nu mera! Han kunde gärna få dras med sin slamsa! Det kunde vara lagom åt honom. Och det var bara bra, att man fick ordning på, hur sådana där usla karlar äro funtade, innan man gick och gjorde sig olycklig för hela lifvet.

Men med detsamma kastade hon sig i soffan och storgrät med bågge händerna för ansiktet, och nu fick fröken Hedda klappa henne så mycket hon ville.

Stackars lilla Hedda, det var allt svårt för henne ändå! Hon hade visst tyckt om honom mera, än hon själf ville medge.

Snyftningarna kommo så skakande och djupa, och mellan dem hviskade hon helt sakta: »Ja, se, han var ju så stilig... han var ju så stilig...»

Efter en stund torkade hon emellertid ögonen på ett beslutsamt sätt.

Usch då, hvad var det värddt att tänka på det där mera! Och så reste hon sig och sökte fram ett papper för att göra ett paket af alla sakerna. När han fick dem, skulle han väl se, att hon inte brydde sig om honom ett dugg mera.

Under tiden stod fröken Betty och tittade och tittade sig omkring, som om hon saknade något, och till sist sade hon:

»Nå, men ylletröjorna då?»

»Hvilka ylletröjor?» frågade Hedda oskyldigt, men hon undvek att se på sin unga fröken.

»De tre skära ylletröjorna, Hedda fick af honom?»

»Jaså de!»

Jag märker ett svart kors på Larssons, så känner jag nog igen dem.

Hedda böjde sig djupare ned öfver paketet och hade mycket bestyr med att få alla sakerna att ligga ordentligt.

»Ska inte Hedda skicka dem med?»

»Ne-nej, det kan vara detsamma med dem.»

Fröken Betty betraktade henne några ögonblick under tystnad.

»Ja men, när Hedda skickar allt det andra, så...»

»Det där skräpet, ja! Men tröjorna kan väl komma till nytta nå'n gång.»

Återigen uppstod en liten paus, hvarunder det började ana fröken Betty, att hon och Hedda inte hade riktigt samma moraliska begrepp.

»Ja men, vet Hedda...»

»Jag kan väl lika gärna behålla dem, som den där människan ska få dem. De äro alldeles för snygga åt'na.»

»Men att Hedda själf vill...»

»Ja, nog passar di bättre åt mig än åt henne, alltid.»

»Jag tycker bara, att Hedda skulle vara för stolt, att ha dem kvar.»

»För stolt!»

Hedda kastade käckt upp hufvudet och visade sitt röda ansikte.

Trodde inte fröken, att hon kunde vara stolt? Annars brukade folk då säga, att hon var alldeles fasligt på sin kant. Och nog skulle hon visa Larsson det, alltid. Det var inte farligt, må fröken tro. Bara hon träffade honom, skulle han allt få se. Och inte brydde hon sig en enda smul om tröjorna. Ne-nej då! Nog kunde hon lefva utan dem, alltid. Det retade henne bara, att den där människan skulle få dem. Men hon skulle ta och klippa sönder dem i småbitar och skicka honom dem på det viset, så skulle han väl se, hur litet hon frågade efter både dem och honom. Ja, det skulle hon minsann göra!

Fröken Betty nickade gång på gång gillande och leende under Heddas långa utgjutelse. Det gladdde henne att se, det Hedda ändå var i besittning af både själfkänsla och stolthet. De hade bara behöft få en liten väckelse, så reste de sig ju riktigt stor-slagna. Och belåten med den roll af väckare hon spelat, gaf hon henne ännu några uppmuntrande och tröstande ord, sade sitt ursprungliga ärende och lämnade Hedda, åter rifvande i sina byrå-lådor, förmodligen efter ylletröjorna för att taga fram och preparera dem på det öfverenskomna sättet. Det var nog mest grannlaga att lämna henne ensam för att taga afsked af dem.

På Hedda hade hennes frökens tvifvel om att hon ägde tillräcklig stolthet verkligen gjort ett djupt intryck. Hon kände sig sårad öfver, att någon kunde misskänna henne så, och hon beslöt att så fort som möjligt visa fröken Betty, hur orätt hon gjort henne.

Söndagen därpå, då hon hade ledigt, for hon in till staden och sökte upp sin sista f. d. bekanta gosse, och när hon kom hem på kvällen, gick hon inte och lade sig, förrän hon skaffat sig tillfälle till ett enskildt samtal med fröken Betty.

»Jo, nu må fröken tro,» sade hon, när hon lyckats få in henne i köket, »nu har jag allt gifvit Larsson ordentligt.»

Och hon skildrade hela mötet på ett mycket lifligt och dramatisk sätt. När hon sagt, att han var en eländig ynkygg, hade han tittat i väggen. När hon sagt, att han inte skulle tro hon var ledsen, för hon kunde få en fästman på hvar finger, om hon ville ha, så hade han hängt med hufvudet och sagt: »Jag tänker nog det, Hedda lilla.» Och när hon sagt, att han borde skämmas ögonen ur sig, hade han tagit hennes hand och bedt om förlåtelse och gått bort i en vrå och gråtit.

Ja, fröken kunde inte tro, så han skämdes, stora, långa karlen.

»Nå, hvad sa han om de sönderklippta ylletröjorna då?»

»Hm... jaså... hm...» sade Hedda och fick göra med att knyta till sitt förklädesband, »ja, dem har jag inte fått tid till att skicka ännu, inte.»

»Jaså.»

Fröken såg litet underlig ut, men hon sade ingenting mera, utan lät Hedda gå på så mycket hon ville och breda ut sig öfver hur förkrossad Larsson hade blifvit. Och hon gjorde det verkligen med en sådan värtalighet och så många belysande exempel, att hon kände sig tillfredsställd med sig själf och ansåg, att fröken skulle vara bra konstig, om hon inte nu fattade, hvilken stolthet och värdighet Hedda lagt i dagen i sitt uppträdande.

Efter den stunden talades det sällan eller aldrig om Larsson där i huset. Sedan ett halfår hade gått, var Hedda bekant med en ny gosse, och en månad efter den bekantskapens början hade hon tre nya, skära ylletröjor.

»Å' de inte söta,» sade hon, när hon visade dem för fröken Betty. »Och tänk så bra de komma till pass till utstyrseln. Nu har jag ett halft dussin. Det är så treffigt att ha allting dussinvis.»

»Ett halft dussin?» sade fröken Betty undrande.

»Ja, det blir det med dem jag fick af Larsson. Tänk, de ä precis likadana.»

Fröken Betty log.

»Men då kommer väl Hedda att blanda ihop dem.»

»Nej bevars, jag märker ett svart kors på Larssons, så känner jag nog igen dem,» sade Hedda.

Och det dröjde verkligen inte länge, förr än fröken Betty en dag öfverraskade henne, under det hon satt och märkte sina svarta kors. Men då Hedda fick se henne, torkade hon sig i ögonen med afvigsidan af handen.

»Ja, se fröken, jag kan inte hjälpa det,» sade hon. »Han var i alla fall så stilig, och jag tror aldrig jag tyckt om någon så vådligt mycket, som jag tyckte om honom.»

Illustrerad af: VICTOR ANDRÉN.

ANNA WAHLENBERG.

uppriktigt sagdt, hvarför ska' vi röra i de där gamla historierna? Det kan ju inte vara angenämt för dig.

ELSA (med ett patetiskt beslut). Jag vill att du skall förlåta mig.

ERIK. När du ingenting förbrutit. För det säger du ju själf.

ELSA. Nej, Erik, det säger jag inte. Du har rätt i dina förebräelser, jag har varit falsk och hjärtlös emot dig (gråter), jag har varit kokett och beräkande (kastar sig mot honom snyftande) och ändå, jag försäkrar dig att jag inte är så dålig som du tror.

ERIK (oviss, sätter sig bredvid henne). Jag har ju inte förebrätt dig något på hela denna tid, och nu var det du själf, som rörde vid den gamla historien. (Elsa snyftar fortfarande.) Nej, för guds skull, lugna dig!

ELSA (lutar hufvudet mot hans axel). Du är alldeles för vänlig emot mig, Erik. Jag förtjänar det inte. Men jag skulle vara så glad, om du ville bara försöka tro mig i en sak. Till och med när jag handlade sämst emot dig, tyckte jag ändå, att du var den bästa människa jag kände.

ERIK. Nå, det var kanske att gå litet för långt. ELSA (innerligt). Nej, skämta inte. Om du kan, så förlåt mig!

ERIK. Kära barn, jag är väl ingen corsikansk röfvare, som går och bär på mitt groll ända till min död.

ELSA (med sorgsen missräkning). Du anser mig inte ens värd ett allvarsamt svar.

ERIK. Nej, nu missförstår du mig. Jag har bara så svårt för att vara sentimental.

ELSA. Det behöfver du inte vara. Men du skall förlåta mig. Gör du det?

ERIK. Ja naturligtvis, när du ber mig.

ELSA (lutar sig hastigt ned och kysser hans hand). Tack, Erik, tack! Det är mer än jag förtjänar. Någon lycka i lifvet har jag ju inte mer att vänta, men jag skall vara glad, hvar gång jag tänker på, hur ädelt du förlät mig.

ERIK. Nej, nu får du sannerligen inte vara patetisk längre. Du ingen lycka i lifvet... så du pratat... du är ju vackrare än någonsin.

ELSA. Det menar du inte.

ERIK (ser uppmärksamt på henne). Jo, det menar jag visst, dina drag ha blifvit finare och du har fått något... något je ne sais quoi...

ELSA (blyg). Erik!

ERIK. Något riktigt tusandj—, du. Och för resten har du egentligen mer talang, än jag trodde. Dina sista illustrationer var riktigt bra.

ELSA (makar sig närmare honom). Menar du verkligen det? Riktigt sanning?

ERIK. Ja, visst tusan menar jag det.

ELSA (med en suck). Det här påminner om gamla dagar... och hvad jag förspilt.

ERIK. Nej, kom nu inte med några samvetskval igen, hvad skall det vara bra för?

ELSA (undergifvet). Erik, vill du svara mig på en sak? Tror du verkligen att den, som kastat bort sin lycka, som jag — ja, du förstår hvad jag menar... tror du, att hon kan återfinna den.

ERIK. Ja visst kan hon det, om ödet hjälper till.

ELSA (med afsikt). Det var en egen slump att vi skulle råkas här på bryggan i dag.

ERIK (vänder argan list). Ja, det var eget nog.

ELSA (drömmande). Du var den sista jag drömde om att råka.

ERIK (förstår situationen). Jag kan tänka mig det. Du trodde väl jag låg och utförde någon af mina stora beställningar.

ELSA. Dem har du verkligen godt om nu för tiden.

ERIK. Ja, det är inte utan.

ELSA. Du sad' ju att du väntar på båten till Stockholm?

ERIK. Ja visst.

ELSA. Och så få vi resällskap. Tänk så eget!

ERIK. Nej, eget nog får vi inte det. (Louise i dörren.) Jag reser inte.

ELSA. Hvad gör du då här?

ERIK. Jag skulle säga adjö åt henne, som kommer där, åt min fästmö. Med henne får du visst resällskap.

ELSA. Din fästmö!

ERIK (möter Louise). Louise, låt mig presentera dig. Min fästmö, fröken Rein, artisten fröken Elsa Vide.

ELSA. Det var mycket roligt att få göra er bekantskap. Erik och jag ä' gamla vänner.

LOUISE. Ja, jag vet det.

LOTTA (in). Nu lägger ångbåten till (ut).

ELSA. Jag hör att fröken och jag få sällskap.

LOUISE. Nej, tyvärr. Jag får lof att vänta till i morgon, jag hade alldeles glömt, att jag loft Ellen att inte fara utan henne. Adjö, fröken Vide, och lycklig resa!

ELSA. Tack så mycket!

ERIK. Adjö med dig, Elsa! Jag är verkligen inte det minsta ond på dig, (sakta) tack vare henne. Lycklig resa.

ELSA. Tack för ditt ädelmod (ut).

LOUISE. Hör du du! Det där var allt en gammal flamma.

ERIK. Ja, men alldeles slocknad.

LOUISE. Det var hon du talte om nyss.

ERIK. Att du gissade det genast!

LOUISE. Jag är säker, att hon försökte slå eld.

ERIK. I alla händelser lyckades hon inte. Och nu far hon till Stockholm.

LOUISE. Det är alltid lugnast. Och nu vänder vi om hem.

(Ridå.)

Till årets julnummer hafva alla klichéer utförts å Iduns Kungl. Hofboktryckeris egen zinkografiska konstanstalt, såväl de i 3-färgsarket som de öfriga. Omslaget är tryckt å samma officins litografiska anstalt efter en akvarell af vår framstående artist Carl Larsson, och tryckningen har för öfrigt i sin helhet utförts å bolagets egna officiner.

Innehållsförteckning.

Ett julminne; skiss af *Mathilda Roos*. Illustrerad af *Jenny Nyström*. — Några julbilder; en diktcykel af *Frans Hedberg*. Illustrerad af *J. Tirén*. — Spökhanden; berättelse af *Selma Lagerlöf*. Illustrerad af *Victor André*. — Stjärnelängtan; dikt af *Lennart Hennings*. — Karl Fredrik; skiss af *Anna Roos*. Illustrerad af *Jenny Nyström*. — På floden; dikt af *C. D. af Wirsén*. Illustrerad af *David Ljungdahl*. — Rosor; skiss af *Elsa Lindberg*. Illustrerad af *Gunnar Wennerberg*. — Två systrar; Vår norska syster; af *Ellen Key*. Vår svenska syster; af *Alvilde Prydz*. Från förf:s norska manuskript af *J. Nordling*. Illustratörer: *V. André*, *E. Werenskiöld*, *E. Petersen*, *H. Heyerdahl*, *H. Thorell*, *A. Hjersing*, *O. Krohn*, *H. Ström*, *R. Haglund* och *D. Ljungdahl*. — På St Gotthardsbanan; dikt af *Daniel Fallström*. Illustrerad af *Gottfrid Kallstenius*. — När paciencen går ut; skiss af *Rust Roest*. Illustrerad af *V. André*. — Mamsell Julia; berättelse af *Cecilia Bååth-Holmberg*. Illustrerad af *David Ljungdahl*. — Ingen kompromiss; berättelse af *Amanda Kerfstedt*. Illustrerad af *J. Tirén*. — De tre tröjorna; skiss af *Anna Wahlenberg*. Illustrerad af *V. André*. — Fåfång möda; dramatisk situation af *Per Staaff*. — En pristäffling för familjekretsen.

Omslagsbilden: *Carl Larsson*.

En pristäffling för familjekretsen.

Tio pris.

1:a pris: 100 kronor. 2:a pris: 50 kronor.
3:e till 10:e pris: 10 kronor.

Samtliga lösningar skola vara insända till Redaktionen af Idun, Stockholm, *senast den 31 instundande januari*. Kuvertet skall på framsidan i den nedre kanten som märke bära orden: »*Iduns pristäffling*» samt innesluta det sökta ordet, undertecknad med *insändarens fullständiga namn och adress*. Villkor för deltagande är blott att man själf eller någon medlem af ens familj för år 1899 är prenumerant på Idun.

Samtliga inkomna lösningar brytas *samtidigt*, efter den 31 januari. Den *första* rätta lösning, som därvid påträffas, erhåller *första pris*, den *andra* rätta lösningen *andra pris*, de *åtta följande* rätta lösningarna *de åtta öfriga prisen*. Stockholm i december 1898.

Red. af Idun.

Då familje- och sällskapskretsarne nu under de många helgdagarne samlas till förtrolig förströelse i tusentals hem vid lampans sken, vill äfven *Idun* bjuda på en liten sällskapslek, som måhända angenämt kan förkorta någon stund mellan de öfriga förströelserna. Och för att gifva en ytterligare sporre till lösningen af den uppgift, vi här förelägga våra läsare, förknippa vi den med en liten prisutdelning.

Alla känna vi ju det välbekanta bokstafsspelet att af lösa bokstäfver sammanlagga olika ord. Här är nu frågan om en liten variation af detta spel. Tag ordet

mantalsutgift.

Utbyt *en* af de i detta ord ingående bokstäfverna mot en annan bokstaf, dess närmaste granne i alfabetet, och bilda så af samtliga 13 bokstäfver *ett nytt svenskt ord*.

Bland dem, som finna det rätta, af redaktionen afsedda nya ordet, utdelas

För damer!
Bästa skydd mot köld och värme

är: **Benger's** enda äkta
Förordade af D:r Frith. Nansen
Se »På skidor genom Grönland» (sid. 36).

Normal-Underkläder

Gösta Vidinghoff,
19 Drottninggatan 19. (G. 70806)

Turistmedlemmar
erhålla extra rabatt.

Glas-, Porslins- &
Bosättningsaffär

Fönster- &
Spegelglas. *

Etablerad
1866.

G. Johanson
Kosta Glasmagasin.
Nyttiga Julpresenter.
Största urval.
Billiga priser.
Regeringsgatan 24
STOCKHOLM.
Alm. Tel. 5277. Rikstel. 413.

Försäkrings-Aktiebolaget

Tre Kronor
Vasagatan 10, Stockholm,
lämnar garanti för redbar redovisning af
kassörer och förvaltare. Tjänstökande
erhålla löfte om garanti att bifogas
ansökan. (G. 70665)

Största lager af
Sybehör,

Modevaror &
Garneringsartiklar
Hv. Broderier o. Spetsar
för Linneutstyrlar.
Order från landsorten
exp. mot efterkräf.

Aktiebolaget
Svensk Konstslöjdställning
S. Giöbel
Guldmedalj 1897.
Stor samling nyheter
för Julen.
Försäljningslokaler:
Carl XII:s torg,
Norrlandsgatan 26.

Ännu ett år

har gått och alltjämt större
spridning har

Grafström & C:o
Ångrostade Kaffe

erhållit, hvilket torde garantera
dess utmärkta beskaffenhet.
Finnes hos välförsedda
Hrr Specerister
(G. 70668) i hela riket.

H. F. Lemke,

Kongl. Hofleverantör
Stockholm, Rödbodtorget
rekommenderar ett välsorterat lager af
Specerier, Konserver,
Delikatesser, Sydfrukter,
Viner, alla slag, samt
Hoffs Maltextrakt.
Order från landsorten expedieras fort
och noggrant, till billiga priser.
Riks- & Allm. Telefon.

LIFFÖRSÄKRINGS-AKTIEBOLAGET
VICTORIA

STOCKHOLM.

Försäkringstagarne erhålla $\frac{3}{4}$ af **vinsten**, som utde-
las antingen **årligen** eller efter **15 år**
(vinstklass) och därefter årligen. (G. 70309)

**Pälsvaru-
affären**

10
Drottninggatan
10
Stockholm.

C. S. BLOMBERG.
(G. 70666)

A.-B. Palmcrantz & C:os
patenterade
Svea-Velociped
är, enligt intyg från köpare och fackmän,
den bästa och bekvämaste
promenad- & turistmaskin
som existerar.
OBS! Svensk tillverkning. ||●●●●
Svensk uppfinning.
Hållbar och elegant.
Föränderlig utväxling under åkning.
Guldmedalj å Utställningen i Stock-
holm 1897.
Försäljningslokal: (G. 70303)
Birger Jarlsgatan 1, Stockholm.

Henrik Gahns Amykos,

sedan mer än 30 år bepröfvad, erkänd och värderad som
ett utmärkt toaletmedel och munvatten.

Vitsordadt såsom sådant af framstående läkare.

Henrik Gahns Tvålar:

SAVON DE NÉROLI, SAVON DE VIOLETTE,
BORO-GLYCERIN, LANOLIN-CRÈME

och ÄKTA ASEPTIN-TVÅL m. fl. m. fl.

innehållande de bästa och med särskild hänsyn till hudens
vård valda ingredienser.

* Henrik Gahns Tandpasta och Tandpulver. *

Nytt preparat!

Henrik Gahns "Gahnelit",

starkt koncentreradt munvatten. Intyg af professor Sund-
berg öfver dess hämmande och bakteriedödande egen-
skaper åtföljer jämte bruksanvisning hvarje flaska.

Prisbelöningar i Stockholm 1897:

GULDMEALJ för utmärkt tvåltillverk-
ning.
SILVERMEALJ (ensamt högsta pris
som utdelats) för Amykos, Tand-
pulver, -pasta, -tinktur.

Henrik Gahns Aseptin Amykos Aktiebolag, Upsala.

Hofleverantör hos H. M:t Drottningen

Partilager i Stockholm hos (G. 70298)

Emil Fredrikson, Hofslagaregatan 4 B.

Nur billigt kaffe än är

så bör ni dock betänka att det är mycket skad-
ligt att dricka det enbart, synnerligast de billi-
gaste sorterna, hvarför det är nödvändigt att till
vanligt kaffe blanda en hälsosam kaffetillsättning
för att undvika kaffeförgiftning, och det är af pro-
fessorer och läkare erkändt att

**Stockholms Kaffe-Aktiebolags
Intubikaffe**

blandadt till kaffe gifver den hälsosammaste, billi-
gaste och mest välsmakande kaffedryck. Detta
Intubikaffe säljes i hvarje välordnad speceri- och
diversehandel i paketer à 25 och à 10 öre, men
bör man akta sig för alla värdelösa efterapningar,
som gå under namn af äkta, prima eller andra
benämningar, hvarför man bör efterse att å hvarje
paket är tryckt firmans namn,

Stockholms Kaffe-Aktiebolag,

samt dess fabriksmärke med ordet »patent», ty
endast dessa äro verkligt äkta och garanterade att
innehålla ett hälsosamt och godt fabrikat. (G. 70310)

Prenumerera på SVENSKA DAGBLADET för 1899. Stockholmsupplagan per år 12 kronor.
Landsortsupplagan per år 6 kronor.

STOMATOL

Nutidens förnämsta antiseptiska
toalettmedel.

STOMATOL-
TANDPULVER

STOMATOL-
TANDPASTA

STOMATOL-
TVÅL

STOMATOL-
LANOLIN-CREME

De bästa medel
för
Tändernas, Munnens
och
Hudens rationella
vård.

Vetenskapligt bevisadt
det enda existerande
verkligt tillförlitliga
medlet för tändernas
bevarande och mun-
nens vård.

Undersökt och vits-
ordadt af in- och
utlandets förnämsta
bakteriologer.

Rekommenderas af
Herrar Läkare och
Tandläkare.

Använt å Epidemi-
sjukhuset i Stock-
holm, Katarina Sjuk-
hus, Kronprinsessan
Louisas Barnsjukhus,
m. fl.

TILL SALU Å ALLA APOTEK I RIKET SAMT HOS
HERRAR PARFYM- och SPECERIHANDLANDE.

Guldmedaljer

i
PARIS
1878

MALMÖ
1896

STOCKHOLM
1897

Utställningsmontern i Stockholm 1897.

Aktiebolaget

Kosta Glasbruk

Kongl. Hofleverantör.

1^a PRIS

GULD MEDALJER

Malmö

1896

Stockholm

1897

Utställnings-
och
Försäljningsmagasin:

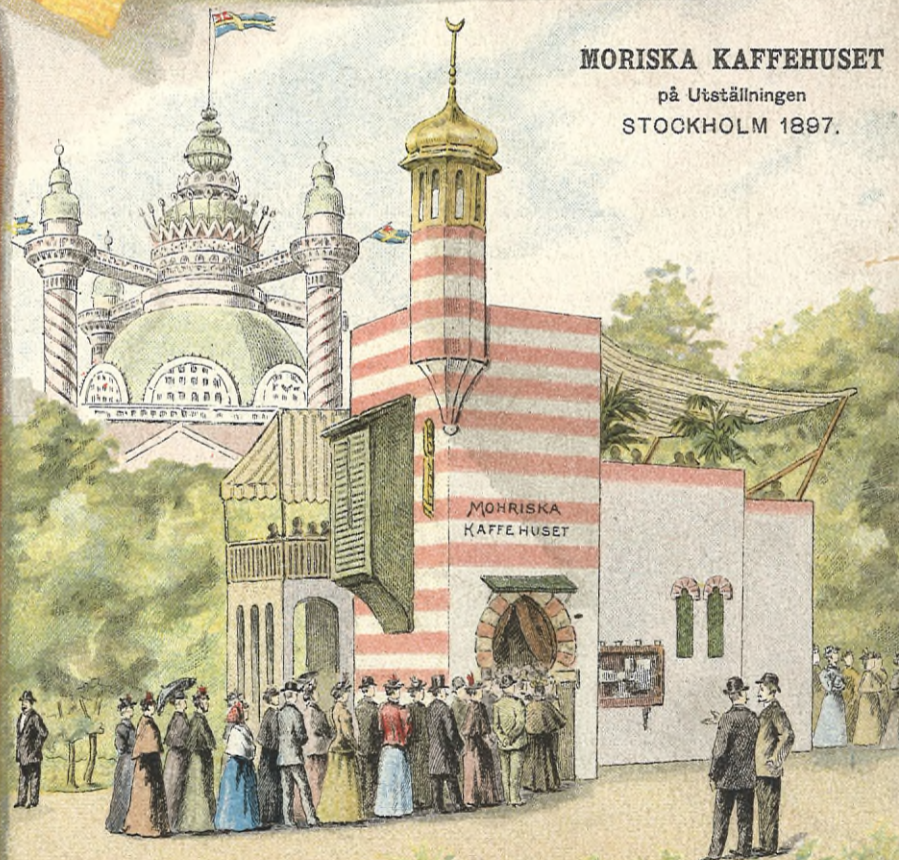
STOCKHOLM
GÖTEBORG

MALMÖ
WEXIÖ

{ Birger Jarlgatan 19, Stureplan.
Gustaf Adolfs torg 10.
Södra Hamngatan 2.
Stortorget 3, invid Kramers Hôtel.
Södra Förstadsgatan 25.
Hörnhuset invid Stadshotellet.

MORISKA KAFFEHUSET

på Utställningen
STOCKHOLM 1897.

Guldmedaljer i London, Bordeaux & Paris
för PATENTROSTADT KAFFE och
FÖRÄDLADE KAFFETILLSATSER.

➔ **NORMALKAFFE** ➔
finnes hos de förnämsta specerihandl. i Sverige.

Skandinaviska Kaffeförädlings-Aktiebolaget.